

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik LXXXVIII., št. 4
april – mali traven

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava za tisk Delo Repro, d.d.
Tisk Euroadria, d.o.o., v Ljubljani
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:
Glavni urednik Janez Černač
Odgovorni urednik Boris Leskovic

Bojan Avbar, Tomaž Burazer,
Franc Černigoj, Romana Erhatic
Šrnik, Janez Hartman, Boris
Kryštufek, Marjan Toš

Lektorica in korektorica
Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.200 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
odbadeno po 8,5 % stopnji.

Besedila za objavo obvezno
pošljite tudi po e-mailu (ali na
disketi + izpis), uradne dopise,
potrjene z žigom in podpisom
odgovorne osebe ZLD/LD, in
fotografije pa v originalu ali na
CD. Pripišite tudi svojo telefonsko
številko.

Nenaročenih rokopisov in fotografij
ne vračamo!

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p.p. 505
1001 Ljubljana
e-mail: lovec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovstvo.net>

Cene malih oglasov:
do 15 besed 1000 SIT,
od 15 do 25 besed 1300 SIT,
od 25 do 30 besed 1500 SIT.
Za vsako nadaljnjo besedo 50 SIT.
Male oglase je treba poslati pisno in
plačati vnaprej na transakcijski
račun Lavske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d.d., Ljubljana:
02010-0015687097.

Foto: K. Schneider

IZ VSEBINE:

J. Černač:	Divjačina je zdrava in gosposka hrana ...	164
IZ DNEVNEGA TISKA		166
MNENJA IN PREDLOGI		112
A. Skobir:	Kaj nam prinaša novi zakon o divjadi in lovstvu	167
M. Hernaus:	Kdo še potrebuje zveze lovskih družin?	169
M. Hafner:	Morfološke značilnosti rogovja srnjakov v Škofjeloškem hribovju	170
M. Marenče:	Alpski svizec v Triglavskem narodnem parku	174
K. Blaž:	Dvanajst mesecev v prašičjem revirju (I.)	178
D. Žele, A. Bido-vec, G. Vengušt:	Primer pogina zaradi udarca strele pri srnjadi	180
PO LOVSKEM SVETU		182
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska	182
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		183
F. Černigoj:	Mihatova grapa	183
J. Šmidhofer:	Medvedov Tevž	185
LOVSKA ORGANIZACIJA		188
O. Bakal:	Tudi o tem, kako varno shranjevati, prenašati in prevažati orožje	188
A. Frišek:	Tradicionalni lov treh družin	189
R. Franc:	Koroški lovci tudi v prihodnje zahtevajo svojo območno LZ	189
O. Bakal:	Poslej v Prekmurju manjše tveganje za trk vozil z divjadjo?	190
L. Števanec:	Občni zbor Prekmurskih rogistov	190
B. Krže:	Pregled odstrela parkljaste divjadi v Obalno-Kraškem LGO	191
F. Zupan:	50 Let LD Dol pri Hrastniku	191
A. Mozetič:	50-letnica LD Smast	192
D. Vešner:	Kmetje in lovci z roko v roki!	192
JUBILANTI		193
MLADI PIŠEJO		194
LOVSKI OPRTNIK		195
F. Rotar:	Divji prašiči niso skregali kmetov in lovcev	195
B. Vasa:	Spominsko obeležje Alojzu Mikoliču, preminulemu starešini LD Poljčane	195
S. de Brea Šubic:	Parodija ob pripravljanju lovske izkaznice	196
F. Rotar:	Snežni orel in lisičji grad v Podpeci	197
M. Bauman:	Uspešen pogon na lisice	197
M. Kersnik:	Parkur (parcour) – slovensko lovska steza	197
B. Leskovic:	110-letnica Planinskega vestnika	199
M. Cerar:	Pegami so nas obiskali	201
F. Černigoj:	Mi, ljudje goreteksa ...	201
M. Erzar:	Kulinarični kotiček	202
NOVE KNJIGE		199
B. Leskovic:	Skupina avtorjev: Ris v Sloveniji	199
V SPOMIN		203
LOVSKA KINOLOGIJA		205
V. Pirher:	Preizkušnja ptičarjev na avstrijskem Štajerskem	205
M. Bauman:	JZP za ptičarje v Račah	205
M. Lesjak:	Mala šola za mlade pse	206
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	206

SLIKA NA NASLOVNICI:
Fazan (*Phasianus colchicus*)
Foto: K. Schneider

LOVNE DOBE:

Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna

srnjak, lanščak:
1. 5.-31. 10.
srna, mladiči obeh spolov:
1. 9.-31. 12.

mladica:
1. 5.-31. 12.

Navadni jelen

jelen:
16. 8.-31. 12.
košuta, teleta obeh spolov:
1. 9.-31. 12.
junica, lanščak:
1. 7.-31. 12.

Damjak

damjak:
16. 8.-31. 12.
košuta in teleta obeh spolov:
1. 9.-31. 12.
junica, lanščak:
1. 7.-31. 12.

Muflon

oven, lanščaki obeh spolov in
jagnjeta obeh spolov:
1. 8.-28. 2.
ovca:
1. 8.-31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,
enoletni obeh spolov:
1. 8.-31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,
enoletni obeh spolov:
1. 8.-31. 12.

Divji prašič

merjasec:
1. 4.-31. 1.
svinja:
1. 7.-31. 1.
ozimci in lanščaki obeh spolov:
1. 1.-31. 12.

Poljski zajec

1. 10.-15. 12.
Kuna belica, kuna zlatica:
1. 11.-28. 2.

Jazbec

1. 8.-31. 12.

Lisica

1. 7.-15. 3.

Rakunasti pes (enok):

1. 8.-31. 3.

Navadni polh:

1. 10.-30. 11.

Alpski svizec:

1. 9.-30. 10.

Pižmovka:

1. 8.-31. 3.

Nutrija:

1. 1.-31. 12.

Fazan:

1. 9.-15. 1.

Poljska jerebica (gojena):

1. 9.-15. 11.

Raca mlakarica:

1. 9.-15. 1.

Šoja:

20. 8.-28. 2.

Sraka:

1. 8.-28. 2.

Siva vrana:

10. 8.-28. 2.

Divjačina je zdrava in gosposka hrana ...

V zadnjem obdobju je meso divjadi spet zelo iskano, še posebno med zahtevnejšimi kupci in gosti ter »gurmani«. Vendar so poznavalci tudi vedno bolj zahtevni pri izboru vrste ter kakovosti divjačine, ki je odvisna predvsem od življenjskega prostora divjadi, starosti živali ter celo od načina lova pred uplenitvijo. Predpisi zahtevajo tudi zagotovljeno sledljivost vsake posamezne divjadi od kraja uplenitve v prosti naravi oziroma od kraja uplenitve (če gre za gojitev v oborah, za meso, pa do potrošnika). Tako naj bi bila dosežena tudi pregled in razlikovanje med rejo »divjadi« za meso ter pravo divjačino iz proste narave, ker je od tega odvisna tudi kakovost mesa in s tem tudi cena na trgu.

Povpraševanje po divjačini in s tem tudi njena cena sta se skozi čas zelo spreminjala, pač odvisno od družbenih razmer, prehranskih navad ter od tradicije in ponudbe. Prednjačijo romanski narodi, saj so v njihovih kuhinjah razvili kulinariko do najvišje stopnje, da ne rečemo celo do perversnosti. To zvrst umetnosti so vzdrževali skozi tisočletja, če spomnimo samo na pojedine v starem Rimu izpred dveh tisočletij. Pozneje, dokazujejo zapisani jedilniki, je bila divjačina zelo čislana skozi dolgo obdobje srednjega veka na vseh dvorih ter v kuhinjah cerkvene in posvetne gospode. Tudi na našem območju so znani bogati jedilniki za več dni trajajoče pojedine v nekdanjih samostanih, kjer je imela raznovrstna divjačina pomemben ali celo prevladujoč delež.

V sivem povprečju, ki je bilo pri nas na vseh področjih v minulih petih desetletjih, se je divjačina v naši kuhinji neka po pozabila in zanemarila. Namenjena je bila predvsem za izvoz v zahodno Evropo, kamor smo jo prodajali v koži, kot surovino. Za tako imenovanega pravega lovca se v določenem obdobju celo ni spodobilo, da bi si sploh zaželel divjačino, pač pa naj bi jo javno odklanjal.

Z razslojevanjem v naši družbi se hitro spreminjajo tudi razmere v prehrani. Marsikatero gostišče ali restavracija, kamor zahajajo najzahtevnejši gostje, je v zadnjem obdobju pridobila sloves ravno zaradi jedi iz divjačine, rib ali morskih sadežev. Vsega prenašajo ljudje si zaželi pač posebno hrano, kar divjačina gotovo je, še posebno, če jo obdela kakšen kuharski virtuoz. Vedno večje povpraševanje po naravni divjačini, iz proste narave, pa je nastalo predvsem zaradi grozečih nevarnosti za človekovo zdravje in celo za življenje, ki so se zgrnile nad ljudi zaradi množične farmske proizvodnje govedi, ovac ter perutnine. Afere s kostno moko za prehrano celo rastlinojedih živali, škodljive in strupene ter pogosto rakotvorne kemikalije v hrani, bolezni norih krav, ptičja gripa ... V razvitem svetu je problematične hrane že zdavnaj preveč. Bojijo se je! Ozavešeni ljudje hočejo zdravo hrano. Toda, kaj sploh je še zdrava hrana, kje jo sploh še

lahko dobimo? Za kakovostno in zdravo hrano se več ne vpraša za ceno!

Zdravo meso za prehrano je lahko pravzaprav samo še od uplenjenih prostoživečih divjih živali – divjadi, ki tudi živi in se prehranjuje v zdravem in ohranjenem okolju!

Ob tem pa lahko ugotovimo, da pri nas kakovostna divjačina še vedno ni dovolj ovrednotena. Naj kot primer napovemo idejno rešitev za pridobitev blagovne znamke za »kočevsko divjačino«, kot je delovni naslov za obsežen in zahteven program, ki naj bi bil pripravljen na podlagi mesa divjadi iz proste in izjemno ohranjene ter čiste narave. Na območju Kočevske, Ribnice ter Kolpske doline, ki obsega približno 80.000 do 100.000 hektarjev površine, so lovišča lovskih družin ter lovišča s posebnim namenom in poklicnim osebjem: Medved, Snežnik in Žitna gora. Odstrel divjadi sicer niha, vendar je bilo v minulih letih na tem območju odstreljene jelenjadi, divjih prašičev in srnjadi v skupni teži divjačine do 150 ton. To je tudi območje potencialnega Kočevskega naravnega parka (Regijski park Kočevsko – Kolpa, Natura 2000), ki je v programih zavarovanih območij v Sloveniji, vendar meje še niso dokončno določene. Za to območje je že registrirano geografsko poreklo za »kočevski gozdni med«, za več vrst žganja, »kostelska rakija«, ter za obrtne izdelke iz lesa, »suha roba«. Cilj vseh prizadevanj so prepoznavnost, višji cenovni razredi in večji dohodki za pridelke, izdelke in storitve s tega območja. Izdani certifikati zagotavljajo visoko kakovost pridelkov in izdelkov ter storitev pod skupno blagovno znamko, ki jo redno preverjajo pooblaščen inštitucije. Z ekonomskimi uspehi na tem območju bi tudi dokazali, da so zavarovana območja ohranjene narave lahko temelj za trajnostni razvoj z novimi delovnimi mesti, ne pa območja, kjer se uradniki izživljajo zgolj s prepovedmi.

Z rednimi analizami za kontrolo divjačine bo namreč treba dokazovati kakovost, z zagotovljenim nadzorom pa tudi izvor divjačine (že razkosano meso) znotraj določenega prostora. Tudi divjačina ni vsa in od povsod kakovostna ter zdrava. Že iz prejšnjih analiz so tudi v Sloveniji znana območja, kjer so v mesu divjadi našli čezmerne količine težkih kovin, pesticidov ... Prepričani smo, da bomo zastavljene cilje za registracijo ter za prvo promocijo kočevske divjačine opravili že letos. To bo lahko temeljni model za višje ovrednotenje divjačine tudi iz drugih območij ohranjene narave v Sloveniji.

Za promocijo divjačine bomo poskrbeli tudi v okviru LZS še letos z izdajo knjige Divjačina v naši kuhinji, ki bo natisnjena v zbirki Zlatorogove knjižnice, zato jo bodo dobili vsi slovenski lovci in posredno njihove družine. Knjigo bomo ponudili tudi v širšo prodajo, če bodo knjigarne za to pokazale zanimanje.

Mag. Janez Černač, glavni urednik

BOBRI PO DVESTO LETIH SPET DOMA

Nedelo, 23. 1. 2005 (Alenka Kociper). – »Bober je nočna žival in zelena zima ni najbolj primeren čas za iskanje živali, ki smo jo v Sloveniji iztrebili že v 18. stoletju,« se glasi prvi stavek nadvse zanimivega poročila. Gozdar **Hrvoje Oršanič** z Zavoda za gozdove v Brežicah je predstavnik tiska pričakal v Kostanjevici na Krki. Odšli so do ustja, kjer se Radulja izliva v Krko. Tam je minulo noč bober obdeloval debelo vrbo, ki je ne bi objeli z rokami. V omenjenem predelu je šest do osem bobrov, kar pomeni, da je ta žival po dvesto letih spet doma.

Dolenjski list je že 8. maja 2003 (**Andrej Hudoklin**) pisal, da so že leta 1998 poročali o presenetljivem prihodu bobra v porečje Krke, pozneje pa so ga zasledili tudi v srednjem toku reke Krke v Krakovskem gozdu. Evropski bober (*Castor fiber*) se je v Sloveniji naselil po naravni poti iz Hrvaške, kamor so ga prinesli z Bavarske po letu 1996.

OGROŽENE KANJE ZASTRUPILI Z VABAMI

Slovenske novice, 2. 2. (**Vladimir Jerman**). – Naključni sprehajalec je na Jeprci našel več

zastrupljenih kanj, nedaleč stran pa nastavljene vabe. Ornitolog **Tomaž Mihelič** je o zastrupitvi dejal, da obstaja sum kaznivega dejanja, saj kanjo, tako kot vse druge ujede, varuje zakon. Poleg tega lahko zastrupljene vabe ugonobijo tudi lisice ali pse. Mihelič je opozoril na še svežo šokantno novico o zastrupljanju beloglavih jastrebov na Rabu. Vsa Evropa se je zgražala, da se česa takega lahko domisljijo le Balkanci. Je Jeprca tudi na Balkanu?

K žalostnemu poročilu o pobijanju kanj moramo dodati še vest, da sta carinika izpostave Starod na tovarnjaku odkrila 763 mrtvih kljunačev, namenjenih v Italijo. **Boris Kolar**, predsednik Komisije za malo divjad pri Lovski zvezi Slovenije, je povedal, da je lov na kljunače pri nas prepovedan, na Hrvaškem, npr., pa je še dovoljen.

Poročila o pticah smo zasledili tudi v Gorenjskem glasu (18. 2.). Vestnik MS je objavil članek z naslovom Kdaj je nad Pomurjem poletela zadnja droplja?

KORMORANI PLENIJO REKE

Dnevnik, 22. 2. (**Dragica Manfreda**). – »Če drži, da prezimi ob naših vodah blizu 4000 kormoranov, vsak pa poje na dan pol kilograma rib, si lahko izračunamo obseg teh ptičjih pojedin. In če drži opozo-

rilo evropske komisarke za okolje, so ribe danes najbolj ogrožena živalska vrsta v Evropi – ogroženih je namreč 52 % ribjih vrst in le 15 % ptic,« piše novinarka. Pozitivno ocenjuje sodelovanje tistih, ki so bili do včeraj nasprotniki – na eni strani zagovornikov ptic in velikega kormorana, na drugi zagovornikov ptic. Enotni podatki bodo morda povezali v skupnem projektu tudi Ministrstvo za kmetijstvo in Ministrstvo za okolje, ki sta doslej 'navijali' vsaka za svoje (prvo za ribe, drugo za ptice) ...«

PETINDVAJSET-LETNICA DOPPS

Delo, 22. 2. (**Barbara Hočevnar**). – Društvo za opazovanje in proučevanje ptic (DOPPS) je svojo 25-letnico obeležilo s prvim ornitološkim kongresom, ki so se ga udeležili tudi ornitologi iz drugih držav. »Ptice so eden od znakov našega ravnanja z naravo,« je pojasnil **Tomaž Mihelič**, eden od predavateljev na kongresu. »Do leta 1979 je bilo opazovanje in proučevanje ptic v domeni profesionalcev. Ker se je krog ljubiteljev ptic širil, je bilo ustanovljeno društvo, ki je povezovalo amaterje in profesionalce,« je povedal **Slavko Polak**, predsednik DOPPS. Društvo je dolgo štelo okoli 300 članov, vse dokler v devetdesetih letih niso začeli sodelovati z družbo Mobitel

in je z odmevnimi akcijami postalo opazovanje ptic zanimivo.

Predsednik društva je še opozoril, da je Slovenija izjemno bogata po številu vrst ptic, a se stanje žal hitro slabša. Vzroka sta dva: pospeševanje kmetijstva z uporabo pesticidov in urbanizacija narave, ki zmanjšuje življenjski prostor živali.

SPOROČILO LZS ZA MEDIJE

Večer, 23. 2. (**Urška Šprogar**). – »Sredi zime v letni lovski srajci« poroča novinarka o tem, da ponekod lovci še vedno razpravljajo o skupinskem fotografiranju za izdajo nove lovske izkaznice. Tudi **Sabina Vrhnjak** je v istem časniku pisala o nezadovoljstvu nekaterih lovcev zaradi skupinskega fotografiranja.

V tem času je bila tudi novinarska konferenca Lovske zveze Slovenije. Osrednji temi sta bili predvsem trenutno zelo aktualne lovske izkaznice in postopek podeljevanja koncesij, ki bi moral biti končan do 15. aprila letos. Predsednik LZS **Bojan Lepičnik** je izrazil bojazen, da celoten postopek do takrat ne bo končan, kar bi med drugim pomenilo zakasnitev priprave ustreznih aktov v okviru novih lovskoupravljaljskih območij (LUO).

Glede izvedbe samega postopka organiziranega zbiranja podatkov in fotografiranja za nove

Kormoran

Foto: M. Pogačnik – Diana

Foto: J. Mehle

lovske izkaznice, ki jih zahteva novi zakon, pa je predsednik Lepičnik ovrgel vse očitke o morebitnem okoriščenju posameznikov in nekorektno izvedenem postopku. Članom je bila dana možnost, da se za fotografiranje organizirajo tudi posamezno, kar pa bi bilo zanje zagotovo dražje.

»LOVCI Z URADNIMI OROŽARNAMI«

Dnevnik, 1. marca (Vitimir Petrovič). – Ko je Marjan Štaus v Ižakovcih, v Občini Beltinci, pod vplivom alkohola streljal na policiste, so brž odkrili, da je lovec. Potem pa so šli preveriti, koliko kosov orožja premorejo slovenski lovci, kar je tako, kakor če bi pod vplivom alkohola streljal policist ali vojak in bi šli takoj preverjat, koliko kosov orožja premorejo slovenski poklicni vojaki ali policisti. V javnosti pogosto slišimo, da se je zgodila zloraba lovskega orožja, a navadno se pozabi povedati, da so to večinoma ljudje brez potrebnih dovoljenj in ne lovci, je pravilno opozoril strokovni sodelavec LZS Gregor Bolčina. Dodal je, da so pravila o uporabi orožja v lovstvu zelo stroga in da takšno neodgovorno osebo navadno takoj izločijo iz lovske družine ali pa jo prej zapusti že sam.

USODA VELIKIH ZVERI V ROKAH NARAVOVARSTVENIKOV

Dnevnik, 2. 3. (Sebastijan Kopusar). – Do konca prvega tedna v marcu naj bi na Ministrstvu za okolje (MOPE) tudi uradno prevzeli skrb za medvede, volkove in rise. »Ogrožene vrste, ki jih EU posebej določa, smo morali prevzeti po evropskem pravnem redu,« pojasnjuje Mladen Berginc iz sektorja za varstvo narave na ministrstvu. Po njegovem mnenju to ne bo prineslo večjih sprememb. Novost je jesenski odstrel, ki pa je samo del ukrepanja; drugi ukrepi, kot so krmjenje, varovanje čred in primeren raba prostora, so še pomembnejši. Pravila EU so v tem pogledu zelo stroga.

V Magu se je pojavil članek o lovcih s ponarejenimi potrdili o lovskih izpitih. Kmečki glas pa je poročal o knjižici o Ljubljanskem barju, ki jo je izdal Zavod RS za varstvo narave. Kmečki glas je poročal tudi o skandinavskih ptičih, dveh milijonih pinož, »ognjemetu ptičev«, ki so osvojile Golobinjek pri Planini, o čemer smo v tej rubriki že pisali. Delo je predstavilo Dušana Uleta z Babnega Polja,

ki svoj prosti čas namenja ranjenim, oslabelem in zapuščenim živalim iz naravnega okolja. Svoj dom je skupaj z vrtom in okolico spremenil v pravo zavetišče za živali.

»Kako ohraniti status Lovske družine Negova« in »Ljutomerčani zahtevajo nazaj, kar so jim leta 1949 vzeli« sta le dva naslova člankov, objavljenih v nekaterih časnikih, predvsem v Večeru. Starešina LD Gornja Radgona Janez Kralj je povedal, da so si prizadevali mejo svojega lovskogojitvenega območja in območja sosednje LD Benedikt uskladiti z mejo med upravnimi enotami na omenjenem območju, vendar jim to ni uspelo. Vnel se je tudi spor za (naravno) mejo med loviščema Lovske družine Ljutomer in Lovske družine Križevci.

Večer je poročal o potepuških psih, ki so raztrgali košute. Največ škode so prizadejali Branku Križanu, rejcu jelenov v Ivanjševskem Vrh pri Gornji Radgoni. Lovci ne bodo več opozarjali lastnikov psov, temveč bodo v skladu z zakonodajo pokončali vse pse, ki jim lastniki omogočajo nenadzorovano gibanje v naravi.

Zanimiv je tudi članek, objavljen v Kmečkem glasu, o mokriščih, ki zavzemajo 5 odstotkov površine Slovenije. Članek je bil objavljen v počastitev svetovnega dneva mokrišč, ki je vselej drugi dan drugega meseca v letu. Številne organizacije, društva in

posamezniki v Sloveniji si prizadevajo, da bi se naš seznam dopolnil, saj bi po mnenju strokovnjakov vanj spadali še stara struga Drave s Šturmovci ter Ormoškim in Ptujskim jezerom, Krakovski gozd, Jovsi in mokrišča ob spodnji Savi, Ljubljansko barje, kraška Ljubljana in Čezsoška prodišča ter tudi logi in mrtvice ob Muri.

STEKLINA NA OBMOČJU SLOVENIJE

V obdobju od 1. do 28. februarja 2005 je bilo z območja 74 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 167 živali.

Virološki laboratorij Enot za diagnostiko kužnih in drugih bolezni živali Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) v Ljubljani je pregledal 134 lisic, 6 psov, 7 mačk, 2 govedi, 2 ovci, 3 glave srnjadi, 9 kun ter eno veverico, hrčka, miš in dihurja.

Prisotnost virusa stekline je bila ugotovljena pri eni živali.

Geografska razporeditev (občine): Žalec – 1 lisica

8. 3. 2005

Tina Arič, dr. vet. med.,
višja svetovalka III, VURS

Kaj nam prinaša novi Zakon o divjadi in lovstvu?

Slovenski lovci smo se soočili z dejstvom, da novi lovski zakon prinaša kar nekaj novosti glede prihodnje organiziranosti in delovanja lovstva v Sloveniji. Trenutno smo še v fazi razprav in priprav, zlasti v organih Lovske zveze Slovenije, kakšna bo oziroma naj bi bila ta organiziranost v okviru določb novega lovskega zakona.

Zakon taksativno našteva, katere so lovske organizacije: lovske družine, lovska zveza, lovišče s posebnim namenom, javni zavod ter območno združenje upravljavcev lovišč. Sploh pa ne omenja dosedanjih območnih lovskih zvez ali zvez lovskih družin – torej jih ne uvršča med lovske organizacije.

V javnih razpravah ob sprejemanju zakona, pa tudi v poznejših mnenjih in kritikah, ki so bile nekatere objavljene tudi v glasilu Lovec, nisem zasledil, kateri so bili pglavitni razlogi za takšno odločitev zakonodajalca. Mogoče je bil razlog tudi v tem, ker so bile nekatere območne lovske zveze v preteklosti zelo aktivne tako na področju lovstva in varstva divjadi kot pri organizaciji izobraževanja ter usposabljanja lovcev v lovskih družinah (LD). Zato niso dovolj in povsod zaživila ter se razvila lovskogojitvena območja (LGO), ki jih je prejšnji lovski zakon iz leta 1976 predvidel v 31. členu, predvsem zaradi skladnejšega razvoja gospodarjenja z divjadjo in za zagotovitev družbenega vpliva pri tem gospodarjenju. Odlok takratnega Izvršnega sveta je določil 18 takih območij, ki jih je bilo treba obvezno ustanavljati. Morda je bil razlog za njihovo manjšo uspešnost tudi zaradi načina njihovega ustanavljanja in njihovih organov, ker tega ni določil zakon, temveč so ta območja ustanavljale, s sklenitvijo družbenega dogovora, lovske, gozdnogospodarske, kmetijske ter druge zainteresirane organizacije, skupnosti ter občinske skupščine.

Novi Zakon o divjadi in lovstvu – glede na bistveno spremenjene družbene razmere, v katerih je bil sprejet prejšnji lovski zakon – nekoliko drugače ureja širše prostorske enote za načrtovanje in upravljanje z divjadjo. Uvaja namreč t.i. lovsko-upravljalna območja kot širše velikopovršinske ekološke celote, v katerih živijo popu-

lacije divjadi ene ali več vrst v vseh letnih časih. Njihove meje in število (15) je določila Vlada z Odlokom (objavljen je bil tudi v glasilu Lovec, 11/2004).

Območna združenja upravljavcev zakon opredeljuje kot eno izmed vrst lovskih organizacij, v katero se zaradi urejanja in usklajevanja skupnih nalog pri upravljanju z divjadjo obvezno združujejo upravljavci lovišč in lovišč s posebnim namenom. Zakon določa, da predstavniki vseh upravljavcev predstavljajo zbor upravljavcev, ki iz svoje srede izvolijo izvršilni organ devetih članov za dobo petih let. Temu združenju zakon določa pomembne pristojnosti, kot so: da ureja strokovne in upravljavske zadeve svojih članov, povezane z divjadjo in lovstvom, in sicer v njihovem imenu in za njihov račun: usklajuje te zadeve do državnih organov, Zavoda za gozdove Slovenije in Lovske zveze Slovenije; organizira letne preglede odstrela in izgub ter presoja pravilnost opravljenega načrta odvzema (izločitve) divjadi; pripravlja izhodišča za pripravo letnih načrtov po posameznih lovi-

ščih. Navedene pristojnosti so doslej pretežno opravljale območne zveze lovskih družin oziroma območne lovske zveze in Lovska zveza Slovenije. Da pa se v prihodnje te pristojnosti ne bi podvajale, je zakon dejansko ukinil območne lovske zveze kot lovske organizacije. Ravno tako je tudi Lovski zvezi Sloveniji odvzel večino teh pristojnosti in jih prenesel na upravljavska združenja ali v pristojnost Zavoda za gozdove Slovenije kot nosilca javne gozdarske službe.

Takšna zakonska ureditev nedvomno pomeni znatno osiromašenje dosedanje vloge in pristojnosti lovskih organizacij, izraža pa tudi določeno nezaupanje dosedanjji organiziranosti lovstva v Sloveniji, ki je v preteklosti nedvomno uspešno delovalo. Prihodnja naloga slovenskih lovcev bo torej predvsem, da se čim prej prilagodijo navedenim spremembam ter da oblikujejo in usposobijo lovskoupravljalna območja kot nove oblike združevanja lovskih organizacij.

Ali so rešitve v novem lovskega zakonu dobre ali celo boljše od dosedanjih in ali ustrezajo tradiciji in že doseženemu razvoju lovstva v Sloveniji, bo pokazala praksa. Morda so bila prizadevanja lovcev in njihovih organizacij v postopku sprejemanja novega lovskega zakona premalo intenzivna in neenotna, da bi bile njegove določbe ustreznejše za lovske organizacije in lovstvo nasproh.

Trenutno so v polemikah najpogostejša vprašanja, kakšna bo nadaljnja usoda obstoječih območnih lovskih zvez, ki jim zakon odvzema status lovskih organizacij. Po mnenju pravnikov nanje ni mogoče s pogodbo ali splošnim aktom LD prenesti pristojnosti s področja upravljanja in gospodarjenja z divjadjo, ki jih zakon opredeljuje kot javno službo, ki se opravlja v javnem interesu. Če jih bodo lovske družine želele ohraniti, bodo le-te lahko ustanavljale le s pogodbo, kot to določa Zakon o društvih, toda

Foto: B. Krže

Foto: F. Ekar

Pregled in zalaganje solnic

le za opravljanje društvenih dejavnosti lovskih družin.

Razlogi za prenos mnogih pristojnosti od lovskih organizacij na javno gozdarsko službo naj bi bili menda tudi v nezadostni strokovnosti, zlasti članov lovskih družin, čeravno so prav lovske organizacije – zlasti Lovska zveza Slovenije, pa tudi območne lovske zveze – kolikor mogoče skrbele za izobraževanje in usposabljanje svojih članov (lovski izpiti, izpiti za lovske čuvaje, lovske mojstre in druge oblike permanentnega izobraževanja). Pri vsem tem pa se postavlja vprašanje, ali ima Zavod za gozdove Slovenije s svojimi enotami dovolj strokovnega kadra za izvajanje zakonskih pooblastil na področju divjadi in lovstva, še zlasti, ker je znano, da večina niso lovci.

Nedvomno se dejavnosti, ki se nanašajo na ohranitev in varstvo divjadi, ki je državna lastnina, opravljajo v javnem interesu. Vendar menim, da razmejitev dejavnosti, ki pomenijo javno službo in ki jo pretežno opravlja Zavod za gozdove Slovenije, kot nosi-

lec javne gozdarske službe, ter lovskimi organizacijami v zakonu ni ustrezno rešena. Lovskim organizacijam, zlasti pa Lovski zvezi Slovenije daje le minimalne pristojnosti, ki se bodo financirale predvsem iz sredstev, ki jih te organizacije pridobivajo iz članarin ter drugih prispevkov oziroma lovske družine tudi iz dohodkov od prodaje uplenjene divjadi. Medtem pa se bodo te dejavnosti, ki jih opravlja Zavod, v celoti financirale iz proračuna Republike Slovenije.

Dosedanje izkušnje kažejo, da so lovske družine pa tudi območne lovske zveze in Lovska zveza Slovenije uspešno opravljale tudi mnoge druge dejavnosti, ki so opredeljene kot javna služba v 19. in 20. členu novega lovskega zakona in jih bo odslej pretežno opravljal Zavod za gozdove Slovenije. Po doslej veljavnem lovskem zakonu se je lovstvo v naši državi obravnavalo kot relativno samostojna dejavnost, po novem lovskem zakonu pa bo lovstvo vse bolj podrejeno javni gozdarski službi. Lov-

ske družine bodo s svojim pretežno prostovoljnim delom njihovih članov vse bolj postale izvrševalke nalog, ki jih jim bo nalagala in kontrolirala pooblaščen javna gozdarska služba. Pristojnosti Lovske zveze Slovenije se bodo po novem zakonu (21. člen, tretji odstavek) zmanjšale na minimum, kot je: organiziranje lovskih izpitov, sodelovanje pri znanstveno-raziskovalnem delu, skrbi za lovsko kinologijo, izdajanje strokovne literature, lovskih izkaznic in naravovarstveno ozaveščanje lovcev.

V sodobnih državah z razvito demokracijo prevladujejo težnje, da se mnoge družbene dejavnosti, tudi če se opravljajo v javnem interesu, prenašajo na razne organizacije civilne družbe. Lovske organizacije (lovske družine in njihove zveze) so tudi v našem družbenem sistemu subjekti civilne družbe. Z njihovim razvojem bi tudi na področju lovstva in divjadi lahko nekatere dejavnosti, ki se opravljajo v javnem interesu, prenesli oz. dopustili, da jih (kot doslej) opravljajo te organizacije, v katerih prevladuje predvsem prostovoljno delo.

Na področju lovstva in divjadi pa so nekatere dejavnosti takega značaja, da jih morajo zaradi splošnega družbenega interesa opravljati pristojni državni organi oz. ustrezne javne službe. To pa so zlasti programi upravljanja z divjadjo, dolgoročni in letni načrti lovskoupravljaljskih območij (LUO), kjer je potrebno usklajevanje in sodelovanje med lovskimi, kmetijskimi, gozdarskimi, naravovarstvenimi in drugimi organizacijami. Nadalje priprava strokovnih podlag za podeljevanje koncesij, priprava metodologije za spremljanje (monitoring) divjadi, vodenje skupnih evidenc in priprava raznih analiz ter informacij o stanju divjadi v loviščih.

Obseg nalog, ki jih bo po novi ureditvi opravljal Zavod za gozdove Slovenije neposredno, pomeni določeno nevarnost čezmernega širjenja

uradništva, ki se bo financiralo iz državnega proračuna in si bo nedvomno izmišljalo vedno nove pristojnosti, da bi opravičilo svoj obstoj. Da bi v prihodnje preprečili tak razvoj čezmernega razraščanja administracije za potrebe lovstva in divjadi, naj bi se lovci in njihove organizacije prizadevali, da bi se nekatere pristojnosti s področja upravljanja in gospodarjenja z divjadjo, ki jih opravlja Zavod za gozdove, prenesle na novoustanovljeni samostojni **javni zavod za lovstvo**. Tako bi dali večji poudarek lovstvu kot relativno samostojni dejavnosti in bi se tudi izognili pretirani podrejenosti lovstva gozdarski javni službi. Takšno ureditev že poznamo na področju ribištva. Organ zavoda bi bil predvsem svet, sestavljen iz predstavnikov lovskih in drugih, za lovstvo ter divjad zainteresiranih organizacij in institucij. Zavod bi vodil direktor s čim manjšo strokovno službo. Zavod bi se financiral delno iz republiškega proračuna, delno pa z zaračunavanjem njegovih storitev lovskim in drugim organizacijam ali pa tudi iz dohodkov njegovih lovišč, če bi jih imel.

To je le eden od mogočih predlogov za drugačno ureditev ali prerazporeditev pristojnosti za opravljanje javne službe za področje divjadi in lovstva. Tako bi omogočili večjo samostojnost lovstva in lovskih organizacij. Zmanjševali bi pretirano administriranje v javni gozdarski službi ter hkrati razbremenili državnega proračuna.

Z navedenim predlogom ne bi bistveno posegli v organiziranost lovstva, kot ga določa veljavni lovski zakon, ki v 64. členu določa, da je lovska organizacija tudi javni zavod. Sprejem zakona o ustanovitvi javnega zavoda za lovstvo pa nedvomno ne bo lahka naloga. Vzpodbuditi bomo morali vse strokovne kadrovske potencialne v lovskih organizacijah, pa tudi mnoge druge, ki bi lahko prispevali k uresničitvi te zamisli.

Dr. Anton Skobir

Kdo še potrebuje zveze lovskih družin?

Začetkom veljavnosti novega Zakona o divjadi in lovstvu (ZD Lov-1, UL RS, 16/2004), ki je začel veljati 20. maja 2004, ni več pogojev za obstoj območnih lovskih zvez, ustanovljenih na osnovi lovske zakonodaje. Do 20. maja 2004 so se lovske družine morale združevati v zveze lovskih družin (ZLD) in nato prek njih v Lovsko zvezo Slovenije (LZS) v skladu s 62. členom Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (UL SRS, 25/76).

Postavlja se vprašanje, ali je oblika organiziranosti, ki je predvidena v 66. členu ZD Lov-1, ustrezna ali ne oziroma, se mi postavlja vprašanje, **kdo sploh potrebuje ZLD**. Moje razmišljanje je, da je uzakonjena rešitev v 66. členu ustrezna, ker predvideva, da je LZS zveza vseh lovskih družin. ZLD niso predvidene kot vrsta lovskih organizacij in je s tem popolnoma nepotrebno prizadevanje nekaterih po umetni ohranitvi

obstoječih območnih lovskih zvez (ZLD/LZ) z razmišljanjem v smeri: »Kako bo pa sploh lahko delovala LZS, če ne bo imela servisa v obliki ZLD«. ZLD pa, ki nimajo nobenih pristojnosti, sploh ne vem, komu bi koristile in zakaj bi bile potem potrebne!? V ZD Lov-1 so svoje pristojnosti in obveznosti dobili **LZS in lovske družine ter območno združenje upravljalcev lovišč (OZUL) in Zavod za gozdove Slovenije (ZGS)** in le temu moramo sedaj prilagoditi našo organiziranost!

Potrebujemo strokovno in kadrovsko dovolj številčno Lovsko zvezo Slovenije, ki bo zmogla opravljati naloge, ki jih ji nalaga nov ZD Lov-1. LZS se mora kadrovsko izpopolniti s sodelavci, ki bodo prostorsko razporejeni po vsej Sloveniji (npr. Murska Sobotica, Maribor, Celje, Novo Mesto, Kranj, Nova Gorica, Koper in Ljubljana ter mogoče še Ptuj, Slovenj Gradec in Postojna). Prav sodelavci na terenu bi morali biti tudi

glavni povezovalni členi med LD in LZS. Takšna organiziranost bi po mojem prepričanju zagotovila:

1. delovna mesta za dosedanje strokovne tajnike območnih lovskih zvez,
2. večjo strokovnost in pravočasnost dotoka podatkov, ki jih zahteva LZS,
3. večjo mobilnost v času dopustov,
4. večjo obveznost zaposlenih do strokovnega izpopolnjevanja,
5. zagotovo pa ne večjih finančnih obveznosti lovcev kot doslej (ZLD in LZS skupaj in enako za vse lovce,
6. enakomerna zastopanost strokovnih delavcev LZS na terenu,
7. lovskim družinam bi bilo zagotovljeno, da bi dobile informacije prav tam kot doslej,
8. možnost vodenja knjigovodstva za lovske družine itn.

Terenski predstavniki LZS bi svoje delo opravljali tam kot doslej, to je na sedežih zdajšnjih ZLD. Poleg opravljanja del za LZS bi opravljali tudi administrativna dela za območna združenja upravljalcev lovišč (OZUL) in morebiti tudi za ZLD, če jih bodo kje LD ustanovile skladno z Zakonom o društvih.

Vsak sodelavec na terenu bi moral pokrivati približno dve OZUL.

Tako bi zagotovili, da bi bili dejansko organizirani v skladu z novim lovskim zakonom ter v prehodnem času tudi zagotovili zaposlenost za zdajšnje strokovne tajnike in administrativno osebje po nekdanjih ZLD/LZ. Obenem bi bila tudi LZS kadrovsko dovolj dobro pripravljena za opravljanje poverjenih ji nalog.

S prenosom javnih pooblastil na LZS na področju izobraževanja lovcev vidim predvsem dobre stvari. Skrajni čas je že bil, da se uvede enotni strokovni nadzor nad opravljanjem lovskih izpitov, in sicer:

1. treba je jasno opredeliti, kdo je sploh lahko predavatelj (stopnjo strokovne izobrazbe),
2. število predmetov, ki jih lahko predava predavatelj,
3. enotne nagrade za predavatelje (dogajalo se je, da je v določenih ZLD predavatelj s srednjo šolsko izobrazbo dobil večji honorar /uro kot profesor z akademskim nazivom na srednji šoli),
4. določiti je treba enotno ceno lovskega izpita na pripravnika,
5. preverjati je treba začetni praktično delo lovskih izpitov itn.

Po mojem prepričanju LZS na področju izobraževanja ne sme brez (njene) nadzora prenesti nobenih pooblastil na neke druge organizacije, temveč je samo sama odgovorna, da bodo vsi novi lovci pod enakimi pogoji opravljali lovski izpit, in sicer ne glede, v kateri LD so člani.

Menim, da je napočil trenutek, ko moramo po daljšem času malo spremeniti naše razmišljanje in navade. Prepričan sem, da bomo kmalu ugotovili, da taka organiziranost, kot jo imamo sedaj, ni več najboljša rešitev ter da se moramo čim prej sprijazniti z novo realnostjo, ki mora prinesiti nov zagon v lovsko dejavnost.

Miran Hernaus

Z letnega preskusa risanic in strelskih sposobnosti lovcev

Morfološke značilnosti rogovja srnjakov v Škofjeloškem hribovju

V določenem delu leta samci večine vrst jelenov (Cervidae) na čelnem delu lobanje nosijo kostne izrastke, ki jih imenujemo rogovje. Posebnost le-tega pri vseh jelenih je, da vsako leto – v času cikla tvorbe rogovja – odpade in zraste nanovo. Rogovje jelenov je edina kostna tvorba pri sesalcih, ki se vsako leto povsem obnovi. Razvija se na koščenih izrastkih čelne kosti, imenovanih čelnični nastavki. Večina avtorjev se strinja, da so se strukture rogovja jelenov razvile kot vidni sekundarni (drugotni) spolni znaki, pomembni v intraspecifičnih interakcijah (odnosih znotraj vrste), predvsem v tekmovanju med samci in kot znaki za izbor s strani samic ter so vidni znaki kakovosti posameznika. Tudi samci srnjadi, srnjaki, uporabljajo rogovje v teritorialne namene, kar prispeva k pristopu do srn in posledično vpliva na njihov reprodukcijski uspeh.

Vsaka vrsta jelenov ima značilno temeljno obliko rogovja, ki je morfološko-funkcionalna prilagoditev (adaptacija) na določeno okolje in socialni način življenja. Srnjad je teritorialna vrsta, prilagojena na rastlinske združbe zgodnjih sukcesijskih stopenj z veliko robovi. Telesna oblika in zgradba notranjih organov izražata prilagojenost vrste na visoko selektivno prehrano in preferenco do mehkih, s hranilnimi snovmi bogatih rastlinskih delov; značilni so kratki cikli prehranjevanja, počivanja in prežvekovanja. Srnjad izkazuje nizko stopnjo spolnih razlik (dimorfizma), je klasični skakajoči tekač z majhno vztrajnostjo in odličen skrivač. Posledično življenju so srnjaki razvili kratko, preprosto rogovje s tremi izrastki.

Rast in velikost rogovja jelenov sta tesno povezani z ekološkimi vplivi in se med različnimi območji spreminjata. Populacije v okolju z revnimi prehranskimi razmerami in/ali z visoko populacijsko gostoto pogosto kažejo poleg majhne razmnoževalne sposobnosti in zmerne telesne velikosti tudi slabo razvito rogovje. V okoljih z dobrimi prehranskimi razmerami in gostoto, ki je usklajena z nosilno kapaciteto okolja, pa so navedene vrednosti ustrezno večje. Številni avtorji ugotavljajo razlike v telesni masi in masi rogovja med posameznimi populacijami pri različnih vrstah jelenov, tudi v Sloveniji. Velikost (moč) rogovja je pri jelenih tesno povezana s starostjo in telesno maso, kar vpliva tudi na borbeno sposobnost in uspeh parjenja oziroma razmnoževalni uspeh.

Pri številnih vrstah jelenov je bil glede na značilnosti rogovja ugotovljen vpliv starosti, velikosti telesa, prehrane in žlez z notranjim izločanjem, vpliv gostote populacije in vremenskih razmer v času rasti rogovja, zgodnjega razvoja posamezne živali ter gostote nekaterih zaje-

davcev v prebavilu. Pomemben naj bi bil tudi genski vpliv, predvsem v povezavi z odpornostjo proti boleznim, čeprav so tovrstni podatki precej redki. Razvoj rogovja naj bi bil pravi kazalec kakovosti njegovega nosilca.

NAMEN IN OBMOČJE RAZISKAVE TER PREDSTAVITEV MERITEV

V prispevku ugotavljamo zakonitosti razvoja telesne mase in različnih znakov rogovja srnjakov, starejših od enega leta. Zanimata nas vpliv starosti in meseca uplenitve na telesno maso ter vpliv telesne mase, starosti in meseca uplenitve na različne znake rogovja. Ugotoviti želimo morebitne razlike v telesni masi med starostnimi razredi in pri proučevanih znakih rogovja. Zanimajo nas tudi spremembe pri proučevanih znakih rogovja, ki so povezane s starostjo, ob izključitvi vpliva telesne mase. Spoznati želimo spremembe v razmerjih posameznih proučevanih znakov, ki nastajajo med rastjo in razvojem rogovja. Z raziskavo želimo

preveriti nekatere dosedanje domneve o značilnih, starostno pogojenih spremembah v velikosti in medsebojnem razmerju posameznih znakov rogovja.

Značilnosti rogovja srnjakov smo proučevali pri srnjakih, starih dve in več let v populaciji, ki živi na območju Škofjeloškega hribovja, v neposredni bližini Kranja, v lovišču LD Jošt, in sicer v obdobju 1980–2003. Proučevano območje obsega manjši geografski prostor med Bitnjami in Besnico v dolžini 15 km in širini 5 km ter obsega površino okrog 75 km². 30 % površine omenjenega območja prepletajo travniki, pašniki in gozdovi, 70 % površine pa prekriva le gozd. V proučevanem območju so številna naselja, območje je obremenjeno s pohodniškim turizmom. Gostota odstrela srnjadi je bila v povprečju 2,5 živali/100 ha na leto. Poleg srnjadi se v proučevanem območju občasno pojavlja divji prašič, v zimskem obdobju pa na približno 50 % površine tudi posamezne glave jelenjadi.

Raziskavo smo opravili na vzorcu 182 rogovij srnjakov, za katere je bila ugotovljena tudi starost, za večino od njih pa sta bili znani tudi telesna masa (153 srnjakov) in masa rogovja (181 srnjakov). V analizi so bila upoštevana le rogovja tistih srnjakov, pri katerih na rogovju ni bilo opaznih znakov poškodb. Za vsako rogovje smo opravili naslednje meritve:

- 1 - MR – masa rogovja
- 2 - DV – dolžina veje
- 3 - RVŠ – notranji razmak med vejama na najširšem mestu
- 4 - LRVS – dolžina vej do notranjega razmaka na najširšem mestu
- 5 - RVO – notranji razmak vej na najožjem mestu
- 6 - LRVO – dolžina vej do notranjega razmaka na najožjem mestu
- 7 - RNR – notranji razmak vej nad rožama
- 8 - LRNR – dolžina vej do notranjega razmaka vej nad rožama
- 9 - RV – notranji razmak na vrhu vej
- 10 - DPP – dolžina prednjega paročka
- 11 - DZP – dolžina zadajšnjega paročka
- 12 - DZGP – dolžina zgornjega paročka
- 13 - DVPP – dolžina veje do prednjega paročka
- 14 - DVZP – dolžina veje do zadajšnjega paročka
- 15 - RP – razmak med prednjim in zadajšnjim paročkom na veji
- 16 - OR – obseg rož
- 17 - OVNR – obseg vej nad rožama
- 18 - OVPPP – obseg vej pred prednjim paročkom
- 19 - OVPPZ – obseg vej med prednjim in zadajšnjim paročkom
- 20 - VR – višina rož na čelni strani
- 21 - PN – premer čelničnih nastavkov
- 22 - VN – višina čelničnih nastavkov
- 23 - RNS – spodnji razmak med nastavki
- 24 - RNZ – zgornji razmak med nastavki
- 25 - ŠL – najožja širina lobanje med očesnima votlinama
- 26 - DN – dolžina nosne kosti

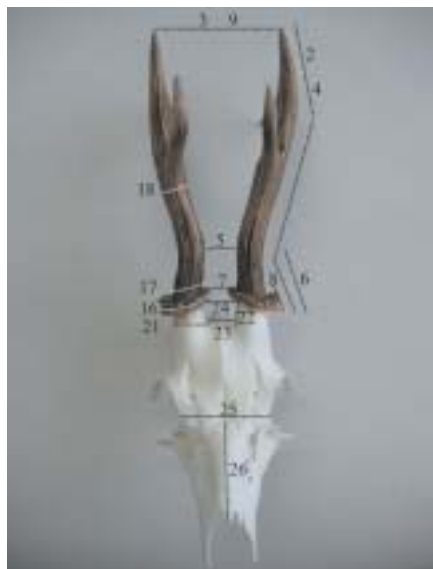
Telesna masa je bila prikazana v kilogramih, masa rogovja v gramih, druge meritve pa v milimetrih.

REZULTATI ANALIZE

Odvisnost med velikostjo rogovja, starostjo in telesno maso

Analiza odvisnosti telesne mase od starosti je vključevala rogovja 153 srnjakov, velikost (moč) rogovja od starosti pa 181 srnjakov. Vendar na celotnem vzorcu ni bilo vedno mogoče izmeriti vseh proučevanih znakov. Večinoma se proučevani znaki večajo do 5 leta starosti. V TM se pri 2-letnih živalih razlikujejo od tistih pri 5-letnih. Pri MR se 2-letni razlikujejo od 4-, 5- in 6-letnih, 3-letni od 5-letnih ter 5-letni od 7-letnih. Pri DV se 2-letni razlikujejo od 4- in 5-letnih. Pri RVS, RVO, RNR in RV nismo zaznali razlik med posameznimi starostmi. Pri DPP se razlikujejo le 2-letni od 4-letnih živali. Pri DVPP, DVZP in RP nismo opazili razlik med leti. V OR se ločijo 2-letni od 4-, 5- in 6-letnih in 3-letni od 5-letnih. Pri OVNR se ločijo 2-letni in 3-letni od 5-letnih. Pri OVPPP se ločijo 2-letni in 10-letni od 3-, 4-, 5- in 6-letnih. Pri PN se 2-letni ločijo od vseh drugih in 3-letni od 5-letnih. Pri VN, RNS in RNZ nismo opazili razlik med posameznimi starostmi. Pri SL se 2-letni osebki razlikujejo od 5-letnih. Na temelju ugotovitev smo živali razvrstili v 3 razrede, in sicer 2- do 3-letne, 4- do 5-letne in 6+ let stare srnjake.

Telesna masa pa tudi različni znaki na rogovju se, podobno kot pri drugih vrstah jelenov, tudi pri srnjakih spreminjajo (*Capreolus capreolus*) s starostjo. Najvišje vrednosti dosežejo večinoma v razredu srednje starih živali, nato pa s starostjo upadajo. V proučevani populaciji je rast telesa izražena s telesno maso, ki je večinoma končana pri 5. letu starosti. Lobanja je večinoma dorasla že pri starosti 2 let, saj se v poznejših letih zelo malo spreminja, medtem ko rogovje doseže kulminacijo (najvišje vrednosti) pri 6 letih starosti. KOTAR/ŠTRUMBELJ (1978) ugotavlja, da srnjaki glede na telesno težo odrastejo v drugem letu starosti in jo zadržijo do 8. oziroma 10. leta. Največjo težo rogovja ugotavljata od 3. do 10. leta starosti. Tudi drugi avtorji ugotavljajo, da se masivnost rogovja večinoma večja s starostjo, je pa zelo odvisna tudi od prehranskih razmer (KNIGHT, 2001). V proučevani populaciji rogovja srnjakov dosegajo največje mase pri 6. letih starosti. Le MEUNIER – citira KRŽE (2000) – ugotavlja višek razvoja rogovja med 3. in 4. letom, pozneje pa enakomerno kakovostno naza-

Sliki 1, 2: Prikaz meritev na srnjakovem rogovju

dovanje. Navaja, da so bili vrhunski srnjaki vedno ugotovljeni pri starosti od 4. do 6. leta. SIMONIČ (1976) meni, da srnjad doseže največjo maso rogovja v bogatih, ugodnih okoljih od 3. do 7. leta starosti, v revnejših, zlasti hladnejših okoljih pa od 5. do 9. leta, vendar pa je razvoj rogovja srnjadi zelo odvisen tudi od različnih drugih vplivov, ki lahko zelo spreminjajo njegov normalni razvoj. KOTAR/ŠTRUMBELJ (1978) navaja, da je v redko naseljenih populacijah verjetnost oblikovanja težkega rogovja pri 3-letnih srnjakih večja kot v gosto naseljenih populacijah. EIBERLE – citira KRŽE (2000) – navaja, da srnjakovo rogovje doseže višek od 5. do 10. leta starosti. BUBENIK in NEČAS – citira BUBENIK (1966) – navajata, da so največje mase rogovja pri srnjakih po 5. letu starosti, kar je eno do dve leti za doseganjem največje telesne mase. SCHOPF – citira BUBENIK (1966) – piše, da znaša delež mase rogovja v telesni masi srnjakov od 1,212 do 1,306 %. V našem pri-

meru smo ugotovili delež v (prilagojeni) telesni masi v razredu 2- do 3-letnih 1,218, v razredu 4- do 5-letnih 1,545 in v razredu 6+ let starih 1,314 %. Pri tem je bil v masi rogovja upoštevan tudi del mase lobanje. Najmočnejše rogovje, tudi v primerjavi s telesno maso, nosijo samci v srednjem starostnem razredu.

Od česa je odvisna telesna masa in proučevani znaki rogovja?

Pri telesni masi smo proučevali odvisnost od starosti in meseca uplenitve. Ugotavljamo, da je telesna masa odvisna tako od starosti kot tudi od koledarskega meseca uplenitve. Z večjo starostjo se telesna masa večja, v večji starosti pa se manjša. Z mesecem uplenitve se telesna masa manjša. Pri znakih rogovja smo proučevali odvisnost od starosti, telesne mase in od meseca uplenitve. Pri večini proučevanih znakov rogovja ugotavljamo odvisnost od starosti in telesne mase. Odvisnost le od telesne mase smo odkrili pri DVPP, DVZP, VN in DZP. Odvisnost le od starosti smo odkrili pri RNR, RV, RP in LRVO. Le pri manjšem številu znakov rogovja smo zaznali tudi odvisnost od meseca uplenitve.

Odvisnost telesne mase od starosti je pri srnjakih šibka ($r_s = 0,172$), odvisnost mase rogovja od starosti je podobna ($r_s = 0,198$), povezava med maso rogovja in telesno maso je tesnejša ($r_s = 0,528$). Tudi KOTAR/ŠTRUMBELJ (1978) ugotavlja odvisnost teže rogovja od telesne mase in starosti pri srnjadi na dveh lokacijah s korelacijskim koeficientom $R = 0,50$ in $0,53$, ADAMIČ/KOTAR (1983) pa s korelacijskim koeficientom $R = 0,60$. V našem primeru smo v odvisnosti med maso rogovja in starostjo ter telesno maso ugotovili korelacijski koeficient $R = 0,66$. UECKERMAN – citira SIMONIČ (1976) – in BUBENIK (1966) sta ugotovila korelacijski koeficient med telesno težo in težo rogovja pri srnjadi v višini – $0,50$. Tudi UECKERMAN in NEČAS – citira KRŽE (2000) – sta ugotovila značilne povezave med telesno težo in težo rogovja. DROZD/PIETA/PIWNIUK (2000) ugotavljajo odvisnost mase rogovja od telesne mase v razponu $R = 0,330 - 0,494$. Najmanjšo povezavo ugotavljajo pri najstarejših živalih ($R = 0,291$), največjo med najmlajšimi ($R = 0,460$). V našem primeru je znašala $r_s = 0,528$ in se ni pomembneje razlikovala med starostnimi razredi. V primerjavi s srnjadjo ($r_s = 0,172$) pa je bila pri jelenjadi ugotovljena znatno tesnejša odvisnost med telesno maso in starostjo ($R = 0,848$), potrjena je bila tudi z veliko verjetnostjo (HAFNER, 2003).

Medsebojne odvisnosti med proučevanimi znaki rogovja

Večina znakov rogovja je med seboj v medsebojni pozitivni odvisnosti. Negativno odvisnost smo ugotovili predvsem v povezavi nekaterih znakov rogovja s spodnjim in zgornjim razmakom med nastavki, premerom nastavkov in širino lobanje. MARTINI – citira KRŽE (2000) – je ugotovil povezanost med širino lobanje in težo rogovja. Tudi v našem primeru ugotavljamo pozitivno odvisnost, kar pomeni, da imajo srnjaki s širšo lobanjo praviloma večjo maso rogovja. Najtesnejše povezave ($R > 0,70$) smo ob medsebojni primerjavi različnih znakov ugotovili med RVO in RNR, saj je razmak med vejami na najožjem mestu pogosto sovpadal z razmakom nad rožami, med DV, OR, OVPPP ter MR, med DVPP, OR in DV, med RNZ in RVO, med RNZ ter RNS ter med OVNR in OR. Ugotavljamo, da na maso rogovja v največji meri vplivajo dolžina vej in obsegi ter da je rogovje z močnejšim obsegom rož praviloma daljše in debelo tudi v spodnjem delu vej.

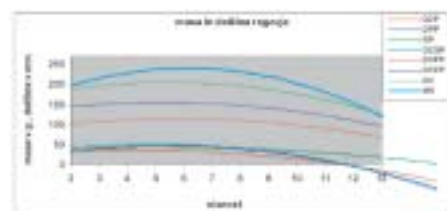
Primerjava srednjih vrednosti med starostnimi razredi

Med oblikovanimi starostnimi razredi smo proučevali razlike v srednjih vrednostih telesne mase in različnih znakov rogovja. Telesna masa se značilno razlikuje med starostnimi razredi. Največje vrednosti dosega v razredu srednje starih živali. Prilagojene srednje vrednosti telesnih mas znašajo v razredu 2- do 3-letnih srnjakov 16,11 kg, v razredu 4- do 5-letnih 17,61 kg in v razredu 6+ let starih 16,40 kg. S starostjo se spreminjajo tudi številni proučevani znaki rogovja. Pri večini znakov smo odkrili tudi razlike med starostnimi razredi. Srednje vrednosti MR so v srednjem starostnem razredu večje kot v razredu mladih, v razredu starejših se manjšajo. Razlik med starostnimi razredi nismo odkrili le pri RV, DVPP (razlike so bile nekoliko nad mejo značilnosti) in pri RP, VR, VN in DN. Pri večini proučevanih znakov ugotavljamo najvišje vrednosti v razredu srednje starih živali. Pri RVO, LRVO, RNR, LRNR, PN, RNS, RNZ in SL pa ugotavljamo največje vrednosti v razredu starejših živali. V razredu srednje starih živali največje vrednosti dosega večina znakov, ki izražajo velikost in moč rogovja. Pri tem so pomembni predvsem dolžina vej in dolžina parožkov pa tudi obsegi na vseh proučevanih delih rogovja (OR, OVNR, OVPPP in OVPPZ). V razredu srednje starih živali dosega naj-

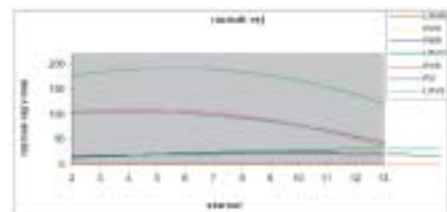
višje vrednosti tudi dolžina nosne kosti. Poleg tega ugotavljamo najvišje vrednosti tudi v lokaciji rasti prednjega in zadnjega parožka (DVPP, DVZP), kar je povezano z razlikami v dolžini vej med posameznimi starostnimi razredi, medtem ko v razmaku med parožki nismo zaznali pomembnejših razlik med starostnimi razredi. Mesto, kjer izraščata prednji parožek (DVPP), je od starosti manj odvisno in bolj stabilno (razlike med starostnimi razredi so bile na meji značilnosti) od mesta izraščanja zadnjega parožka (DVZP), ki se s starostjo izraziteje spreminja. Prav tako v razredu srednje starih živali ugotavljamo največje vrednosti razmaka vej na najširšem mestu (RVS), saj se z večjo dolžino vej večajo tudi absolutne vrednosti razmaka, kar je razvidno iz lokacije razmaka vej na najširšem mestu (LRVS), ki je praviloma v zgornjem delu vej in se veča z dolžino vej. Podobno velja za razmak na vrhu vej (RV), ki je sicer podoben kot razmak na najširšem mestu, kar pomeni, da je najvišji razmak praviloma na vrhu ali le nekoliko pod vrhom vej.

V razredu starejših živali opažamo najvišje vrednosti predvsem pri znakih, ki v manjši meri izražajo moč rogovja, in to predvsem v spodnjem delu rogovja, v večji meri pa vplivajo na njegovo obliko. Ugotavljamo največje vrednosti premera nastavkov, razmaka med nastavki na spodnjem mestu (nad lobanjo), razmaka med nastavki na zgornjem mestu (pod rožami) ter širine lobanje. Prav tako ugotavljamo največje vrednosti v razmaku vej na najožjem mestu, ki se za razliko od obeh mlajših starostnih razredov, kjer je v večini primerov nad rožami, v razredu starejših živali v večjem deležu premakne po vejah navzgor. To je razvidno iz lokacije razmaka vej na najožjem mestu (LRVO). Lokacija vej na najožjem mestu v določenem deležu sovпада z razmakom vej nad rožami (RNR), katere vrednosti so tudi v tem razredu največje. Lokacija mesta razmaka vej nad rožami je prav tako največja v tem razredu. Razlike med starostnimi razredi ne nastajajo zaradi višine rož (VR), merjene na čelni strani lobanje, saj v višini med starostnimi razredi nismo odkrili pomembnejših razlik, pač pa zaradi povešenosti oziroma nagnjenosti rož na stranskem delu rogovja, ki se povečuje v razredu starejših živali. Razlik v višini nastavkov med starostnimi razredi nismo odkrili. Tudi BANFIELD (1960) navaja, da je zniževanje višine nastavkov le navidezno zaradi njihovega povečevanja debeline in debelitve čelne kosti. BUBENIK (1966) navaja, da je višina nastavkov največja pri enoletni srnjadi, manjša se do starosti, dokler lobanja raste, kar naj bi bilo do 4. leta starosti, pozneje pa se

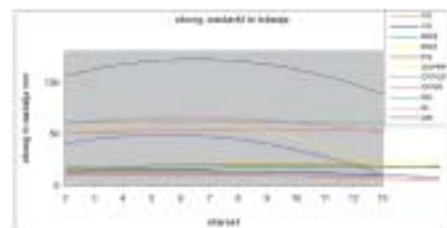
ne spreminja. WILKE (2000), citira KRŽE, ugotavlja, da s starostjo pokostenijo tudi lobanjski šivi, kar je mogoče s pridom uporabiti kot metodo za ugotavljanje starosti, BANFIELD (1960) navaja debelitev čelnične kosti s starostjo, SCHUMACHER (2000), citira KRŽE, pa meni, da je mogoče tudi po stanju nekaterih hrustančnih delov na lobanji sklepati na starost živali ali, kot navaja RUPP, citira KRŽE (2000), da je za presojo starosti uporabna ocena pokostenitve nosnega pretina. V naši raziskavi navedene značilnosti nismo proučevali. BANFIELD (1960) navaja, da nalaganje kostnega tkiva na nastavkih z večjo starostjo nudi mogoče mehanizme za določanje starosti. Razmerja med premerom nastavkov v primerjavi z njihovo višino ugotavljajo tudi HELL s sod., citira KRŽE (2000). NEČAS (1963) – citira BUBENIK (1966) – ugotavlja tesno povezavo ($r = 0,73$) med premerom nastavkov in maso rogovja srnjadi. Pri tem je pomembno, na katerem mestu je bil premer merjen. HELL/SOVIŠ (1963) – citira BUBENIK (1966) – pa tudi nekateri drugi raziskovalci so poizkušali pripravi metodo ugotavljanja starosti na osnovi empirično določene formule, pri kateri bi upoštevali premer in dolžino nastavkov. Nekateri tudi ugotavljajo, da se pri najmlajših starostnih razredih povečuje razmak med rožnicama, neka-

Slika 3: Odvisnost mase in dolžine rogovja od starosti

Slika 4: Odvisnost razmaka vej rogovja od starosti

Slika 5: Odvisnost obsegov rogovja in podatkov o nastavkih od starosti

Preglednica 1: Primerjava rogovja z manjkajočimi parožki po starostnih razredih

Starostni razred	Prednji parožek		Zadnji parožek	
	Popolno rogovje	Nepopolno	Popolno rogovje	Nepopolno
2-3	73	5	71	7
4-5	49	0	49	0
6+	50	5	46	9
	172	10	166	16

teri pa ugotavljajo povešenost rož, vendar so jih ugotovili tudi pri zelo mladih srnjakih (citira KRŽE, 2000).

Medsebojna razmerja med proučevanimi znaki rogovja

Zaradi različnih sprememb v absolutnih vrednostih proučevanih znakov med posameznimi razredi srnjakov se spreminjajo tudi nekatera razmerja med posameznimi znaki rogovja, kar daje rogovju drugačen videz. S starostjo rogovje ob zmanjšanju vrednosti dolžin in obsegov ohrani močan ter čvrst spodnji lobanjski del z nastavki in višino rož. Spreminja se tudi oblika spodnjega dela rogovja, ki se kljub pridobivanju premera nastavkov odraža v večjih vrednostih notranjega razmaka med nastavki, in sicer tako na spodnjem kot na zgornjem delu (RNS, RNZ). S starostjo se povečuje tudi razlika v razmaku med spodnjim in zgornjim delom nastavkov. Ob zmanjševanju različnih znakov dolžin rogovja se spreminjajo tudi razmerja med njimi. S starostjo se zmanjšuje delež prednjega in zadnjega parožka v skupni dolžini rogovja. Dolžina vej do prednjega parožka se v odnosu do dolžine vej počasneje manjša, podobno velja za dolžino vej do zadnjega parožka v odnosu do dolžine vej. Razmak med parožki se spreminja manj izrazito, kot se manjša dolžina vej. S starostjo se zmanjšuje tudi delež zadnjega parožka v skupni dolžini obeh parožkov. Razmerje med debelino rogovja v primerjavi z dolžinami se v razredu starejših živali praviloma povečuje; tako rogovje kljub absolutnemu zmanjševanju obsegov daje vtis večje debeline. Podobno velja tudi za obseg rož, saj se njene vrednosti počasneje manjšajo kot skupne vrednosti dolžine rogovja. Razmerje obsegov na različnih delih rogovja v primerjavi z obsegom vej nad rožami se s starostjo bistveno ne spreminja, v razmerju do obsega rož pa se s starostjo manjša predvsem obseg vej med obema parožkoma.

V razredu starejših živali se lokacija razmaka vej na najširšem mestu v primerjavi z dolžino vej bistveno ne razlikuje od drugih starostnih razredov, povečuje pa se razmerje med lokacijo najožjega razmaka in dolžino vej. Poleg

tega, da se s starostjo vrednosti najožjega notranjega razmaka med vejama praviloma povečujejo, kar zmanjšuje razlike med največjim in najožjim razmakom vej, se povečuje tudi oddaljenost najožjega razmaka od spodnjega roba rož. Zaradi povešenih rož se ob povečevanju razmaka med vejama nad rožami povečuje tudi oddaljenost od spodnjega roba rož. V območju zgornjega dela nastavkov in rož postaja rogovje vse širše, najožji razmak postaja vse večji, razmerje med najožjim in najširšim razmakom se povečuje, lokacija najožjega razmaka pa se z zgornjega roba rož premika po vejah navzgor.

Manjkajoči parožki

Vzporedno z rastjo rogovja v razredu mladih živali kot tudi vzporedno z zmanjševanjem prirasti v razredu starejših živali, se pogosteje pojavljajo manjkajoči parožki. Med vsemi tremi starostnimi razredi nismo odkrili razlik pri manjkajočem prednjem parožku. Razlike v manjkajočem zadnjem parožku pa so bile med starostnimi razredi značilne. Razlike nastajajo predvsem med mladimi in srednje starimi ter med stari in srednje stari srnjaki. V večjem deležu se pojavlja manjkajoči zadnji parožek v razredu mladih ali v razredu starejših srnjakov v primerjavi s srednje stari. Razlik med manjkajočim prednjim oziroma zadnjim parožkom nismo odkrili niti v okviru posameznih starostnih razredov niti v celotnem vzorcu. S podobno verjetnostjo lahko manjka prednji ali pa zadnji parožek.

SKLEPNE MISLI

Tudi rogovje srnjakov je pomembno v medsebojnih stikih med samci za pridobitev naklonjenosti srn oziroma za osvojitve in branjenje teritorijev, kar vpliva na njihov razmnoževalni (reprodukcijski) uspeh. Rast in velikost rogovja jelenov (Cervidae) sta tesno povezana z ekološkimi dejavniki, odvisna sta od starosti in telesne mase, kar velja tudi za srnjad. Značilnosti rogovja srnjadi smo pri meritvah 26 znakov proučevali na vzorcu 182 srnjakov, uplenjenih v obdobju od 1980 do 2003 na površini okrog 75 km², in sicer v populaciji v bližini Kranja, v Škofjeloškem hribovju. Veči-

na znakov rogovja je v tesni medsebojni pozitivni odvisnosti (korelaciji). Negativna povezava je ugotovljena pri razmaku med čelničnimi nastavki, premerom nastavkov in širini lobanje v povezavi z nekaterimi drugimi znaki rogovja. Telesna masa doseže največje vrednosti pri 5 letih, rogovje pa pri 6 letih starosti. Telesna masa je odvisna od starosti in meseca uplenitve. Večina proučevanih znakov rogovja je odvisna od starosti in telesne mase, le pri manjšem številu znakov smo zaznali tudi odvisnost od meseca uplenitve. Ob izključitvi vpliva telesne mase se srednje vrednosti različne proučevanih znakov na rogovju razlikujejo med starostnimi razredi, razen razmaka na vrhu vej, dolžine vej do prednjega parožka, razmaka med parožki, višine rož na čelni strani, višine nastavkov in dolžine nosne kosti. Večina proučevanih znakov, ki izražajo moč rogovja (dolžine in obsegi), imajo največje vrednosti v srednjem starostnem razredu. S starostjo se srednje vrednosti proučevanih znakov različno spreminjajo, zato se spreminjajo tudi razmerja med njimi. Po kulminaciji mase rogovja se skrajšuje dolžina rogovja in parožkov ter obsegi zgornjega dela rogovja. V območju nastavkov in rož postaja rogovje širše, povečuje se najožji razmak med vejama, povečuje se razmerje med najožjim in najširšim razmakom, skrajšuje pa dolžina med najožjim in najširšim razmakom. Manjkajoči parožki se pogosteje pojavljajo v razredu mladih in v razredu starejših živali. Razlik v manjkajočem prednjem ali zadnjem parožku nismo odkrili niti v celotnem vzorcu niti med posameznimi starostnimi razredi. Z večjo starostjo nastanejo na rogovju značilne spremembe, in sicer tako v absolutnih vrednostih kot tudi v razmerju različnih znakov rogovja. Na tak način pridobita rogovje in zgornji del lobanje spremenjeno obliko, katere značilnosti so lahko v pomoč pri razvrščanju uplenjenih živali v ustrezne starostne razrede.

Miran Hafner,
spec., univ. dipl. inž. gozd.

Prispevek je povzetek daljše razprave, ki je bila v celoti objavljena v Gozdarskem vestniku, 62 (2004), 10, 411–425, kjer so navedeni tudi viri.

ZAHVALA

Prijateljem solovcem v LD Jošt - Kranj se zahvaljujemo za pomoč pri zbiranju trofejev za izvedbo meritev. Prof. dr. Marijanu Kotarju in prof. dr. Mihi Adamiču pa se zahvaljujemo za recenzijo prispevka.

Alpski svizec v Triglavskem narodnem parku

V predlanski julijsko-avgustovski številki Lovca je bil objavljen obširnejši članek o alpskem svizcu v Sloveniji. Avtor članka **Branko Galjot** je želel tudi od uprave Triglavskega narodnega parka podatke, da bi tako še celoviteje predstavil stanje te živalske vrste pri nas. Ker smo podatke prav v tistem času še sistematično zbirali, smo se dogovorili za poznejšo samostojno objavo. Tako je tudi prav, saj so v Triglavskem narodnem parku najštevilčnejše kolonije alpskih svizcev v Sloveniji in si »zaslužijo« samostojen članek.

V članku predstavljamo zdajšnje stanje alpskega svizca v lovskoupravnem območju (LUO) Triglav, to je nekdanjem Zavodu za gojitev divjadi Triglav - Bled, s katerim upravlja javni zavod **Triglavski narodni park (TNP)**. S po-

datki v Galjotovem članku o stanju alpskih svizcev na območjih lovskih družin, ki so v celoti ali delno v Triglavskem narodnem parku, pa dobimo celovitejšo podobo stanja.

Prvo in do danes edino poglobljeno študijo o alpskem svizcu (*Marmota marmota*) v Sloveniji je opravila **Jana Vidic** v svojem magistrskem delu leta 1988. Delo je podrobnejša predstavitev biologije alpskega svizca in njegove prisotnosti na ozemlju Slovenije s kartografsko predstavitvijo. V nalogi se avtorica ukvarja tudi z vprašanji samoniklosti (avtohtonosti) oz. tujerodnosti (aloh-tonosti) in naseljevanji živalskih vrst. Delo je tako poglobljeno in opravljeno z žensko natančnostjo, da je škoda, ker ni v knjižni obliki predstavljeno širši javnosti. To zadrego je delno rešila uprava

Triglavskega narodnega parka z izdajo povzetka v svoji strokovni knjižici *Razprave in raziskave*, št. 3, 1994. Na upravi Triglavskega narodnega parka je še nekaj izvodov, ki jih interesenti lahko naročite. Ni pa to nadomestilo za celotno delo. Vidičeva je prva, ki je sistematično zbrala podatke o naselitvah alpskega svizca pri nas ter v letih 1984, 1985 in 1986 opravila podroben terenski opis vseh (!) nahajališč alpskega svizca v Sloveniji, nekaj opazovanj pa je opravila tudi na območjih v tujini, od koder smo svizce dobili. Zato so vsa poznejša navajanja naseljevanj in nahajališč do leta 1988, zbrana na enem mestu, njen vir. V svojem delu izkazuje hvaležnost poklicnim lovskim čuvajem, naravovarstvenim nadzornikom TNP ter številnim lovcem, ki so sodelovali z ustnimi viri.

Posebej se zahvaljuje nekdanjemu direktorju uprave Triglavskega narodnega parka **Ivanu Fabjanu** za podatke, ki so jih leta 1984 zbrali nadzorniki parka, ter **Borisu Leskovcu**, ki je že pred tem zbiral gradivo o alpskih svizcih pri nas.

O naselitvah svizcev je bilo že v Galjotovem članku povedano vse, kar je znanega. (Podatkovni vir je vir Jane Vidic, s tremi novimi podatki naselitev, pri čemer pa so to »umetna« preseljevanja znotraj Slovenije.)

Leta 1988 (natančneje bi morali reči, da v letih 1984, 1985 in 1986) je bilo v Sloveniji 115 nahajališč alpskega svizca, od tega 96 v Julijskih Alpah, 7 v Kamniško-Savinjskih Alpah in 12 v Karavankah. Vsa nahajališča je Jana Vidic opisala po enotni metodologiji in jih vrisala na karti v merilu 1 : 50.000. Njen opis nahajališča je naslednji (navajamo primer):

2. Mangartsko sedlo – spodnja konta (1860 m)

Lega: JZ

Tip prostora: travišče – skalovje – melišče

Preglednost prostora: srednje pregleden prostor

Nagnjenost tal: položna tla

Možnost kopanja rogov: dobra možnost kopanja rogov

Stanje svizcev: številno poseljeno mesto

Drugi podatki: svizci so bili prvič opaženi na Mangartskem sedlu v spodnji konti l. 1977. Prvo leto so opazili 6–10 živali. Drugo leto so od tam nasečili tudi zgornjo konto. L. 1980 je bilo opaženih 20–30 živali. Naslednja leta so se svizci od tam širili proti Koritnici in proti Predilu. V l. 1984 je bilo na sedlu po oceni 60–80 živali (vprašalnik TNP). ČERNUTA, D., 1984; MUZNIK, D., 1984: Svizci na Mangartskem sedlu. – Lovec XIV, št. 9, str. 317, Ljubljana. Terenski ogled oz. vir: 27. 8. 1985.

Na osnovi zbranih parametrov vseh nahajališč je Vidičeva ugotovila najustreznejše življenjske razmere oz. prevladujoči tip nahajališča. Za oceno številnosti ter določitev značilnosti nahajališč je uporabila naslednjo metodo:

– **opuščena mesta:** so tista, kjer so svizci nekaj časa živeli in si izkopal rove, potem pa so se odselili ali so poginili. Na takšnih mestih v dveh letih (zaporednih ali ne zaporednih) ni bilo opaziti nobene živali, rovi so videti opuščeni. Neuspešna naseljitvena mesta niso upoštevana;

– **maloštevilno poseljena mesta:** so tista, kjer so rovi posamezni in od njih ni nobeden ali je le eden glavni ali kjer je bilo ob naključnem ogledu opaženih manj kot 5 živali. Za nekatera od mest ni popolnoma gotovo, da so trajno naseljena. Mogoče je, da se tod žival začasno

zadržuje na svoji selitveni poti med iskanjem ustrežnejšega življenjskega prostora;

– **številno poseljena mesta:** so tista, kjer je razmeroma velika gostota rogov, od katerih sta najmanj dva glavna, ali kjer je bilo ob priložnostnem ogledu opaženih več kot 5 živali. Taka mesta so ponavadi trajno poseljena (živali so bile opazovane najmanj v dveh letih); živali so ponavadi družinsko oz. kolonijško medsebojno povezane.

Leta 2002 smo poklicni nadzorniki TNP opravili sistematični pregled nahajališč alpskega svizca, nekatera preverjanja pa še v letu 2003. Ugotavljali smo le nahajališča s popisom »stanje svizcev«. Uporabili smo metodo Jane Vidic, saj so podatki le tako primerljivi. Pri kateri koli živalski vrsti je najpomembnejši podatek prav njena prostorska prisotnost ter populacijska dinamika. Takšne podatke dobimo s priložnostnimi in rednimi sistematičnimi opazovanji. Tako skozi čas ugotavljamo spremembe in trende. S proučevanjem trendov prostorske in časovne prisotnosti posredno sklepamo tudi na število, ki pa je vedno le približna ocena. S spremljanjem stanja neke določene vrste posredno lahko sklepamo tudi na stanje (spremembe) v življenjskih okoljih in njihovih rastlinskih ter živalskih združbah. To pa je za varstveno načrtovanje najpomembnejše.

ALPSKI SVIZEC - Marmota marmota L. 1758 V LUO TRIGLAV Primerjava stanja leta 1988 (Jana Vidic) in leta 2002 (Miha Marenče)

POPIS 1988	POPIS 2002
PIŠNICA (KRANJSKA GORA)	
(6) Sleme (1800 m), opuščeno mesto	1 (6) opaženi 1998, <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
VRATA	
(7) Brinova glava (1600 m), opuščeno mesto	2 (7) Brinje (pod Gornjo Kopico) (1700 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i> (glej karto!)
	3 Na Jezerih (bivak II) (2100 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
	4 Suhi plaz (Spodnji Rokav) (1700 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
	5 Rušje (bivak IV) (200 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
	6 Sovatna (Stenarjeve plane) (1900 m), <i>številno poseljeno mesto</i>
KRMA - KOT	
(23) Krma (Bohinjska vratca) (1940 m), <i>številno poseljeno mesto</i>	7 (23), <i>številno poseljeno mesto</i>
(24) Krma (Polje) (1760 m), <i>številno poseljeno mesto</i>	8 (24), <i>številno poseljeno mesto</i>
	9 Travnja dolina (pod pastirsko kočo) (1800 m), <i>številno poseljeno mesto</i>
	10 Vrtača (1500 m), opuščeno mesto
	11 pod Konjskim sedlom (2000 m), <i>številno poseljeno mesto</i>

POPIS 1988	POPIS 2002
	12 Apnenca (2000 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
	13 Kravja dolina (Veliki Pršivec) (2000 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
	14 Rjavina (južno pobočje) (2100 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
	15 pod Dolškimi vratci (2200 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
	16 za Velikim Pršivcem (2000 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
	17 Gube (Debeli Kamen) (1950 m), <i>številno poseljeno mesto</i>
LEPA KOPIŠČA (POKLJUKA)	
(46) Stresena dolina (1540 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>	18 (46), <i>opuščeno mesto</i>
(45) Stresenica (1700 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>	19 (45), <i>opuščeno mesto</i>
(44) Klečica (1840 m), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>	20 (44), <i>opuščeno mesto</i>
(43) Debela Peč (2000 m), <i>številno poseljeno mesto</i>	21 (43), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
(42) Lipanca (pod Debelo Pečjo) (1690 m), <i>številno poseljeno mesto</i>	22 (42), <i>opuščeno mesto</i>
(41) Brda (1950 m), <i>številno poseljeno mesto</i>	23 (41), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>

POPIS 1988	POPIS 2002
ČIPRIJE (POKLJUKA)	
(40) Lipanski vrh (1860 m), številno poseljeno mesto	24(40), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
(39) Razor (1720 m), maloštevilno poseljeno mesto	25(39), <i>opuščeno mesto</i>
(38) Razor - pod Debelim vrhom (1700 m), maloštevilno poseljeno mesto	26(38), <i>opuščeno mesto</i>
(37) Solnice (1880 m), opuščeno mesto	27(37), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
(36) Viševnik - pod M. D. vrhom (1850 m), številno poseljeno mesto	28 (36), številno poseljeno mesto
(35) Viševnik - Kačji rob (1860 m), maloštevilno poseljeno mesto	29 (35), maloštevilno poseljeno mesto
(34) Viševnik - vzhodna stran (1990 m), številno poseljeno mesto	30 (34), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
(33) Viševnik - nad Jezerci (1880 m), številno poseljeno mesto	31 (33), številno poseljeno mesto
(32) Tosc - vzhodna stran (2100 m), številno poseljeno mesto	32 (32), številno poseljeno mesto
(31) V. Draški vrh - zahodno (1970 m), številno poseljeno mesto	33 (31), številno poseljeno mesto
(30) V. Draški vrh - vzhodno (1950 m), številno poseljeno mesto	34 (30), številno poseljeno mesto
(29) V. Draški vrh - nad Vrtačico (2070 m), številno poseljeno mesto	35 (29), številno poseljeno mesto
(28) Tosc (severovzhodna stran) (2030 m), maloštevilno poseljeno mesto	36 (28), maloštevilno poseljeno mesto
(27) M. D. vrh - V. D. vrh (sedlo) (1890 m), številno poseljeno mesto	37 (27), številno poseljeno mesto
(26) V. D. vrh - proti M. D. vrhu (1900 m), številno poseljeno mesto	38 (26), številno poseljeno mesto
(25) V. Draški vrh - proti Toscu (2020 m), številno poseljeno mesto	39 (25), številno poseljeno mesto
	40 Spodnja planina Tosc (1600 m), številno poseljeno mesto
	41 Zgornja planina Tosc (Zagon) (2000 m), številno poseljeno mesto
KRSTENICA (BOHINJ)	
(22) Velo polje (pod Vodnikovo kočo) (1720 m), maloštevilno poseljeno mesto	42 (22), <i>številno poseljeno mesto, ZELO</i>
(21) Velo polje - nad stajami (1670 m), številno poseljeno mesto	43 (21), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
(20) Velo polje- proti Velski dolini (1770 m), številno poseljeno mesto	44 (20), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
(19) Velska dolina (1930 m), številno poseljeno mesto	45 (19), številno poseljeno mesto
(18) Kostrunovec (2080 m), številno poseljeno mesto	46 (18), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
(17) planina Pod Mišelj vrhom – nad stajami (1760 m), maloštevilno poseljeno mesto	47 (17), maloštevilno poseljeno mesto
(16) planina Pod Mišelj vrhom – pobočje (1930 m), številno poseljeno mesto	48 (16), številno poseljeno mesto
(15) Mišelska dolina - začetek (2000 m), številno poseljeno mesto	49 (15), številno poseljeno mesto
(14) Mišelska dolina - konec (2250 m), maloštevilno poseljeno mesto	50 (14), <i>številno poseljeno mesto</i>
(90) planina Pod Mišelj vrhom - Mišeljski preval (1990 m), številno poseljeno mesto	51 (90), številno poseljeno mesto
	52 Zgornja Vrtača (1500 m), številno poseljeno mesto, ZELO

POPIS 1988	POPIS 2002
	53 Konta pod Ogradi (vzhod) (1500 m), številno poseljeno mesto
(89) Prevalski Stog (1900 m), številno poseljeno mesto	54 (89), številno poseljeno mesto
(88) Prevalski Stog - zahodno pobočje, (1960 m) številno poseljeno mesto	55 (88), številno poseljeno mesto
(87) Veliki Stog- vzhodno pobočje (1810 m), številno poseljeno mesto	56 (87), številno poseljeno mesto
(86) Veliki Stog - pod Jezerskim prevalom (1930 m), številno poseljeno mesto	57 (86), številno poseljeno mesto
(85) Lazoviški preval - planina Jezerce (1930 m), številno poseljeno mesto	58 (85), številno poseljeno mesto
(84) Gorenji Laz (1810 m), številno poseljeno mesto	59 (84), številno poseljeno mesto
(83) planina Laz - pod Ogradi (1780 m), številno poseljeno mesto	60 (83), številno poseljeno mesto
DEDNO POLJE (BOHINJ)	
(82) Huda Rupa - proti planini Laz (1580 m), maloštevilno poseljeno mesto	61 (82), maloštevilno poseljeno mesto
(81) planina Dedno polje (1560 m), opuščeno mesto	62 (81), opuščeno mesto
(80) planina Ovčarija - Za Grivo (1630 m), maloštevilno poseljeno mesto	63 (80), <i>številno poseljeno mesto</i>
(79) Stador (pod Stadorskim Orličem) (1750 m), maloštevilno poseljeno mesto	64 (79), maloštevilno poseljeno mesto
(78) Ovčarija (1640 m), številno poseljeno mesto	65 (78), številno poseljeno mesto
	66 Razor nad Planino Laz (1950 m), maloštevilno poseljeno mesto
(77) Kreda (1940 m), maloštevilno poseljeno mesto	67 (77), maloštevilno poseljeno mesto
(76) Gutenberg (1950 m), številno poseljeno mesto	68 (76), številno poseljeno mesto
(75) Planina - Za Kovačevo glavo (1760 m), številno poseljeno mesto	69 (75), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
(74) Bošinka (1770 m), številno poseljeno mesto	70 (74), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
(73) Bela glava - proti Mali Tičarici (1870 m), maloštevilno poseljeno mesto	71 (73), maloštevilno poseljeno mesto
(72) Kvandra (pod Malo Tičarico) (1830 m), številno poseljeno mesto	72 (72), <i>maloštevilno poseljeno mesto</i>
(71) Kopica - Vodena Rupa (2010 m), maloštevilno poseljeno mesto	73 (71), maloštevilno poseljeno mesto
(70) Hribarice (2290 m), maloštevilno poseljeno mesto	74 (70), maloštevilno poseljeno mesto
(67) Rušnata glava (1750 m), opuščeno mesto	75 (67), opuščeno mesto
(66) Dolina Triglavskih jezer – spodnji del (1850 m), številno poseljeno mesto	76 (66), številno poseljeno mesto, ZELO
(65) planina Ute (1770 m), maloštevilno poseljeno mesto	77 (65), maloštevilno poseljeno mesto
(64) Lepo Špičje - konte v vznožju (2000 m), maloštevilno poseljeno mesto	78 (64), <i>številno poseljeno mesto</i>
(63) Brda pri Velikem Špičju – južno (2000 m), maloštevilno poseljeno mesto	79 (63), maloštevilno poseljeno mesto

POPIS 1988	POPIS 2002
(62) Brda pri Velikem Špičju – vzhodno (2020 m), maloštevilno poseljeno mesto	80 (62), maloštevilno poseljeno mesto
(61) Brda pri Velikem Špičju – zahodno (2040 m), maloštevilno poseljeno mesto	81 (61), maloštevilno poseljeno mesto
(60) Za Dolino (2050 m), številno poseljeno mesto	82 (60), številno poseljeno mesto ZELO
(59) Naklo (vzhodno od Debelega lašta) (2000 m), maloštevilno poseljeno mesto	83 (59), maloštevilno poseljeno mesto
(58) Debeli lašt - zahodno (2010 m), maloštevilno poseljeno mesto	84 (58), maloštevilno poseljeno mesto
(57) Gladki lašt - zahodna stran (1960 m), maloštevilno poseljeno mesto	85 (57), maloštevilno poseljeno mesto
(56) Konte (nad Gladkim laštom) (2050 m), številno poseljeno mesto	86 (56), številno poseljeno mesto
KOMNA (BOHINJ)	
	87 kal (proti Čelu) (2050 m), maloštevilno poseljeno mesto
(68) Brinje (Lepa Komna) (1800 m), maloštevilno poseljeno mesto	88 (68), maloštevilno poseljeno mesto
	89 Poljanica (1600 m), veliko opuščenih rogov; maloštevilno poseljeno mesto
	90 Vratca (Bogatinsko sedlo) (1800 m), številno poseljeno mesto
(69) Podrta gora – konta spodaj (1750 m), maloštevilno poseljeno mesto	91(69) (Snežna konta), maloštevilno poseljeno mesto
	92 Globoko - Šija (razstreseno po celotnem območju (1700 m), maloštevilno poseljeno)
DUPLJE	
(49) Planina na polju - proti Grivi (1600 m), številno poseljeno mesto	93 (49), številno poseljeno mesto

POPIS 1988	POPIS 2002
(50) Planina na polju - proti Krnu (1600 m), številno poseljeno mesto	94 (50), maloštevilno poseljeno mesto
	95 Planjca nad Krnskimi jezerom (1600 m), maloštevilno poseljeno mesto
(51) Planina Duplje (pod Veliko Babo) (1480 m), maloštevilno poseljeno mesto	96 (51), maloštevilno poseljeno mesto
(52) Planina Za Črnim vrhom (1530 m), opuščeno mesto	97 (52), opuščeno mesto
PLAZI (TRENTA)	
(53) Plazki Kuk - JZ pod vrhom (1750 m), maloštevilno poseljeno mesto	98 (53), številno poseljeno mesto
(54) Dolič (med Rušjem in Glavo) (1940 m), maloštevilno poseljeno mesto	99 (54), maloštevilno poseljeno mesto
(55) Travniska dolina (1950 m), številno poseljeno mesto	100 (55), številno poseljeno mesto, ZELO
KRIŠKI PODI	
	101 planina Trebiščina (1500 m) maloštevilno poseljeno mesto
(12) Vršac - proti dolini Triglavskih jezer (2000 m), maloštevilno poseljeno mesto	102 (12), maloštevilno poseljeno mesto
(11) Planja (pod Doličem) (1895 m), številno poseljeno mesto	103 (11), maloštevilno poseljeno mesto
(10) Plemenice - pobočje pod skokom (1960 m), maloštevilno poseljeno mesto	104 (10), opuščeno mesto
(9) Spodnje Kriško jezero (1900 m), številno poseljeno mesto	105 (9), številno poseljeno mesto
(8) Srednje Kriško jezero (1980 m), maloštevilno poseljeno mesto	106 (8), maloštevilno poseljeno mesto
	107 Zadnje plate - Mlinarica (1800 m), maloštevilno poseljeno mesto
	108 Gorenja Luknja (Luknja - Gamsovec) (2100 m), maloštevilno poseljeno mesto

Pojasnilo k preglednici:

(8) – evidenčna številka nahajališča po Vidičevu; uporabila je evidenčne številke nahajališč glede na povezano preglednost na karti M 1 : 50.000.

106 (8) – evidenčna številka popisa 2002; prva številka pomeni zaporedno številko popisane nahajališča, številka v oklepaju ob njej pa, da je popis (pregled) istega nahajališča iz obeh popisov; če številke v oklepaju ni, je novo nahajališče

(2100 m) – nadmorska višina nahajališča

Popis 2002 je prikazan glede na zaporedje okolišev, ki ga uporabljamo v vseh evidencah in računalniških obdelavah z upoštevanjem preglednosti na karti M 1 : 50.000. V preglednici manjkajo okoliši Martuljek, Mežaklja in Jalovec, ker tam ni svizcev.

Ugotovitve

Leta 1988 je bilo vseh nahajališč **82**, leta 2002 pa **108**.

Leta 1988 je bilo 6 »opuščenih mest«, leta 2002 pa 11.

Leta 1988 je bilo »maloštevilno poseljenih mest« 33, leta 2002 pa 54.

Leta 1988 je bilo 43 »številno poseljenih mest«, leta 2002 pa tudi 43.

Nahajališč je torej bilo več, večina »na račun« »maloštevilno poseljenih mest« (upoštevati moramo nekaj »prehodov« iz ene v drugo kategorijo nahajališča). Tudi število »opuščenih mest« kaže poskuse poselitve novih nahajališč. Število »številno poseljenih mest« ostaja nespremenjeno. Ali iz tega lahko sklepamo, da je v obravnavanem območju svizec zasedel zanj primerna nahajališča? Pri vseh ugotovitvah moramo upoštevati le, da so ves čas upoštevane delne spremembe lokacij. Zato bosta šele podrobnejša analiza stanja ter primerjava s kartografskim gradivom po posameznih nahajališčih pokazala spremembe, ki so se zgodile v zadnjih dvajsetih letih. Upam, da bomo to spet uspeli predstaviti v strokovni publikaciji TNP *Razprave in raziskave*. Želja je, da bi v naslednjih letih opravili še podrobnejšo raziskavo stanja »najmočnejših« nahajališč. Pri tem bi ugotavljali število, delno starostno struk-

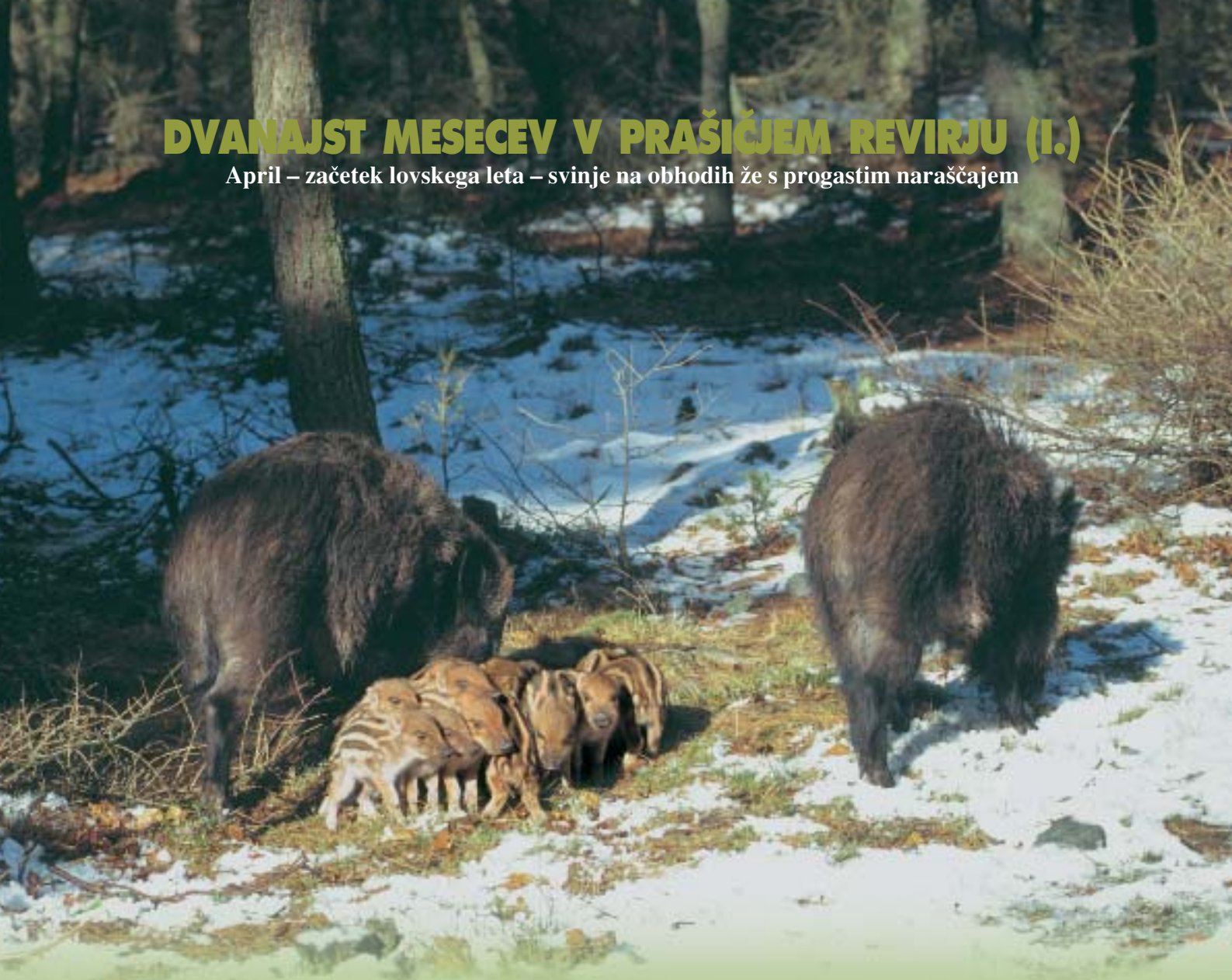
turo ter vrsto in obseg (količine) prehranjevalnih rastlinskih vrst. Šele podrobnejše raziskave lahko vsaj delno odgovorijo na glavno vprašanje, namreč, kolikšen je svizčev (in obratno) vpliv na življenjsko združbo (medvrstno konkurenco za prostor in hrano med živalskimi vrstami ter ogroženostjo hranilnih rastlin) in okolje (zlasti kopanje rogov). Brez podrobnejših proučevanj se srečujemo le z ugibanji, posrednim sklepanjem in subjektivno presojo. To pa je premalo za verodostojno presojo (ne)upravičenosti svizčeve antropogene naselitve.

Popis I. 2002 so opravili nadzorniki - poklicni lovski čuvaji: **Rado Legat** (Pišnica, Vrata), **Tine Štular** (Krma - Kot), **Jure Kočan** (Lepa kopišča), **Franci Tišler** (Čiprije), **Jože Hodnik** (Krstenica), **Franci Štros** (Dedno polje), **Peter Belhar** (Komna - Vogel), **Ludvik Komac** (Duplje), **Albert Kravanja** (Plazi) in **Martin Završnik** (Kriški podi).

Miha Marenče,
Triglavski narodni park

DVANAJST MESECEV V PRAŠIČJEM REVIRJU (I.)

April – začetek lovskega leta – svinje na obhodih že s progastim naraščajem

Mrzli dnevi in noči se bližajo koncu, nara-va se prebuja ... Svinje so že polegale ali pa so visoko breje. Povsod se poraja novo življenje. Odvisno od značaja in lege lovišča zima izgublja moč. Prehodi so često polni skrajnosti, saj se izmenjujejo sneg, dež, veter in sonce.

Svinje polegajo v hladnih in vlažnih mesecih. Pujski kažejo izjemno odpornost in vzdržljivost glede na čestokrat neprijazno vreme v tem času.

Nekaj dni pred poganjem (kotenjem) svinja poišče primerno mesto, na katerem napravi gnezdo. Starejše, izkušene svinje ga napravijo v zavetni vdolbini v goščavi ter ga nasteljejo s suho travo, mahom in vejicami. Tako za mladiče naredijo toplo in suho zavetje. Mladiči ali ozimci so ob porodu odlakani, ven-

dar mokri, tehtajo pa od 400 do 1000 gramov. Po porodu jih svinja obliže in jim s tem odpre tudi dihalo. Z lizanjem jih masira in spodbuja tudi delovanje krvnih obtočil.

Kljub dolgoletnemu lovskemu življenju sem lahko le enkrat v živo opazoval poganje ali kotitev. Na boku ležeča svinja je v dobre pol ure polegla sedem pujskov. Prvi štirje so se skotili v vsega nekaj minutah. Sprva so ležali povsem mirno, pozneje pa so začeli brcati. Svinja jih je oblizala, dva najbolj oddaljena pa nežno prenesla v gnezdo. Preostala dva je v gnezdo z občutkom nežno potisnila z rilcem. Ulegla se je poleg in nato polegla še tri, za katere je poskrbela tako kot za prejšnje.

Po opravljeni telesni negi so se pujski ne le gregli ob svinji, pač pa so nagnosko iskali seske. Vemo, da prvo

mleko zmehta v razvojni fazi nastalo trdo črevesno notranjost, s čimer je olajšano iztrebljanje. Razen hrane pa prvo mleko vpliva tudi na njihovo odpornost.

Svinja poskuša cvileč prirastek kar najdlje obdržati v gnezdu. Toda po tednu, dveh so praktično že neobvladljivi, izjemno živahni in gibljivi. Svinja jih začne jemati s seboj na nočno pašo. V tistem času se tudi srečuje s sovrstnicami, tako da konec aprila nastanejo tropi, veliki 20 do 30 živali, v katerih so tudi nevedeče lanščakinje. Taki tropi ostanejo skupaj vse leto. Posamezne svinje, ki so se bukale pozneje in pozneje tudi polegale, izstopajo s skromnejše razvitimi ozimci. **Večina svinj polega v marcu ali aprilu, vemo pa, da tudi pozneje. Vse pogosteje polegajo predvsem lanščakinje.** Med glavne vzroke

omenjenih sprememb sodi naslednje:

- Spremembe v kmetijstvu, predvsem zaradi nastajanja velikopovršinskih monokultur žit, zlasti koruze in ponekod sončnic. Take razmere divjim prašičem vse poletje in del jeseni pomenijo ustrezno kritje, mir in hrano.

- V zadnjih letih so opaženi bogati obrodi pravega kostanja, bukve in hrastov, pogojeni predvsem z obremenjenostjo in onesnaženostjo okolja, iz nekdanje izjeme postali pravilo. Tako imajo prašiči na voljo več hrane ne le jeseni, pač pa tudi pozimi in zgodaj spomladi.

- Kritje, mir in dobra prehrana pozitivno vplivajo na dobro počutje in na zdravstveno stanje. Posledica tega je zgodnja spolna zrelost, ki se kaže predvsem pri nadpovprečnih ozimcih. Te se bukujejo ob izteku zime in vodijo

dva do štiri, še jeseni pisane ozimce, kar povečuje številčnost tropov.

Za primer vzemimo, da je divja svinja polegla 20. februarja, kar v milih zimah ni izjema. Oplojena je bila konec novembra. Tehtanja ozimcev v oborah so pokazala, da je njihova porodna teža od 400 do 1000 gramov, večina pa jih tehta manj kot 800 gramov. Zato predpostavljamo, da je povprečna porodna teža mladiča okrog 600 gramov. Do konca februarja, s povprečno 50 g dnevnega prirastka, ozimec tehta okrog 1000 g. Marca in aprila se dnevni prirastek poveča in tehtajo od 70 do 100 gramov, tako da ozimec konec aprila tehta okrog 9 kg. V mesecih maj, junij in julij je dnevni prirastek od 130 do 180 g, kar pomeni, da je konec julija živa teža (masa) ozimca nekaj več kot 20 kg. Od avgusta do oktobra je dnevni prirastek od 150 do 200 gramov, zato je konec oktobra teža najmočnejših ozimcev okrog 35 kg. Lahko nekaj več, lahko pa tudi nekaj manj.

V obdobju od novembra do januarja se dnevni prirastek zmanjša, kar je odvisno od zime (zmrznjena tla, višina snega, prehranska ponudba), in niha od 70 g dnevnega prirastka pa do morebitne izgube telesne teže tudi do 100 gramov na dan. Ne glede na to je povprečna telesna teža dobro razvitih ozimcev v zimskih mesecih okrog 40 kg. V hudih zimah se telesna teža lahko zmanjša na okrog 35 kg, v milih in prehransko bogatih zimah pa se lahko tudi poveča. Nadpovprečno razvite ozimke se lahko bukajo že oktobra in polegajo v istih obdobjih kot starejše vrstnice. Mlade, telesno še nedorasle svinje poležejo od enega do štiri ozimce. Porodna teža takih ozimcev je manjša kot pri ozimcih zrelih svinj. S tem in z neizkušeno svinjo je povezana tudi večja smrtnost ozimcev, zlasti še v hladnem in vlažnem vremenu. Prezgodnje materinstvo pri mladih svinjah zelo ovira njihov telesni razvoj, kar je najbolj očitno ob primerjavi z nevedočimi vrstnicami.

Dolgoročno gledano to lahko pomeni povprečno manjše telesne teže v posameznih populacijah. Podoben vpliv ima tudi prezgoden odstrel vodečih svinj. Poznavanje tega pomeni tudi razumevanje utemeljenosti odstrela vseh podpovprečno razvitih živali.

Aprila se, zlasti v ugodnem vremenu, začenjajo tudi kmetijska opravila. To je čas setve jarih žit, kot sta oves in rž. Kmetje pripravljajo tudi njive za skorajšnje sajenje koruze. Ta čas izkoristimo, da se s kmetovalci dogovorimo za tako obdelavo, da njive ne ležijo tik ob gozdu ter da niso prevelike in po možnosti z neporaslimi vrzelm, ki nam bodo omogočile učinkovit lov.

Takoj po končani zimi se lotimo urejanja kaluž, ker je redko blato pomembnejše od vode. Divji prašiči, kot živali z razvitim spominom, si dobro zapomnijo taka mesta in jih radi obiskujejo v poznejših vročih in sušnih mesecih.

Po nekaj suhih in toplih dneh se lotimo izkopavanja

ameriškega krompirja topinamburja in ga porabimo za krmljenje ali oskrbovanje krmnih njiv. Skladiščimo ga tako, da se preveč ne izsuši.

Poskrbimo za solnice. Zlasti ob spomladanski menjavi dlake so njihovi redni obiskovalci tudi divji prašiči.

V aprilu je navadno še malo naravne hrane; zelišča so še nerazvita, prav tako korenine in korenike, ki so globoko v zemlji. Črvi (ličinke) in hrošči pomenijo le skromen obrok.

Zlasti v toplejšem vremenu se divji prašiči lotevajo ritja travnikov pa tudi posejanih žit. Razkuženo seme jim ne škodi, kar kaže na stabilen želodčni sistem te vrste. V tem času kmetje pogosto vozijo na travnike gnojnico, s čimer zelo otežijo dihanje črvom in ličinkam, ki se zato dvignejo tik pod rušo. To je potem lahko delo za divje prašiče, za nas, lovce, pa težko odpravljanje posledic.

Divji prašiči se lotijo tudi mrhovine vseh vrst, ki pa je je ponavadi premalo. Zato je izjemno pomembno redno krm-

ljenje divjih prašičev v gozdu, saj jih tudi tako odvrčamo od travnikov. Na krmiščih odstrel ne sme biti dovoljen. Težišče lova naj bo preneseno na mejo gozd – polje, kar velja tudi za poletne mesece. Pri nočnem lovu morajo biti lovci izjemno previdni. Majhni in pisani ozimci so očem skoraj nevidni, vodeča in še neprebarvana svinja pa je sicer dobro viden, vendar napačen cilj. Tropom se čestokrat pridružijo tudi nevedeče lanščakinje. Posamične živali so največkrat neizkušeni lanščaki ali pa nevedeče svinje. **Vendar pozor!** Včasih svinja mladiče »odloži« in sama preverja varnost nameravane poti. Kadar nismo povsem prepričani, se tveganje ne izplača. Bolje je streljati v zrak in tako obvarovati njivo – in sebe!

Zreli merjasci so redki, izkušeni, skrivnostni in ponavadi ne živijo v bližin tropov, saj jim »otroški hrup« ni prav nič všeč.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Blaž Krže

Primer pogina zaradi udarca strele pri srnjadi

Oktober 2004 smo na Inštitutu za zdravstveno varstvo divjadi, rib in čebel Veterinarske fakultete v Ljubljani obravnavali zanimiv primer pogina divjadi kot posledice delovanja strele. Pregledali smo trupli srne in mladiča (Capreolus capreolus), ki so ju lovci iz LD Tomišelj našli na polju po nevihti v prejšnji noči.

Pri prostoživečih živalih je, glede na podatke v literaturi, smrt kot posledica udarca strele precej redek pojav. Poročila se večinoma nanašajo na domače živali na paši, kar je nekoliko nenavadno glede na to, da so prostoživeči živali verjetno dokaj pogosteje izpostavljene temu pojavu.

V prispevku bomo poskušali na kratko opisati poškodbe, ki so pri obeh srnah nastale zaradi delovanja strele in ob tem navesti nekaj informacij, ki bodo pripomogle k boljšemu razumevanju mehanizma in posledic delovanja strele.

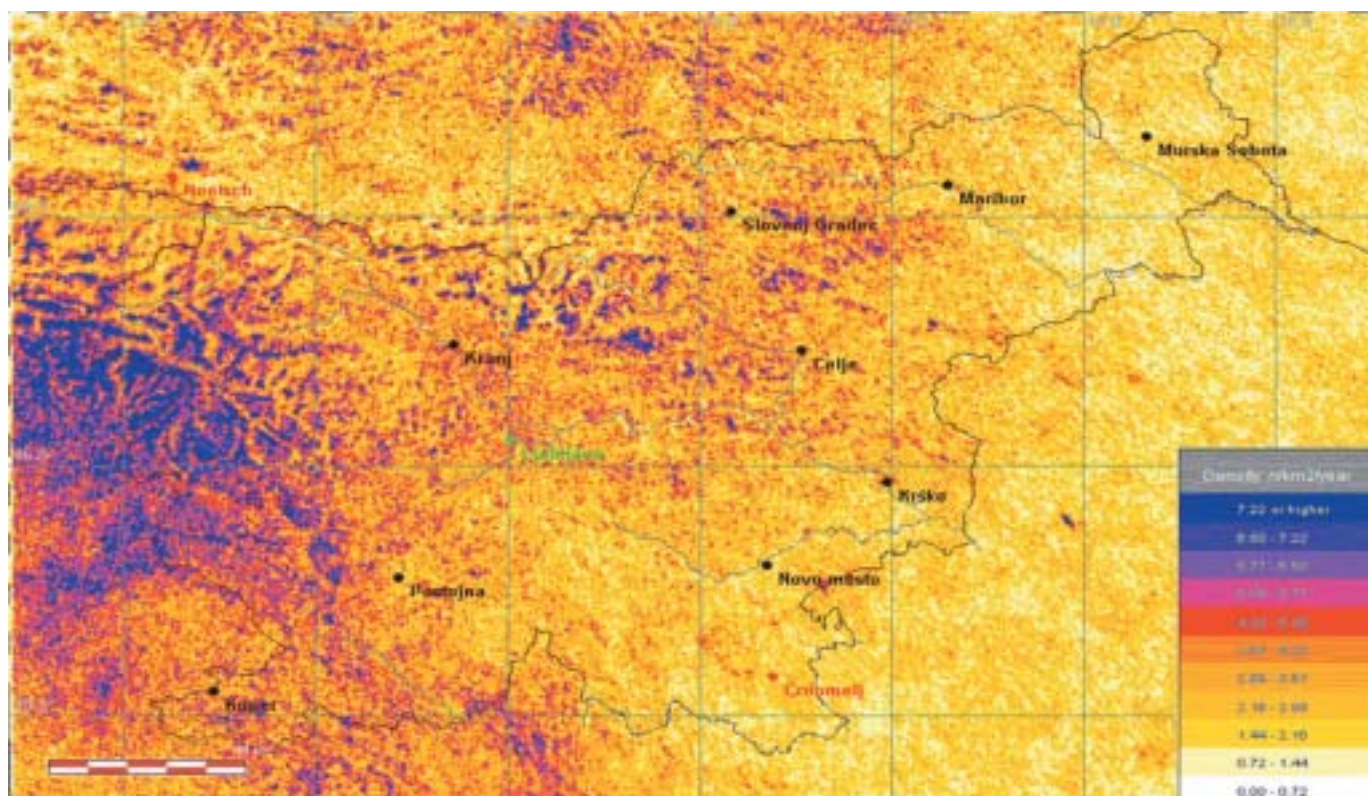
Strela je vremenski fenomen, ki nastane zaradi izmenjave naboja znotraj oblaka in izmenjave naboja med oblakom in zemeljsko površino (*skice 1a, b, c*).

Zaradi poslednjega udarca strele v svetu na leto umre od 0,2 do 1,7 ljudi na milijon prebivalstva, kar je približno 50 % vseh žrtev strele. Električna napetost, ki jo lahko razvije strela, doseže tudi 100×10^6 V, 200.000 A in temperaturo okrog 28.000 °C. V povprečju v svetu na leto nastane skoraj 50.000 neviht in kar 8 mio. bliskov na dan. Po podatkih inštituta Milana Vidmarja iz Ljubljane, ki v

Sloveniji spremlja in vsako leto pripravi statistiko gostote strel, je bila v letu 2004 največja gostota. Število strel, ki so bile zaznane v severozahodni Sloveniji, prikazuje *shema 1*.

Poškodbe, ki nastanejo kot posledica udarca strele, so uvrščene v širšo skupino poškodb z električnim tokom. Bistvena razlika je v tem, da je v strelu neprimerno večja intenzivnost in zelo kratka izpostavljenost (milisekunde) ogromnemu viru energije, ki na telesu povzroči velike in nenadne spremembe v tlaku in temperaturi ter silovita tetanična krčenja mišic. Glavni dejavniki, ki vplivajo na obsežnost poškodb, so poleg moči in trajanja stika tudi odpor, ki ga nudi telesna površina (koža), pot, po kateri teče električni tok, razporeditev naboja znotraj telesa in lokacija ter aktivnost živali v času ekspozicije. Zaradi kratkotrajnega stika električni tok

navadno steče po površini telesa, v telo pa dejansko vstopi le manjši del. Če na koži ostanejo opekline, se v glavnem pojavljajo v treh različnih oblikah, in sicer linearno (črta), točkasto ter v praproti podobnemu vzorcu. Linearne oblike opeklin nastanejo zato, ker sledijo potem vlage na koži in na takih mestih povzročijo nenadno »super pregrevanje«. Pri mladiku so opekline potekale linearno v približno 5 cm širokem pasu od levega uhlja (vstopno mesto), po levi strani vratu v smeri lopatice in nadlahtnice (*fotografija 1*). Na površini opekline je bila koža brez dlačnega pokrivala, temno sivo obarvana in ožgana. V nadaljnjem poteku se je opekline zožila in tekla po levi strani zgornjega dela prsnega koša, kjer se je razcepila v dva tanjša kraka, od katerih je eden v loku prečkal lopatice in potoval proti parklju prednje leve noge, kjer se je končal. Drugi krak je potekal po celotni levi strani trupa v smeri proti spodnjemu delu trebuha in dimelj, kjer se je ponovno v loku razcepil na tri veje (*fotografija 2*). Dve veji sta se združili in po notranji strani desnega stegna potovata

Shema 1: Razporeditev gostote strel v Sloveniji za leto 2004 (vir: dr. Janko Kosmač, Inštitut Milana Vidmarja, Ljubljana).

1a

1b

1c

Skice 1a, 1b, 1c: Strela nastane zaradi prerazporeditve med pozitivnimi in negativnim nabojem znotraj oblaka in izmenjave naboja z zemeljsko površino (vir: www.mos.org/sln/toe/lightning.html)

Fotografija 1: Opekline na koži prednjega dela trupa. Vstopno mesto. Približno 5 cm širok pas od levega uhlja po levi strani vratu v smeri lopatice in nadlahtnice.

li do parkljev, kjer sta izginili. Tretja veja je potekala po spodnjem delu trebuha na notranjo stran levega stegna, od tam pa proti vrhu kolena in razmejila notranji in zunanji del okončine v smeri proti levemu parklju, kjer se je končala. V opisanem primeru smo našli vstopno mesto, kar je sicer redko, ne pa tudi izstopnih mest, za katera predvidevamo, da so bila pri mlajši živali na parkljih (fotografija 2). Na telesni površini odrasle srne nismo našli podobnih sprememb. Predvidevamo lahko, da je bil pri mlajši živali vzrok smrti neposredni udarec strele, medtem ko je starejša žival poginila zaradi posrednega udarca. Živali so za posredni vpliv še posebno dovzetne, ker so prek vseh štirih nog v stiku s tlemi. Tako obliko delovanja strele na telo angleška literatura imenuje »step voltage«; na-

še povečala. Hitro izhlapevanje vlage na koži je posledica delovanja eksplozivne sile, ki je v omenjenem primeru na nekaterih mestih delovala tako intenzivno, da se je zaradi super pregrevanja površinska plast kože (epidermis) ločila od globinske (dermisa) in nastale so poškodbe (trganja) kožnih žlez.

Hude kožne opekline, ki so posledica delovanja strele na telo, se pri ljudeh redkeje pojavijo. Pogosto pa nastanejo specifične opekline podobnih vzorcev na koži, imenovanih Lichtenbergove figure. To niso prave opekline, ker spremembe brez posledic izginejo v 48 urah.

Fotografija 2: Opekline na koži v spodnjem delu trebuha in dimelji. Sledi opeklin se v loku razcepijo na tri veje. Dve se združita in prek desnega stegna potujeta do parkljev. Tretja pa poteka po notranji strani levega stegna proti vrhu kolena in se konča na levemu parklju.

stane zaradi žarkastega (radialnega) razprševanja energije (več sto voltov) po zemeljski površini ob udarcu.

Ker sta bili živali mokri, se je napetost na telesni površini

Kadar je odpornost kože presežena, električni tok vstopa v telo in po njem potuje po načelu najmanjše odpornosti tkiv. Majhno odpornost nudijo zlasti tkiva z visoko vseb-

nostjo tekočine in elektrolitov, na primer živčno in vezno tkivo ter krvne žile, ki so tudi najpogostejše prizadeti.

Vendar pa obsežnost poškodb, ki so vidne na površini telesa, ni orientacijski dejavnik, s katerim bi bilo mogoče predvideti stopnjo prizadetosti notranjih organov. To je mogoče oceniti le z raztelesbo. Po nekaterih podatkih so poškodbe notranjih organov v večji meri posledica delovanja notranjih napetosti, katerih nastanek povzroči povečanje magnetnega polja, kot pa električnega toka, ki je vstopil v telo. Zato se tudi izvor opeklin, ki so nastale na tak način, razlikuje od drugih predvsem po tem, da izvor vročine, ki se sprošča, ni zunanji, pač pa nastaja znotraj telesa. Najpogostejša posledica udarca strele in hkrati vzrok smrti je odpoved srčno-dihalnega (kardiorespiratornega) sistema. Pri raztelesbi smo v sapnicah in sapniku obeh živali našli svetlo rdečo peno, kar kaže na zadušitev živali. Čeprav se po manj intenzivnem delovanju strele na organizem navadno spontano vrne srčna funkcija, je prizadetost (dihalnega respiratornega) sistema dolgotrajnejša. Zato je navadno vzrok smrti zadušitev.

Opisan primer verjetno ni osamljen. Verjetno lovci pri svojih vsakodnevnih srečanjih z divjadjo lahko opazite marsikatero posebnost, ki bi zanimala tudi širšo lovsko javnost. Zato vas prosimo, da nam takšen material, če je le mogoče, pošljete ali nas o tem obvestite.

D. Žele, A. Bidovec, G. Vengušt
Veterinarska fakulteta,
Inštitut za zdravstveno
varstvo divjadi, rib in čebel,
Ljubljana

Viri so na voljo pri avtorjih.

Za poslani material se zahvaljujemo lovcem LD Tomišelj in dr. Janku Kosmaču z Inštituta Milana Vidmarja v Ljubljani za podatke o pogostosti strele v Sloveniji.

Na kratko iz tujega tiska ...

Nemčija: Avtomobilski koncern BMW pri načrtovanju lokacije enega od svojih obratov, ki leži v bližini Leipziga, ni imel preveč srečne roke. Tovarno so postavili med gnezdiščem poljskih vran in lokalno deponijo odpadkov, kar se je šele pozneje izkazalo za precejšnjo težavo. Vrane se namreč zelo zanimajo za nove avtomobile, še posebno magično jih privlačijo določene barve novolakiranih vozil. Vrane prinesejo hrano s seboj, s svojimi iztrebki onesnažijo avtomobile in poškodujejo lak s kljuvanjem. Avtomobilska tovarna je na pomoč poklicala lovce in organizacije, ki se ukvarjajo z varstvom narave. Poskus, da bi s predvajanjem in posnetkov vran opozorili ustrezne službe na nevarnost, ni bil uspešen. Sedaj so namestili približno 70 cm velike balone, ki so izdelani v obliki ujed in oponašajo plenilce vran. Balone so namestili na dolge vrvice, ki naj bi tako odganjali vrane. Nekateri tudi o tem ukrepu dvomijo, saj pričakujejo, da bodo vrane napadle svoje »plenilce« in na tak način uničile (počile) balone.

(Pirsch, 5/2005)

ZDA: V zvezni državi Maryland so po 51 letih ponovno dovolili odstrel omejenega števila črnih medvedov (baribalov) (*Ursus americanus*). Že prvi dan so uplenili 20 medvedov od načrtovanih 30. Vodja projekta je to komentiral kot dokaz, kar zatrjujejo že dalj časa, namreč, da se število črnih medvedov v tej zvezni državi veča. Med izbranih 1.300 domačih lovcev je bilo razdeljenih 200 licenc za lov na črnega medveda, in sicer po 15 US\$ za eno licenco. Populacijo baribalov ocenjujejo na približno 500 živali. Dovoljenje za odstrel črnih medvedov je izzvalo veliko nasprotovanja med naravovarstvenimi organizacijami. Zdaj so v ZDA črni medvedi vse leto zavarovani še v zveznih državah Luisiana, Kentucky, Texas in Mississippi, na drugi strani pa v nekaterih drugih državah traja lovna doba skoraj vse leto.

(Pirsch, 5/2005)

Rusija: WWF je objavila podatek, da v tej državi kar 80 % vseh izgub med jeleni piž-

Foto: Foto Spring -

marji (*Moschus moschiferus*) zavzema divji lov. Obseg nedovoljene trgovine z mošusom, ki ga v zelo majhnih količinah proizvaja ta živalska vrsta, je kar 5-krat večji, kot pa je obseg dovoljene trgovine. Ker pižmarja uvrščajo na rdeči seznam ogroženih živalskih vrst, je odstrel dovoljen samo v nekaterih delih države pod strogo nadzorovanimi pogoji. Tako pridobljenega mošusa praktično ne uporabljajo več v proizvodnji parfumov, vendar pa je na drugi strani ta snov še vedno izjemno cenjena sestavina v azijski tradicionalni medicini. Z mošusom zdravijo med drugim na Kitajskem in v Južni Koreji bolezni srca, ožilja in živčevja. Na trgu v Južni Koreji znaša vrednost enega kilograma mošusa kar 36.000 €. WWF zato poziva ruske oblasti, naj stopijo na prste nedovoljenemu lovu in namesto tega primerno organizirajo dovoljen lov, ki ne bo ogrožal populacij.

(Pirsch, 5/2005)

Zimbabve: Državna uprava za gospodarjenje z narodnimi parki in divjimi živalmi je v letu 2004 z lovskim turizmom prigrislo približno 5,8 mio US\$, kar je približno 0,3 % celotnega dohodka iz izvoza v državi. Največ lovskih aranžmajev je bilo zakupljenih konec januarja na sejnih v ZDA (v mestih Houston, Dallas, Reno). Odstrelne kvote vsako leto določi država in jih razdeli med lastnike zemljišč. Cene odstrela ostajajo

enake kot v minulem letu, razen pri slonu, kjer so se povečale od 6.000 na 8.000 US\$. Tako je cena odstrela za leva 3.000 US\$, za leoparda 2.500 US\$ in za krokodila 1.000 US\$. Sezona lova se začne aprila in konča z deževno dobo v oktobru.

(Pirsch, 5/2005)

Nemčija: Kar 49 % vprašanih v anketi je menilo, da imajo živalske vrste, ki so nekoč živele na ozemlju Nemčije, pravico, da tam ponovno zaživijo, kar pomeni, da bi jih ponovno naselili. Ena tretjina vprašanih je nasprotovala ponovni naselitvi volka in rjavega medveda v državo. Kot razlog so navedli ogroženost ljudi (22 %) ter morebitne škode v kmetijstvu (18 %). 38 % vprašanih je izrazilo bojazen zaradi naselitve volka in rjavega medveda pri izvajanju aktivnosti v naravi (sprehajanje, nabiranje gob in gozdnih sadežev). Pri tem vprašanju so ženske pokazale bistveno višjo stopnjo zaskrbljenosti kot moški (44 % proti 32 %). Ne glede na to, ali so bili vprašani načeloma za ali proti vrnitvi velikih zveri v državo, pa 30 % vprašanih meni, da zaradi velike stopnje poseljenosti države tod ni več pravega prostora za velike zveri.

(Wild und Hund, 4/2005)

Norveška: V tej skandinavski državi uradne ocene številčnosti losov (*Alce alces*) kažejo, naj bi tod živelo približno 150.000 losov. To pa naj bi bilo

po trditvah združenja lastnikov gozdov občutno preveč, zato zahtevajo, naj bi številčnost zmanjšali kar za 75 %. To še posebno velja za južne province, kjer je številčnost zlasti velika. Preveliko številčnost potrjujejo tudi podatki o povprečnih telesnih težah, saj naj bi se npr. telesna teža uplenjenih samic losa (krav) v zadnjih 10 letih zmanjšala kar za 40 %. Pred 15 leti so losje krave vodile teleta že v tretjem življenjskem letu, medtem ko jih dandanes prvič vodijo v četrtem.

(Wild und Hund, 4/2005)

Finska: Na vzhodu države so našli ubitega volka, ki ga je ubila losja krava, ki je branila svojega mladiča. Po sledih sodeč je trop volkov napadel samico in njenega mladiča, pri čemer so uspeli teleta tudi pokončati, vendar pa je ob napadu losja krava ubila enega od volkov.

(Jäger, 3/2005)

Evropa: Po podatkih mednarodne naravovarstvene organizacije Wetland International na leto leti prek Evrope približno 15 milijonov velikih kljunačev. Zato naj ne bi bilo prav nobenih strokovnih razlogov zoper lov nanje. V evropskih državah na leto uplenijo približno 3–4 milijone velikih kljunačev, od tega kar 90 % samcev.

(Jäger, 3/2005)

Pripravil:
mag. Janko Mehle

Imena. Poimenovanja – delov in delčkov sveta: hribov in dolin, planjav in dobrav, goljav in gozdov, grebenov in grap ... Nastajala so skozi stoletja in skoznje se dostikrat zrcali njihova duša, saj nam marsikatero ime dosti pove o kraju samem.

Posamezni delci sveta so tu in tam dobili imena tudi po ljudeh, ki so jih tako ali tako zaznamovali – kraji ljudi in ljudje kraje. A vse to se je večinoma dogajalo v prejšnjih časih, tudi dolgo dolgo nazaj.

Kdo od nas, živih, pa je na tem božjem svetu v zavesti sodobnikov tako zaznamoval neki kraj, da so ga poimenovali po njem in se je ime prijelo? Poznam ga, moža, ki ima globoko v idrijskih gozdovih svojo grapo, čeprav v zemljiški lastniški knjigi ni napisana nanj ...

Miha Ferjančič je to, iz Idrije, lovec v LD Krekovše! O Krekovšah je bilo v Lovcu že pisano.

Zgodbe iz teh prvobitnih gozdov, polne radosti in smeha, so bile razgrnjene pred slovenskimi lovci; a tudi polne žalosti in gorja.

A naslednja še ni bila napisana ...

Ko se iz Idrijske Bele ob hudourni rečici Belci mimo idrijskega kopališča Lajšt¹, mimo Babjega zoba, Klom² in mimo dvojih znamenitih klavž vzpenjamo v srce Krekovš, gremo mimo »pokonci postavljenih« grap in razdrapanih grebenov, prepadno spuščajočih se z roba Trnovske planote v strugo Belce.

Tista grapa tik pred Putrhovimi klavžami, globoko zarezana med revno poraščena skalna grebena v strmo pobočje, je **Mihatava grapa**. Takrat, ko se je sploščelo njeno ime, je bil Miha Ferjančič, sin idrijskega rudarja in lovca Fortunata, star osemnajst let, pisalo pa se je leto devetnajstopetindeseto. Bil je najmlajši član LD Krekovše, saj je vanjo vstopil že s šestnajstimi leti. Da so mu dali orožni list, je moral oče podpisati.

Na lov v krekovške gozdove so se takrat lovci iz Idrije vozili s kolesi. Dostikrat so kolesa pustili Pri Šinkovcu v Idrijski Beli in naprej šli peš.

Leta dvainpetdeset je bil velik žled, ki je dodobra razdejal krekovške gozdove. Drevje v Široki dolini, med Tisovcem in Krekovšami, je bilo vse križem polomljeno in treba je bilo reši-

vim robem. S strmih travnatih pobočij je moker sneg tu pa tam že zdrsnil, da se je pokazala rjava poležana ojstrica.

Visoko nad grapo, ki se spušča proti Putrhovim klavžam, je Miha presledil velikega gamsa. Slédu je sledil proti grebenu, se gor iskaje trikrat obrnil, nato pa se je spustil proti poti, ki se v ključih spušča k cesti, in jo zgrešil. Po razmisleku se je začel previdno spuščati navzdol, v neznano grapo, v meglo. 'Do vode Belce me zagotovo pripelje,' je pomislil. Snega je bilo vedno manj. Megla je zabrisala ostre robove skal. 'Zdaj zdaj pridem ven,' si je mislil Miha in priplezal do – roba prepada. Nazaj ni bilo več mogoče, preveč je drselo. Globoko pod sabo je slišal klokotanje vode. Povprek čez steno je vodila le ozka polica. Miha je obotavljaje se stopil nanjo. Ni šlo, oviral ga je nahrbtnik. Počasi ga je snel s hrbta in ga s težkim srcem spustil v prepad. V njem je bil dragocen fotografski aparat. Slišal je, kako je ubito padlo v vodo. Korak za korakom se je Miha vlekel po polici in se, stiskajoč se k mokri mrzli skali, privlekel do padajoče vode. 'Koder teče voda, so tudi stopničaste skale,' je pomislil in se spustil po strugi. Voda je tekla po njem, ko se je spuščal. Srečno je prilezel do nahrbtnika. Bil je poln vode, fotografski aparat, ki je bil v tistih časih vreden celo premoženje, je bil uničen ...

Miha Ferjančič

Imena: *Mihatava grapa*

FRANC ČERNIGOJ

Po njih mezijo in curljajo studenčki in studenci, ob povodnjih derejo hudourniki, v odjugah skoznje grmijo snežni plazovi in odkrušene skale, ob viharjih pa zlomljena in izravana prastara drevesa. In prav ta svet je raj za gamse – in za lovce, saj je vzporedno s cesto, visoko pod grebeni Tisovca in Putrha, skozi Štante in Široko dolino do Vratc, drzno speljana steza, imenovana Gamsarica – več kot osem ur resne hoje in čarobnega gamsjega lova.

¹ Zaradi plovbe lesa po Idriji in Belci so se čez obe rečici izogibali gradnje mostov, zato so prehode čez vodo premostili z lesenimi bruni – so jih »polajštali«.

² Klema – zagozditi se; tod se je les rad zagozdil, ko so ga spuščali po vodi; se je »zaklemal«.

ti, kar je bilo mogoče rešiti, in les spraviti k cesti. Ker je Široka dolina oddaljena od vseh naselij, so drvarji kar tam zgradili manjšo brunarico, da se jim ni bilo treba vsak večer vračati na oddaljene domove. Kdaj pa kdaj so v njej prespali tudi lovci.

Malo pred 1. novembrom je bilo. Miha in prijatelj France Poljančev sta se odločila, da gresta na lov, na gamse. Do Šinkovca s kolesi, naprej peš, po Gamsarici v Široko dolino. Tam sta v prespala gozdarski bajti.

Ponoči je zametlo za slabo ped mokrega snega. Prijatelj France je moral v službo; po hudourni strugi se je spustil proti Belci, Miha pa je iz Široke doline potihoma drsel po Gamsarici proti Putrho-

Do nitke premočen se je spustil do Belce, jo prebredel in se povzpел na cesto. Pospešil je korak, da bi se ogrel. Pri Šinkovcu se je kar moker povzpел na kolo in se odpeljal v Idrijo.

Še prehladil se ni takrat, kljub mrazu in mokroti, grapa pa je dobila svoje ime: **Mihatava grapa** ...

Kaj pa druge grape, ki se stekajo v Belco, kako so jih poimenovali? Struga Belce same, od Putrhovih klavž navzgor proti Hudemu polju, ima nenavadno ime: *Laso-kabel*. Le zakaj? Bila je mnogo lesa, še po drugi vojni, vozne poti vanjo pa ni bilo in je še vedno ni. Le ozka lovska steza spremlja Belco v strmih pobočju, na tej strani, proti partizanski bolnici Pavli. Gozdarji so

vanjo speljali posebno krožno žičnico (*kabel*), na jekleno vrv pa so v določeni presledkih pritrdili žičnate zanke (*laso*); vanje so v grapi delavci zatikali metrska polena (*špivte*), spodaj pri cesti pa so jih drugi delavci snemali iz zank. In tako je grapa dobila ime: Laso-kabel ...

Gor više, na gornjem koncu Krekovš, je *Bedrova grapa*, pod njo pa *Lešnikova dolina*. Zakaj 'Bedrova', ne vem, 'Lešnikova' pa ne potrebuje razlage. Še naprej, po slepi gozdni cesti na desno, je *Prižnica* – nad ozko in globoko strugo Črnega potoka (pritoka Idrijce) izpostavljena skala – res kot prižnica, štrleča nad prepad. Tja čez strugo Črnega potoka krekovski lovci gamsov raje ne streljajo, saj bi jih brez vrvi in spretnosti v plezanju težko spravili ven.

Še naprej proti *Mrzli Rupi* je Hudo polje. V davnih časih naj bi bila tam kmetija. In tej družini naj bi volkovi raztrgali otroka, zato so kraju rekli *Hudo polje*.

Še druga zgodba priča, zakaj naj bi »hudi« kraj dobil tako ime. O tem si lahko preberemo v rokopisni kroniki nadučitelja Edmunda Čibeja, ki je dolga desetletja poučeval na Dolu, na zdajšnji Predmeji: »Grofi (svetokriški grofje D'Attems, – op. p.) so tiščali, kar je le mogoče, za svojo hišo; gozdni Erar pa tudi ni popustil, da bi se kar tako krajšalo njegovo imetje. Zaradi tega so bili večkrat prepiri in bitke na mejah tega pragozda (Trnovskega gozda, op.). Da so bili tudi pogostoma krvavi spopadi med čuvaji grofa in čuvaji, nastavljenimi od Erarja oziroma države, je samo po sebi umevno. Zelo značilna tragedija se je zgodila na Hudem polju. Hudo polje je oddelek gozda med Golaki in Mrzlo Rupo. Tu, ob meji, so se pograbili čuvaji obeh strank in v hudem prepiru so ubili grofovi čuvaji dva cesarska gozdarja. Ko je cesar doznal za ta strašni zločin, je zahteval od grofa, da mu pošle od vsakega krivca 3 funte mesa, kar je značilo smrt! Grof se je z velikimi žrtvami pobotal s cesarjem in prosil Njegovo Veličanstvo, da se imenuje komisija, ki bo določila meje tega in onega gospodarja, kar se je tudi zgodilo leta 1723.

Za spomin na ta strašanski zločin, se še danes imenuje oni oddelek gozda 'Hudo polje'.«

Tudi med drugo vojno je Hudo polje res »videlo« dosti hudega. Tod so bili hudi in krvavi boji med partizani IX. korpusa in Nemci, naokrog pa so bili skriti posamezni oddelki partizanske bolnice Pavle.

Tu se obrnimo nazaj, proti izviru

Idrijce! Med Idrijco in Belco je *Osreddek*, zanimiv greben; na spodnjem koncu le-tega imajo lovci LD Krekovše kočo brunarico (*o gradnji koč malo pozneje!*), na gornjem delu Osredka pa se križa več poti. Zato je bila že v prejšnjih stoletjih tu zgrajena prva logarnica, ki je bila požgana med drugo vojno. Po vojni je bilo tam zgrajenih več zgradb, med njimi tudi sedanja lovska koč LD Krekovše. Na desni strani reke Idrijce se dviga *Kozji hrbet*, in sicer od Idrijskih Klavž do kmetije Tratnik. Spodaj, kjer se Idrijca in Belca zlivata v isto strugo, je Majnšk, od koder je na Krekovše speljana tako strma steza, da si, vzpenjajoč se po njej, »grizeš kolena«, zato stezi rečejo *Knipajs*³. Še dve zelo strmi stezi, zavarovani s klini in jeklenicami, nas iz struge Idrijce pripeljeta na Osreddek – *Strausova steza* ter *Klukcova steza*⁴. Niže dol ob toku Idrijce, v Idrijski Beli, za gostilno Pri Fežnarju, pa je potok *Šihtnph*⁵.

Tako kraji dobivajo imena. Vse to mi je povedal Miha Ferjančič, lovec iz Idrije, sin **Fortunata Ferjančiča**, člana Delavskega lovskega društva v Idriji, ki so ga ustanovili delavci idrijskega rudnika živega srebra 12. avgusta leta 1905. To je bilo prvo slovensko delavsko društvo v Avstro-Ogrski! Le delavci so bili včlanjeni vanj, lovišče pa so imeli v zakupu v Kanomlji. Miha še hrani Pravila omenjenega društva. Zanimiv je tale odstavek: »*Namen društva: ... točka c) kratkočasiti društvenike s prirejevanjem lovskopravnih lovov, z vajami v streljanju in drugimi postavno dovoljenimi zabavami ...*«

Miha je bil tudi lastnik majhne tiskarne v Idriji in je med mnogimi naslovi natisnil tudi dva lovska zbornika LD Krekovše, ki sta izšla ob 40. in 50. obletnici LD. Pokazal mi je tudi tistega, ki so ga izdali ob 40-letnici in ne morem si kaj, da ne bi iz takratne kronike LD Krekovše, katere avtor je prav Miha Ferjančič, povzel tisti del, ki govori, kako so v krekovških gozdovih gradili svojo prvo lovsko koč – brunarico na Osredku, natančno na *Korenovšu* ...

»... Ves material, ki smo ga pripeljali iz Idrije v Belo k Šinkovcu, smo znesli po stezi, ki pelje po grebenu nad Šinkovcem do Korenovša. Le štedilnik smo nesli po serpentinah iz Majnška. Ko smo nosili šinklne (škodle), smo

³ kni pajs – kolena gristi, popačeno iz nemščine

⁴ Obe strmi stezi se imenujeta po lovcih LD Krekovše, Venceslavu Strausu ter Janku Petriču – Klukcu.

⁵ Schahten bach – Senčni potok

Foto: Z. Krivec

Putrhove klavže na Krekovšah

poprosili tudi druge prijatelje in znance, saj nas je bilo lovcev le nekaj čez deset. Prava zabava je bila, ko so nekateri pri iskanju položnejše poti zašli in so potem prihajali na Korenovše iz vseh smeri ...

(...) Vse, ki so nam pomagali pri gradnji koč, smo povabili na otvoritev, ki je bila sicer skromna, vendar zelo prijetna. Lovci in tudi gostje iz sosednjih družin smo se v koči zbrali že na predvečer otvoritve. Odločili smo se, da bodo ženske prenočile v spodnjem delu koč, moški pa na podstrešju.

Ko smo pogleli, je naključje hotelo, da sta drug poleg drugega ležala Cajnar iz LD Dole, ki mu je zaradi visoke starosti odpovedal sluh, in Janki Rupnikov, ki je tudi imel težave s sluhom. Očitno pa sta Cajnarju dobra kapljica in prijetna družba tako obudila veselje do življenja, da je potem, ko je že malo zadremal, začel Jankita, ki je tudi že zaspal, »šlatati« po kolenih (seveda oblečenega v žametne pumparice) in nagovarjati, očitno prepričan, da je poleg svoje žene. Ker drug drugega nista slišala, kljub temu, da sta oba dokaj naglas zastavljala svoja vprašanja, je bila to velika zabava za vse ostale ...«

Tak je Miha Ferjančič, krekovski lovec iz Idrije. Umirjen in uglajen, iskrič, razgledan in odkrito pošten ...

Škrlatno je zatrepetala širna frata, vsa porasla z rdečim ciprošem, raztezajoča se od Areškega Sedovca tja med kopaste vrhove vzhodnega grebena Pohorja, ki se tukaj že spogleduje z začetki Panonske nižine, in ob vznožju ležečim Mariborom.

Tam v daljavi se je večerno sonce potapljalo za vrhove koroške Golice in k zardevanju pripravilo sleme Janževga vrha, Rdečega brega in skalnate Rute, pijane od zasanjanega šumenja sive Drave, ki ga občasno vzdrami le oster žvižg lokomotive, ki sope po ozki dolini.

V zasanzano tišino planinskega večera so trdo udarile peruti zapoznelega divjega petelina, ki se je s frate potopil v temino mračnega Houja, skrivajočega njegovo gred. Izza debele bukve se je utrgala senca in izginila v smeri proti Glažuti. Noge, vajene nočnih pohodov, so prestopale korenine in se samodejno

Pod kamnitim previsom je nad ognjiščem visel črnikasti kotlič, na kamnu poleg pa je stal lesen škaf vode. Iznad ognjišča je zijala črna luknja, ki se je izgubljala v panju votle bukve nad kočo ter ustvarjala nevidni dimnik. Majhen pograd z lasenom, polica na steni in nanjo pripeta miza so bili poleg lesenega čoka, ki je služil za stol, vsa hišna oprava.

Tevž je snel kotlič z verige, vanj položil dobršen kos srnjega stegna, ga posolil in prelil z vodo. Kmalu je na ognjišču zaprasketal borov kinovec. Nanj je navrgel nekaj suhljadi in kotliček se je že po nekaj minutah oglasil s tihim brbranjem.

Še preden se je spustil na leseni čok, je Tevž privil stenj v leščerbi na manjšo svetlobo, s stene snel svojo regiment-fajfo, jo naphal s črnkastim tobakom iz visečega mehurja ter se prepustil prihajajočim mislim.

Že dolga leta je tako samotaril. Ko je bil mlajši, se je včasih vdinjal pri delu

divji lov, ki je bil takrat tam okrog še zelo razširjen.

Zgodilo se je, da je graščinski logar Dolinšek naletel na skupino petih, šestih s sajami namazanih možakov, oblečenih v obrnjene jopiče, s puškami, ki se niti umakniti niso hoteli. Takrat na novo pojavljajoči se gams je privabil na rebersko stran mnoge, ki so si zaželeli okusnega mesa in črnih krivih rogljev. Taki niso poznali strahu, umaknil pa se jim je celo Tevž. Posebno Šmarčanom.

Pomožne čuvaje samolastnih lovišč je poznal, oni pa so poznali njega. Pred Kruhecom in Ludvikom, ki sta čuvala obsežen revir Čandrovine, se je umaknil le za drevo, onadva pa sta pogledala na drugo stran in srečanja je bilo konec. Graščinski so bili bolj zagnani; pred njimi se je znal umakniti v najbližjo zemljanko, ki jih je imel kakih pet skritih po planini.

Večerja je bila kuhana. Tevž je kotlič pomaknil od ognja, juho je zlil v črni-

JOŽE ŠMIDHOFER

Medvedov Tevž

izmikale spotikljivemu kamenju. Izpod na čelo poveznjenega klobuka so prihajajočo temo prebadale vajene oči, izraz lica pa se je izgubljal v sršči bradi, ki je povsem zatrla momljanje ponočnjaka. Medvedov Tevž.

V majhni globači se je samotni pohač ustavil, nekaj šaril po plitvem tolmunu šepetajočega izvirka, odstranil dva, tri kamne, lesen pokrov, nekaj potegnil iz ledene vode, vse zopet spravil v prejšnje stanje in se povzpел pol streljaja v breg. Stopil je k rogovilasti bukvi, z vajeno roko snel izza vratu obešeno šibrovko, jo stlačil v duplo, pograbil svoj tovor in izginil v temo črnega lesa.

Po kratkem vzponu je bil na cilju. Le nizka skornata streha, pa še ta le iz neposredne bližine, je nakazovala njegovo bivališče. S sivim lišajem obrasla lesena vrata je tiho zaprl za seboj in prižgal zakajeno leščebro. Medla svetloba je obsijala majhno čumnato, potisnjeno v breg, vso obloženo z neobdelanim lesom.

na različnih kmetijah; tam od Framskega Pohorja pa vse do Smolnika so mu bili znani gospodarji in lnjihove planine. Imena Moma, Romasnika, pa Vrajenka in Žigarta na eni strani, na drugi pa Marinov, Čandra, Miha in malo niže ležeči Žampa in Zrnca, vse tja do Grizolda in Marata ter smolniških Globokarja, Hariča, Cebeja in Švajgerja je obredel ob svojem delu ter dobro poznal kuhinje tamkajšnjih gospodinj in kleti gospodarjev.

Z leti pa mu je delo malo omrzelo, pa tudi potreba ni bilo. Začel je samotariti ter se vedno bolj predajati zatrtemu klicu, ki ga je vabil in vodil po skritih poteh samotne planine in njenih prebivalcev. Prvo kočo, to v kateri je bival, je »scimpral« pred dolgimi leti. Obrščeno z gostim drevjem in skrito v mali globači je poznal le redek logar, ki ga je posel zanesel tam mimo. Nekaj iz usmiljenja, nekaj pa iz vraževernosti in neprijetnega občutka so ga vsi pustili pri miru, čeravno so vedeli za samotne strele po planini tu in tam, ki so izdajali

kast lonec, meso pa položil na desko, ki mu je služila kot krožnik. Od hlebca kmečkega kruha, ki ga je imel na polici, je odrezal kos ter začel s skromno večerjo.

Izpod pograda se je leno potegnila dober meter dolga Uha, udomačena belouška, in Tevž je z nekaj manjšimi koščki mesa poskrbel tudi zanj.

Premlevajoč preprosto večerjo se je zamislil v čase in kraje, ko je bil povabljen na vse drugačno gostijo, pa tudi družbo.

Takrat ga je povabil sam Lesjak, ruški župan in predsednik Planinskega društva. Pri Arehu je bilo tisto slavlje. Tevž je prišel ves omotan v hojeve veje, s katerih so viseli veveričji repi. Požel je velik aplavz, čestitala sta mu celo planinska nevesta, Dolinškova Tončka, in planinski ženin, stari Zlodej z Glažute nad Šumikom. Čandrov atek, dobričina, Pohorcem znan daleč naokoli, je preden pripeljal Tevžu dobro znanega »oberlajntanta« v pokoju, ki mu je nekoč Tevž na atekovo prošnjo

priskrbel odstrel petelina. Takrat je bilo nerodno le to, da je s hoje padli petelin imel »špago« v nosnicah. Pa sta si vseeno krepko stisnila roki.

Spomnil se je še na drugega petelina njegga gosta, dr. Rajzerja. Ta mu je za nagrado prinesel kar obleko, ki pa je imela bolj doktorjeve mere, in se je Tevž v njej kar izgubil. Zopet so bile dobre »cajgaste« hlače in jopič.

Iz sanjarjenja je poznega jedca vrgel

presunljiv vek, ki je udaril v kočo. Tevž je planil k vratom, vendar je v odblesku leščerbe videl le še lisjakovo senco, ki je izginila v temi z vekajočim domačim kuncem. Te je imel kar na prostosti in so imeli več rogov, kjer so se kotili in skrivali. Bili so železna rezerva za hude čase. Uha se je umaknila nazaj v senco pograda, Tevž pa se je spet zatopil v svoje misli.

Prižgal si je med večerjo ugaslo fajfo

in utrnil leščerbo. Le tiho pokanje njegovih ustnic ob pipin reglc - ustnik, velik kot dinar, in pa brkljanje kazalca po tleči žerjavici tobaka je izdajalo dogajanje v koči. Zunaj je zavijal hladen krivec, saj je bila pomlad. Tevž je na ognjišče navrgel pest suhljadi. Ogenj je vzplapolal in v njegovem odsevu je bilo videti Tevžev sajasti obraz. Sršeče obrvi so bile zgubane od doslej neznane skrbi in slutnje.

Zadnje čase se ni več počutil tako varnega kot poprej. Niso ga skrbela občasna srečanja z znanimi lovci in logarji, niti ga niso vznemirjali drugi divji lovci. S tesnobo je opazal, da ni več čuti strelav niti z oddaljenih Reber, kamor so divji lovci najraje zahajali. Že večkrat se je moral tiho umakniti obo-roženim neznancem; še sreča, da jih je vedno prvi opazil. To niso bili divji lovci ali logarji. Po obnašanju sodeč se tudi sami niso počutili kdove kako varne. Nosili so čudne kape in še bolj čudno orožje.

Tevž je le redkokdaj sestopil v dolino. Moralo mu je zmanjkati soli ali tobaka, vžigalic ali petroleja. Tisto malo krompirja in kruha, ki sta mu po-pestrila jedilnik, je izprosil pri znanih kmetih in kočarjih. Ti so ga ob taki priložnosti pogostili tudi s toplim obrokom, vedoč, kako ga je potreben. Čandrov atek mu je ob takem srečanju stisnil še nekaj drobiža, spominjajoč se dobrega delavca, kakršen je bil v mlajših letih Tevž. Siromaku niso bila zaprta nobena smolniška ali lobniška vrata. Pri starejših je zbujal nekakšno usmiljenje, pri otrocih pa strah. Pa ne da jih ne bi maral, le njegovo prijazno režanje in osmojeni divji videz sta jih spominjala na divjega moža, s katerim so jih stršile, poredneže, njihove matere.

»Previden bodi, Tevž. Vojna je in vsak čas pričakujemo vojaške hajke,« mu je pred dnevi, ko se je spustil na Čandrovino, dejal gospodar.

Tevža je vest nemalo zmrazila. Lese-na kad pod studencem, ki mu je hladil meso uplenjene srnjadi, je bila že skoraj prazna. Po tem sporočilu še ni bil na lovu. Bal se je izdajalskega strela. V koči je imel v glinastem loncu še nekaj opečenih polhov, zalitih s poljšo mastjo, ki pa so tudi vidno kopneli. Kunci so se sicer še preganjali okoli bajte, pa kot začarano ni mogel nobenega ujeti. Koruze, s katero jih je vabil v nastavljeni pah, pa mu je zmanjkalo. Še Uha se je nevoljna lačna vračala pod pograd na svojo ležišče.

Tevž si je natlačil svojo regimentarico in se puhajoč zamislil. Gori nad sokolskim domom, nedaleč od mariborske koče, je na že precej zaraslem travniku vedel za močnega srnjaka. Njegovoga rogovaja si ni želel, saj ga je od vsakega plena s preostalimi kostmi vred zakopal. Prav pa bi mu prišlo meso, s katerim je bil čisto na koncu.

Odprl je zasunjene duri, malce povelhal po zraku in zadovoljno opazoval zvezde, ki so migljale skozi presledke temnih hojk. Kljub vsemu se je odločil poskusiti zjutraj.

Še v nočni temini naslednjega dne je

Tevž zapustil kočo. S privajeno kretnjo je iz bukvinega dupla snel staro »dro-tarico«, jo z božajočo roko obesil okrog vratu pod suknjič, še prej pa vanjo vložil oba naboja. Na temačni poti ga je spremljal le šelest speče planine in tiho žuborenje ponižnih studencev, ko jih je prestopal. Od časa do časa je temo pre-sekal rezek blisk iz vrazjih peči ruške tovarne, ko je poplesaval po dremajočih pobočjih.

Kljub »okovankam« je zgodnji po-potnik skoraj neslišno spešil navkreber. Le sapa ga je malce izdajala zadnje čase. Zadihan se je ustavil in z grebena zrl v migetajoče lučke v dolini, kjer je dremalo mesto v varljivem spokoju. Na vzhodu je komaj zaznavno začelo bledeti nebo; lahen vetrič, porojen iz tišine zgodnjega planinskega jutra, je Tevžu hladil čelo. Ni se še oglasila taššica, prva znanilka novega dne, in o prisotnosti petelinjega rodu, ki je bil tiste dni razširjen vse do sv. Bolfenka, ni bilo sledu.

Tevž se je tiho spustil na drugo stran grebena, prečkal planinsko pot in obstal ob robu majhnega travnika, še vsega zasanjanega od noči, ki pa se je že začela poslavljal. Poskusil je veter in zadovoljno ugotovil njegovo smer. Usedel se je na štor med smrekovim mladjem, ki ga bo krilo pred neljubimi pogledi. Kar nekam odneslo ga je, Tevža. Šele zategel žvižg lokomotive iz doline ga je zopet vrnil na mesto, kjer se je ugnezdil. Prihajajoče jutro s svojo svežino je tudi opravilo svoje. Tevž pa, malo oznojen, je kmalu zatrepetal v prebujajoči dan.

Na pobudo taššice se je začel oglašati pernati zbor, zaznati je bilo tudi oddaljene udarce močnih peruti, ki so izdajale lastnika ob spodnjem robu travnika. Nič ni ušlo ždečemu lovcu, ki je kot temna senca čemel na izbranem mestu. S slino na prstu je spet ugotavljal smer vetra smer in se zadovoljen namuznil. Odsev daljne jutranje zore je nežno zamigljalo na vrhovih starih hojk na grebenu. Tipajoč se je začel spuščati v še mračno globel. Sprva siv, nato vedno bolj zelen se je razkrival travnik pod Tevžem, ki ga je pozorno motril. Opazil je zajca, ko je z mojstrsko kljuko utonil v bližnji grm, kjer ga celo mimo oprezujoči lisjak ni zavohal. S spodnjim vetričem so od časa do časa priplavali prekinjeni glasovi pesmi, ki jo je vzhičeni nevidni trubadur namer-njal svojim izbrankam.

Desno spodaj v mariborski smeri je počila vejica. Tevž je z nedrj neslišno snel svojo puško, jo tiho preklopil, napolnil in napol petelina. Pol streljaja nižje je obotavljajoče izstopil kos srnja-

di in z dvignjenim smrčkom preizkušal valujoči zrak. Skrit za mlajem je zanj nevidni lovec previdno dvignil puško in za oba usodni strel je dokončal svojo nalogo.

Zaradi bližine je Tevž dobro videl učinek strela, zato se je brez obotavljanja takoj spustil do plena. Ni ga očistil; z vrvico je povezal noge, podnje zataknil puško in se sopeč začel vzpenjati proti grebenu. Prečkal je pot, ki je vodila do mariborske, ter po brezpotju spešil navzgor. Izpod na čelo poveznjenega klobuka so prilezle prve kapljice znoja, prsi pa so se mu sunkovito dvigale. Ko je došel na vrh, je zabredel v nizko smrečje, odložil tovor in se sesedel na štor. Zadihan je oprezal okrog sebe.

Takoj jih je zagledal. Prihajali so v dolgi vrsti po poti od koče. Bilo je pre-daleč, da bi slišal njihovo govorico, spoznal pa jih je, Ukrajince. Izvlekel je puško izpod srnjakovih nog in jo prelomljeno obesil pod suknjič okrog vrata. Srnjaka je porinil pod košat smrekov koš in se nizko sklonjen pognal med redkimi grmi po jasi. Za njim so zalajali nemški »šmajserji« in v nerazumljivi govorici zavpita povelja. Tevž pa je teklen čez vrh po čistini, ki se je na drugi strani prevesila v gost mlaj, ki je skrival eno njegovih zemljank. Tam ga ne bodo našli. Še malo, pa bi bil rešen ... Toda kot nož ostra bolečina ga je nenadoma zasekala v hrbtu. Presenečen je obstal in se trudoma spustil na kolena.

V preblisku je njegovo zavest preteklo vse samotno življenje planinskega človeka, navajenega skromnosti in po-manjkanja, izpolnjenega le z redkimi veselimi trenutki.

Davni in nedavni dogodki, ki so usmerjali njegovo življenje, znani in že pozabljeni ljudje, ki jih je srečeval, so hiteli mimo kot voda deroče reke. Podoba njegove koče, vse uborne, s tiho Uho pod pogradom in cvilečimi kunci okrog nje je bilo zadnje, česar se je še zavedel.

Počasi je legel na mehak lasen, ki je obraščal greben. Pogled mu je splaval v daljavo, kjer se je v jutranji zori vsa bela bleščala koroška Golica; toda njena podoba je nezadržno bledela v Tevževih temnejših očeh ...

Svojih rabljev, ki so se kriče začeli zbirati ob njem, njegov duh ni več zaznaval. Na odrešujočih valovih večnosti je odplaval neznanemu hrepenenju na-proti; on, siromak, Medvedov Tevž.

Po pripovedovanju že pokojnih gorjanov napisal - Jože Šmidhofer.

Vir: Zbornik LD Ruše

Tudi o tem, kako varno shranjevati, prenašati in prevažati orožje

V organizaciji vodstva ZLD Prlekije je bilo v novem lovskem domu Jež v Radencih organizirano predavanje na izjemno aktualne teme, povezane z lovstvom in vsakdanjim življenjem. Približno sto članov, od dobrih 600 članov osmih lovskih družin iz Prlekije (Apače, Gornja Radgona, Križevci pri Ljutomeru, Ljutomer, Mala Nedelja, Negova, Radenci in Videm ob Ščavnici), je najprej pozorno prisluhnilo predavanju inšpektorja za lovstvo in ribolov **Bojana Kotnika**, ki je predstavil novi zakon o divjadi in lovstvu ter njegovo uresničevanje v praksi v lovskih družinah. Zakon o prekrških in varnosti v cestnem prometu ter s tem povezano varno shranjevanje, prenašanje in prevažanje orožja pa sta predstavila komandir PP Gornja Radgona **Boris Rakuša** in njegov pomočnik **Bojan Ribič**.

Čeprav je Zakon o prekrških in varnosti cestnega prometa v Sloveniji začel veljati že v začetku letošnjega leta, pa je med državljani še vedno veliko vprašanj. Veliko jih je predvsem zaskrbljenih zaradi poostrenih kazni za prometne in druge prekrške. Sicer pa občane povsod zanimajo vse novosti ter tudi potek postopka pri novem zakonu o prekrških. Vsekakor to še zlasti zanima tudi lovce, ki so po eni strani vezani na promet, po drugi pa so izpostavljeni raznim možnostim prekrškov. Zanje je tudi pomembno, kako pravilno ravnati z orožjem. Zato sta Rakuša in Ribič najprej predstavila novosti Zakona o prekrških, predvsem novo vlogo policije v »prekrškovnem postopku«, ter novosti na področju sankcij za prekrške. Sam zakon je namreč prinesel precej novosti, predvsem pa je eden od glavnih ciljev zakona skrajšanje oz. čimprejšnje končanje postopka o prekršku. Tako zakon med drugim uvaja nov termin, in sicer *hitri postopek*, uvaja tudi prekrškovni organ, hkrati pa ukinja dosedanja oblika sodnika za prekrške. Slednji od 1. 1. 2005 opravljajo svoje delovne naloge na okrajnih sodiščih, kakor delajo tudi v mnogih drugih evropskih državah. Novi zakon sicer navaja številne kazni za prekrške, kot so: globa (glavna sankcija), opomin (lahko se izreče namesto

Predstavniki prleških lovskih družin so se udeležili predavanj o aktualnih temah, ki so prek posameznih zakonov povezane z lovstvom. Za organizacijo odmevnega dogodka je poskrbelo vodstvo ZLD Prlekije.

globa); kazenske točke v cestnem prometu s prenehanjem veljavnosti voznškega dovoljenja (stranska sankcija); prepoved vožnje motornega vozila (stranska sankcija); izgon tujca iz države (stranska sankcija), odvzem predmetov (stranska sankcija), poleg pa so tudi vzgojni ukrepi. Med slednje sodijo: ukor; navodila in prepovedi (redno obiskovati šolo; opraviti delo v korist humanitarnih organizacij ali samoupravne lokalne skupnosti; opraviti preizkus znanja prometnih predpisov; prepoved vožnje motornega vozila pod pogoji, s katerimi je mogoče to sankcijo izreči polnoletnim osebam; obvezno obiskovanje vzgojne, poklicne, psihološke ali druge posvetovalnice) ter nadzorstvo staršev, posvojiteljev, rejnika ali skrbnika ali organa socialnega varstva. V nadaljevanju sta omenjena inšpektorja predstavila tudi novosti iz Zakona o varnosti cestnega prometa, predvsem z vidika najpogostejših kršitev in sankcij za take kršitve, ter novosti na področju registracije vozil in opravljanja voznških izpitov. Kako voznike zanima omenjena tematika, potrjuje tudi dejstvo, da so prisotni aktivno sodelovali v predstavitvi in so predstavnikom policije postavili številna vprašanja. Vmes je bilo tudi kakšno izzivalno vprašanje, vendar sta se moža v modrem dobro pripravila in ju ni bilo mogoče zmešati.

Sicer pa, kot nam je po predavanju povedal organizator srečanja **Anton Holc**, so bili udeleženci zelo zadovoljni s predavanjem in bodo tudi v prihodnje organizirali podobne pogovore ter svetovanja.

Ob tej priložnosti so v raden-

skem lovskem domu pripravili tudi razstavo lovskih trofej, trofejnih delov uplenjene divjadi, ki so jo lani, skladno z načrti, izločili iz lovišč. Tako je bilo po posebnih merilih ocenjenih skupaj natanko 1.679 rogovij in zobovij srnjadi, kar je po načrtu za celotno prleško območno zvezo lovskih družin natanko 96,4 % načrtovane izločitve (odvzema). Poleg neposrednega odstrela namreč vemo, da pri srnjadi svoj krvni davek jemlje še promet (270 glav). Poleg tega so lani v Prlekiji zabeležili 22 primerov, ko so potepuški psi raztrgali srno ali srnjaka. Ob tem so zabeležili tudi 58 primerov, ko je srnjad poginila zaradi bolezni.

Oste Bakal

Foto: O. Bakal

Pregledna razstava odstrela srnjadi na območju ZLD Prlekije je bila organizirana v domu Jež v Radencih.

Ujemite sejem Lov,

mednarodni sejem lovstva, ribištva, turizma in aktivnosti v naravi v Gornji Radgoni od 6. do 8. maja 2005!

Sejem bo družabno in koristno poslovno druženje vseh ljubiteljev narave, kar dokazuje tudi večje zanimanje tujih razstavljalcev za letošnjo prireditve. Ponudniki uveljavljenih blagovnih znamk bodo predstavili lovstvo z orožjem, strelivom, merilnimi napravami, lovsko opremo in pripomočki, oblačili in obutvijo, darilnim programom, strokovno literaturo ... Predstavljeni bosta lovška kinologija in oprema zanjo. Vabila bo turistična ponudba, pa tudi oprema, pribor oblačila in obutev za vse dejavnosti v naravi ...

Na sejmu bo z razstavnim prostorom, strokovnim posvetom in posebno strokovno razstavo, ki jo pripravlja Koroška lovška zveza, svojo dejavnost predstavila tudi Lovska zveza Slovenije. Predstavile se bodo lovške zveze iz Avstrije, Madžarske, Srbije in Slovaške.

Med predstavitvami drugih slovenskih krovnih organizacij s področja ribolova in ohranjanja naravne dediščine bo za lovce še posebno zanimiv prikaz življenjskega okolja divjadi in lovišč s posebnim namenom, ki ga pripravlja Zavod za gozdove Slovenije.

V soboto, 7. maja 2005, vas vabimo na ogled **državne tekme v agilityju** z mednarodno udeležbo ter na veliko **revijo lovške kinologije**, na kateri se bo ob strokovnem komentarju predstavilo več kot 30 pasem psov.

Za še prijetnejše doživetje sejma bodo poskrbeli **nastopi lovskih rogistov in lovskih pevskih zborov**. Vabljeni so tudi **lovci harmonikarji!**

Več informacij o sejmu Lov objavlja organizator na straneh: www.pomurski-sejem.si

Foto: B. Frišek

Na tradicionalnem januarskem lovu na lisice so se tudi letos zbrali lovci iz LD Šmarna gora, LD Vodice in LD Mengeš.

Tradicionalni lov treh družin

Lovska družina Šmarna gora je januarja letos organizirala že 7. tradicionalni skupni lov treh LD skupaj z LD Vodice in LD Mengeš. Kljub hladnemu zimskemu jutru, a s pogledom na s soncem obsijane Kamniško-Savinjske Alpe se je pred lovsko kočjo v Zavrhu zbralo približno 50 lovcev. Na začetku lova na lisice je vse zbrane ob požirku vročega čaja in prestah pozdravil **Silvo Anžin**, starešina LD Šmarna gora. V svojem pozdravnem govoru je poudaril pomembnost skupnega druženja na lovu in krepitev tovarštva z lovci iz sosednjih LD, ki imajo tako priložnost izmenjati si svoje lovske izkušnje in znanje.

Za nemoten potek lova je poskrbel lovovodja **Bogo Tramšek** s svojim pomočnikom, vendar so imele lisice kljub vsemu tokrat več sreče. So bili za to krivi lovski naboji, ki so zgrešili svoj cilj? Ali pa sončna nedelja, ki je na pobočja Šmarne gore (kot ponavadi) privabila zagrizene in glasne pohodnike? Vseeno so si lovci vsaj malo oddahnili, ko so lahko opazovali divjad in tako potrdili dejstvo, da trenutno najbolj obiskan in prehojen gozd še vedno živi.

Po dolgoletni tradiciji je bil »zadnji pogon« v lovski koči, tokrat v Zavrhu. Lovci so nadaljevali svoje druženje ob dobrem bograču in lovskemu ropotu. Ob zahvalah predstavnikov sosednjih družin za vzorno organiziran lov so sklenili prijeten dan, ki je vsakemu lovcu prinesel nove moči za nov delovni teden. S spoznanjem, da mora zelena bratovščina delovati odgovorno, enotno in s skupnimi cilji, bo prihodnje leto

skupni lov treh lovskih družin na svojem območju organizirala LD Mengeš.

Anja Frišek

Foto: F. Rolar

Letošnjega Občnega zbora, ki ga je vodil **Dušan Leskovec**, predsednik Koroške lovske zveze, so se udeležili gostje: **dr. Marko Dumpelnik** in **Konrad Mandl** iz KPL Celovca, **Štefan Virjent**, predsednik IO LZS, in **Vojko Podgornik** iz ZLD Maribor.

Koroški lovci tudi v prihodnje zahtevajo svojo območno LZ

3. občni zbor Koroške lovske zveze

»Pozdravljeni nam lovci vsi, saj srce zvesto bije ...« s to pesmijo Udbalda Vrabca, ki je »neuradna himna« slovenskih lovcev, so pevci LO LD Prežihovo - Kotlje pozdravili vse predstavnike koroških LD, člane UO Koroške lovske zveze (KLZ) in goste, ki so se zadnji februarški četrtak v Gostišču Bukovčan v Dravogradu udeležili 3. občnega zbora KLZ. Tudi letos je na Koroško prišlo nekaj gostov: **Štefan Virjent**, predsednik IO LZ Slovenije, **Vojko Podgornik**, predstavnik ZLD Maribor,

dr. Marko Dumpelnik in **Konrad Mandl** iz Kluba prijateljev lova iz Celovca. Žal so letošnja zimska obolenja preprečila še nekaterim, da niso mogli priti na Koroško. Čeprav je bil zunaj meglen in turoben zimski večer, je bilo zaradi ponovnega snidenja vsem prijetno pri sru.

Ko so se koroški lovci konec leta 2001 po več kot 48 letih skupnega delovanja v Lovski zvezi Maribor odločili za samostojno pot, za svojo Koroško lovsko zvezo, jim nekateri, dotlej dobri lovski tovariši, za popotnico niso zaželeli obetavnega samostojnega začetka. Zdaj, po dobrih treh letih samostojnega dela 19 koroških LD, v katere je včlanjenih nekaj manj kot 1.200 lovcev, lahko brez pretirane hvale z mirno vestjo zapišemo, da so se koroški lovci odločili pravilno.

niji, je v zelo kratkem obdobju svojega delovanja dosegla odlične rezultate, še posebno na področju izobraževanja, gospodarjenja z divjadjo, lovske kinologije, strelstva in nenazadnje na področju lovske kulture. Je ena redkih območnih zvez, ki premore kar tri lovske oktete in rogiste, ki so poleg odličnih lovskih strelcev in vodnikov lovskih psov nedvomno največji ambasadorji koroškega lovstva. KLZ predvsem veliko sredstev, časa in skrbi nameni strokovnemu in funkcionalnemu izobraževanju lovcev. Tako je v minulem letu organizirala tečaja za lovske pripravnike, lovske mentorje, osnovni in dopolnilni tečaj za preglednike uplenjene divjadi in tečaj za informatike v LD ter predavanje o gamsjih garjah. V letu 2004 se je tako ali drugače dopolnilno izobraževalo okrog 240 koroških lovcev.

Koroški lovci, ki tudi skrbno spremljajo zadnje dogodke v slovenskem lovstvu, so že pred časom izrazili željo, da morajo v prihodnji organiziranosti slovenskega lovstva še naprej delovati tudi območne lovske zveze. V dokaj plodni razpravi sta **Dušan Kudrnovsky**, starešina LD Dravograd, in **dr. Ciril Slemenik**, starešina LD Golavabuka, dejala, da ne glede na določila novega lovskega zakona koroški lovci še vedno želijo imeti svojo zvezo. Zato so na letošnjem OZ KLZ od svojega UO zahtevali, da mora storiti vse potrebno, da bo njihova zveza delovala tudi v prihodnje.

Štefan Virjent in **dr. Anton Skobir** sta povedala, da bodo lovci pravzaprav sami odločali, ali bodo hoteli imeti še svoje območne zveze ali ne. »Kakršna koli že bo prihodnja organiziranost slovenskega lovstva, ni za pričakovati, da bo cenejša kot je danes, saj se že sedaj v območnih zvezah dela zastoj,« je dejal Štefan Virjent. Enakega mnenja je bil tudi cenjen in priznan slovenski lovski pedagog **Vojko Podgornik**. »Vedno, ko človeku nekaj vzameš, na kar je bil navajen, pri njem pusti veliko vrzel,« je dejal Vojko. »Tudi takrat, ko ste koroški lovci odšli na svojo lovsko pot, v mariborski lovski zvezi ni bilo več tako, kot je bilo prej. Z vašim odhodom je na Koroško odšel tudi del izjemnih ljudi naše prejšnje zveze. V Mariboru smo izgubili dobre in prizadevne lovske funkcionarje in bogato lovsko kulturo. Ker sem bil več kot 30 let član koroške

lovske družine, dobro poznam Korošce in njihovo delovno vne-mo, ki je vedno rodila le sadove. Da je temu res tako, dokazujete tudi s svojo delovno Koroško lovsko zvezo,« je še odkrito po-pedal Podgornik.

Čeprav je bil zunaj meglen in turoben zimski večer, je bilo vsem udeležencem letošnjega OZ prijetno pri srcu; tudi zaradi po-novnega snidenja z dolgoletnimi lovskimi tovariši. »Slovenski lovci z avstrijske Koroške, ki že več desetletij tesno sodelujemo tudi s koroškimi lovci, vedno raje obiskujemo svoje rojake. Uspešnega lovskega poslanstva KLZ smo veseli tudi lovci iz Kluba prijateljev lova iz Celov-ca,« je pristavil dr. **Marko Dum-pelnik**.

So pa koroški lovci zelo kri-tično spregovorili tudi o zadnjih dogodkih v LZ Slovenije, pove-zanimi z izdajanjem lovskih iz-kaznic. Čeprav smo v času de-mokracije, ne dovoljujejo, da ne-kateri nekdanji lovski funkcionarji, npr. **Blaž Krže** s svojimi somišljeniki, poskušajo kar prek televizije maščevalno očrniti se-danje vodstvo LZS in prek njih vse slovenske lovce ...

Franz Rotar

Poslej v Prekmurju manjše tveganje za trk vozil z divjadjo?

Ob dejstvu, da sodi Pomurje, skrajna slovenska severovz-hodna regija, kar zadeva povo-ženo divjad, med najmanj pri-jazna območja zanjo, niti ne pre-seneča, da zainteresirani na raz-lične načine skušajo zmanjšati število trkov med vozili in div-jadjo. Po uradnih podatkih je namreč v pomurski regiji, kakor je bilo že objavljeno, vsako leto največ povožene srnjadi, sledijo pa zajci, lisice in še nekatere druge prostoživeče živali. Vse-kakor bi bila statistika še bolj žalostna, če bi povoženi divjadi prištel še stotine povoženih mačk, psov, ježkov, žab, takšnih in drugačnih ptičev ... ter če bi zraven prištel še tiste povožene živali, predvsem divjad, ki jo nekateri vozniki, ko jo povožijo, namesto da bi jo prijavili in ure-dili zapisnik za zavarovalnico, samo vržejo v prtljaznik.

Po mnenju pomurskih polici-stov je največ pvozov divjadi v zgodnjih jutranjih in poznih ve-černih urah ter tudi ponoči, ko

živali najpogosteje prečkajo ce-ste. Zato policisti opozarjajo voznike osebnih in drugih vozil, naj bi bili nekoliko bolj previdni. Po drugi strani pa so trki vozil z večjimi vrstami divjadi, kot so parkljarji (zlasti srnjad), tudi ve-liko tveganje za varnost udele-žencev v cestnem prometu. Po-menijo tudi veliko ekonomsko izgubo (škoda na vozilih, izguba divjačine in vrednosti trofeje, stroški zdravljenja in socialnega varstva poškodovanih oseb ipd.) ter negativno vplivajo na dina-miko živalskih populacij, saj je tako povečana smrtnost živali. V Sloveniji je sicer na leto registri-rano povoženih (dejansko število je še bistveno večje) od 3.600 do 4.800 glav srnjadi, poleg njih pa še približno 100 osebkov jelenja-di ter po nekaj deset damjakov, gamsov, muflonov in divjih pra-šičev. Med taka najbolj proble-matična območja Slovenije spa-da Prekmurje, kjer je v 24 lov-skih družinah in dveh gojitvenih loviščih na leto povoženih prek 300 glav srnjadi oziroma v pov-prečju ena vsak dan.

Zaradi te zelo velike in nara-ščajoče problematike se je **Di-rekcija RS za ceste** pred nedav-nim odločila, da bo začela v sodelovanju z **Inštitutom za eko-loške raziskave ERICo Velenje**, podjetjem **Eurocontor** iz **Pesni-ce** in lokalnimi lovskimi organi-zacijami (posredovanje podat-kov) na izbranih odsekih cest preizkušati učinkovitost nekat-erih zaščitnih ukrepov, ki so plod slovenskega znanja in ki bi jih bilo pozneje mogoče uporabiti na večini problematičnih odse-kov cest v Sloveniji. Med skup-no 42 testnimi odseki cest, razpršenimi po skoraj celotnem območju države, so med prvimi s t.i. modificiranimi **štirikrakimi odsevniki** (vetrnicami z odbojno folijo) opremili dva odseka v Prekmurju, in sicer v loviščih lovskih družin (**LD Dobrovnik** (cesta 439/1300, Dobrovnik - Renkovci, dolžina 1,1 km) in **LD Tišina** (cesta 235/318, Tišina - Murska Sobota, dolžina 1,5 km)). Svetlobni odsevniki, ki so na-meščeni po celotni dolžini test-nega odseka na obcestne količke, osvetljeni s sojem žarometov bližajočega se vozila, ustvarijo nekakšne, človekovim očem ne-vidne »svetlobne ograje«, ki de-lujejo na divjad (parkljarje) zastrašujoče in tako se zmanjša možnost prečkanja ceste v ne-varnem trenutku. Takoj ko se avtomobil odpelje, svetlobnega učinka ni več, zato pozneje živali

Foto: O. Bakal

Novi odsevniki – rešitev za divjad? Podobne odsevnike smo opazili že lani v Avstriji na avstrijskem Koroškem (glej Lovec, 7–8/04, str. 397).

lahko nemoteno prečkajo cesto. Takšen ukrep ne zmanjšuje zgolj nevarnosti trka, temveč hkrati tudi ne deluje moteče na gibanje živali, kot bi ga povzročila po-stavitev mehanske ograje. Ukrep je lahko učinkovit le, če je ograja popolna in v njej 'ni lukenj'.

Zato so »postavljavci« odsev-nikov pozvali vse prebivalce in druge mimoidoče, naj odsevnikov ne poškodujejo, uničujejo ali celo odtujičujejo, saj bi tako one-mogočili njihovo optimalno de-lovanje. »Le tako bomo namreč skupaj dosegli, da bo na cestah življenje po nepotrebnem izgubi-lo manj živali, še pomembneje pa je, da bomo dosegli večjo var-nost za vse udeležence v cestnem prometu,« poudarjajo pri Inštitu-tu ERICo Velenje.

Oste Bakal

Občni zbor Prekmurskih rogistov

Občni zbor Prekmurskih rogi-stov, ki je bil 19. 2. 2005, se je začel z enourno zamudo. Upali smo, da se ga bosta udeležila vabljeni predstavnik območne ZLD in predstavnik kulturnih društev Pomurja. Ker ju ni bilo, pa tudi opravičila ne, smo z zborom začeli. Vodil ga je predsedenik prekmurskih rogistov **Rudi Slogovič**. Udeležil se ga je tudi zastopnik Odbora za lovsko kul-turo pri LZS **Gregor Otmar Rettinger**.

Iz letnega poročila je razvid-no, da smo se sestali 89-krat: 49-krat na vajah in 40-krat na nasto-pih. Nastopali smo ob raznih priložnostih doma in v zamej-stvu.

Najbolj odmevni nastopi so

bili: v Grazu na mednarodnem sejmu Lov, ribolov in šport, v Pliberku na avstrijskem Koroškem na prireditvi V skupno lov-sko bodočnost, ki je bila po-svečena vstopu Slovenije v EU, v Ingolstadtu na prazniku jeseni, v Kesthelyju na Madžarskem na mednarodnem tekmovanju v oponašanju jelenjega roka, na Srečanju slovenskih lovskih pev-skih zborov in rogistov v Bo-hinju in na odprtju sejma Lov v Gornji Radgoni. Nastopili smo na mednarodnem tekmovanju rogistov v kraju Lazne Kunzward na Češkem. Naši člani: **Andrej Marušič, Bojan Pap** in **Vlado Kolman** so nastopali na tekmo-vanju v Eggersdorfu v Avstriji kot posamezniki, kjer je Andrej Marušič zasedel 5. mesto. Bili smo tudi na tradicionalni bo-gračijadi, Hubertovih mašah doma in v zamejstvu; povsod ka-mor so nas povabili. Žal smo 18-krat nastopili tudi na lovskih pogrebih. Posebno boleč nastop je bil ob pogrebu našega člana rogista **Ignaca Benkoviča**, ki smo mu, na videz zdravemu, ne-kaj mesecev pred tem izročili posebno priznanje, in ob grobu našega stanovskega prijatelja **Antona Takacsa** iz Heiligenkreuzu v Avstriji. Kot rečeno, smo se lani sestali 89-krat, kar ni preprosto, saj so naši člani rogisti zaposleni, nastopov pa vedno ni mogoče predvideti, še manj načrtovati. S požrtvoval-nostjo in občudovanja vredno iznajdljivostjo smo obveznosti vedno zadovoljivo izpeljali.

Zavedamo se, da je za ohranja-nje, spodbujanje in dviganje ka-kovosti naše pripravljenosti po-treben nastop na mednarodnih tekmovanjih rogistov, ki edini pokažejo mesto, kamor sodimo. Zato se bomo tudi letos udeležili

najmanj enega mednarodnega tekmovanja. Posebno veseli smo tekmovanja rogistov z mednarodno udeležbo v Vojniku pri Celju, ki je prvo tovrstno tekmovanje na Slovenskem. Priprave so v polnem teku.

Naše delovanje na področju lovske kulture je pestro in odmevno, kar potrjuje pogostnost naših nastopov in številna povabila za sodelovanje in nastopanje na prireditvah.

Zavedamo se, da so za kakovostne nastope, predvsem na tekmovanjih, potrebni sodobni instrumenti, katerih pa žal nimamo. Naša dolgoletna želja in potreba po nabavi novih instrumentov je na obzorju uresničitve. S skrbnim gospodarjenjem, odpovedovanjem potnim stroškom, skrbno izbiri dobavitelja in v upanju na finančno pomoč ZLD Prekmurja in ZKD Murska Sobota nam bo letos končno uspelo uresničiti to potrebo.

Lojze Števanec

Foto: B. Krže

Komisija za ocenjevanje v sestavi Miran Kocjančič, Andrej Sila, predstavnik Zavoda za gozdove, Anton Mahne in France Ferfila, tudi starešina LD Senožeče, ob najmočnejšem jelenu iz minulega leta. V LD Timav - Vreme uplenjen nepravilni šestnajsterak v dvanaajstem letu starosti je bil ocenjen z 205,40 točke.

Pregled odstrela parkljaste divjadi v Obalno-Kraškem LGO

Petega februarja letos je bila v lovskem domu LD Senožeče ob razmeroma skromni udeležbi priložnostna slovesnost ob prikazu lanskega odstrela parkljaste divjadi, in sicer s poudarkom na jelenjadi, ki je v tem delu Slovenije razmeroma nova vrsta. Jelenjad se na Kras, Obalo in Istro poudarjeno širi v zadnjem desetletju, kjer očitno najde prijazne

bivalne okolišje. Ne glede na to pa sta srnjad in divji prašič še vedno najpomembnejši vrsti parkljaste divjadi tega območja.

Že po pregledu odstrela v minulem letu je bilo očitno, da je bilo lovcev na tem območju glede gospodarjenja z jelenjadjo več kot očiten vzornik sosednje Notranjsko LGO. Nekoliko manjši odstrel v minulem letu je povezan z večjim poudarkom na pravilnosti presoje in izbire pred strelom.

Čeprav z letošnjim letom prehajamo na novo prostorsko in tudi strokovno razsežnost ter se z dograditvijo avtocestnega kraka dokončno spreminjajo razmere za divjad, lovskoupjavljalsko območje zagotavlja dovolj razlogov za optimistično udejanjanje že pridobljenih izkušenj in ne nazadnje tudi za pridobitev zapiranja večine lovcev.

V zastopanosti divjadi je zanimiva sprememba tudi nova geografska podvrsta, sicer na Korziki živečih divjih prašičev, ki so

Foto: B. Krže

Rogljji prvega, v lovišču LD Senožeče uplenjenega gamsa.

stavljen tudi s posebnim katalogom in analitičnim opisom stanja ter razmer v populacijah in okolju.

Brez podpore Obalno-Kraške ZLD - Koper, LD Senožeče ter sodelovanja Zavoda za gozdove Slovenije in Komisije za ocenjevanje pregled odstrela ne bi uspel, kot je sicer.

Blaž Krže

50 Let LD Dol pri Hrastniku

Julija leta 1954 je začel veljati nov Zakon o lovu. Med večjimi spremembami in novostmi je treba poudariti predvsem pristojnosti LZS in takratnih območnih lovske zvez. Tudi velikost lovišč je bila omejena od 2.000 ha do 6.000 ha.

Velikost takratne LD Hrastnik in tudi želja večine takratnih članov z območja Dola ter spodnjega dela Hrastnika je bila ustanoviti svojo LD, saj so spremembe zakonodaje to omogočale.

Tako je skupina desetih lovcev na sestanku v Gostilni Kolenc na Dolu pri Hrastniku kmalu po sprejetju Zakona o lovu sklenila, da bodo ustanovili novo LD Dol pri Hrastniku. 25. oktobra 1954 je takratni Glavni ljudski odbor Trbovlje izdal potreben sklep o ustanovitvi LD Dol pri Hrastniku. Ob ustanovitvi je LD Dol pri Hrastniku štela 28 članov, in sicer dva kmeta, petnajst delavcev, osem nameščencev in tri obrtnike. Za prvega starešino so izvolili **Maksa Jakopiča**. Lovišče je obsegalo 3.518 ha. Kot zanimivost je treba poudariti, da so takrat imeli člani v LD še zelo malo pravih lovske pušk, en sam strelni daljnogled in le tri dvoglede za opazovanje divjadi. Toda dobre volje in pridnih rok ni manjkalo. V vseh letih je bilo ogromno narejenega. Veliko visokih prež, krmišč, solnic, lovske stez in številne obdelane zapuščene njive dandanes pričajo o prizadevanjih in delavnosti lovcev LD Dol pri Hrastniku.

Leta 1969 smo razvili svoj prapor na eni izmed mnogih organiziranih veselice, na katerih smo zbirali denar za začetek gradnje lastnega lovskega doma. Med lokacijami za gradnjo smo se nazadnje odločili za parcelo Izerčanov pod Kopitnikom. Z gradnjo smo končali leta 1987, ko smo dom slavnostno odprli. S poznejšimi predelavami, dozidavami in adaptacijami smo dom uredili v prijetno bivališče in mesto, kjer se radi srečujemo lovci in tudi svojci naših lovcev.

Na področju drugih dejavnosti smo lahko ponosni na uspehe na področju kinologije, strelstva in preostalih dejavnosti.

Slavnost ob 50-letnici smo pripravili na prenovljeni lokaciji pri lovskem domu na Kopitniku. Udeležba je bila enkratna, saj nas

Foto: F. Zupan

Prijeten klepet članov LD Dol s predsednikom LZS

je bilo več kot 350. Med lovci, našimi sorodniki in dobrimi znanci so bili tudi **Bojan Lepičnik** – predsednik LZS, **Jože Rajh** – župan Občine Laško, **Miran Jerič** – župan Občine Hrastnik in poslanec DZ, **Leopold Grošelj** – poslanec DZ in veliko drugih povabljenih gostov. Posebno nas

ZLD Zasavje in Zasavski rogisti. S tem smo tudi sklenili aktivnosti v jubilejnem letu 2004.

Vseh 60 članov naše LD si bo še naprej prizadevalo za izvajanje lovskega zakona in ustvarjanje res tovariških odnosov med vsemi člani zelene bratovščine.

Franc Zupan

Skupinska fotografija članov LD Dol pri Hrastniku, ki je lani praznovala svojo 50-letnico.

je razveselila prisotnost članov LD z območja ZLD Zasavje. Ob tej priložnosti smo podelili več priznanj LD in tudi več drugih priznanj posameznikom ter organizacijam za sodelovanje v minulem obdobju. Za častnega člana naše LD smo izvolili Mirana Jeriča, ki nas je v svoji zahvalni besedi tudi seznanil s sklepom Občinskega sveta Občine Hrastnik, da LD Dol pri Hrastniku prejme visoko občinsko priznanje, to je bronasto plaketo Občine Hrastnik za minulo delo. Slavnost je bila organizirana na nivoju, za kar so s svojo prisotnostjo poskrbeli tudi **Zasavski rogisti**, LPZ ZLD Zasavje in ne na koncu za zabavni del tudi narodni ansambel s pevcem Bracom Korenom.

Ob jubileju smo izdali **zbornik** 50 let LD Dol pri Hrastniku. Konec novembra smo skupaj s TD Hrastnik v poslovnem objektu organizirali **lovske razstave**. Ogledalo si jo je veliko ljudi, predvsem šolarjev, ki so z velikim zanimanjem spremljali besede naših lovcev, ki so jih vse štiri dni vodili po razstavi. Ob koncu razstave je bila v Delavskem domu prireditev, na kateri so bila podeljena priznanja v Občini Hrastnik za najbolj urejeno okolico. Ob tej priložnosti so nastopili tudi člani LD Dol, LPZ

50-letnica LD Smast

Sončnega, a mrzlega novembrskega dne smo se člani LD Smast zbrali v rojstni vasi goriškega slavčka Simona Gregorčiča na Vrsnem, da bi počastili 50-letnico naše lovske družine.

Pod mogočnim Krnom, kjer je v starih časih lov pomenil preživetje, je bila leta 1954 na pobudo zagnanih lovcev ustanovljena LD Smast, ki dandanes šteje 26 članov, med katerimi je poleg starejših in izkušenih članov veliko tudi mladih, sicer še neizkušenih lovcev, ki pa v prihodnost gledajo z odprtimi očmi.

Lovci iz vasi pod Krnom si še vedno vzamemo dovolj časa, da lahko opazujemo in uživamo v lepotah, ki nam jih je podarila naša gorska narava. To so vedeli tudi naši predniki, ki so lepo in zgledno skrbeli za ta prelepi kosček zemlje pod svobodnim soncem. Zato se vsi, ne samo lovci, prav tako tudi domačini iz vasi pod Krnom, trudimo ohraniti naravne lepote za poznejše rodove.

V sklopu praznovanja 50-letnice LD Smast smo v spomin na naše pokojne lovce darovali tudi sveto mašo. Z namenom, da izkažemo čast naravi, smo pokojnim pa tudi še živečim lovcem ob tej priložnosti priredili dve

Člani LD Smast so novembra 2004 proslavili svojo 50-letnico.

razstavi. Poleg že omenjenega naj bi ljudi pozvali k ohranitvi narave in divjadi, lovce pa občanom pokazali v lepši luči, kot smo je deležni včasih. Razstavi bosta nekaj časa odprti za javnost, tako da še posebno prijazno vabimo k ogledu osnovnošolsko in srednješolsko mladino.

Praznovanje 50-letnice naše lovske družine sovпада tudi z obletnico rojstva goriškega slavčka, zato je bila naša proslava tudi kulturno obarvana.

V upanju, da bomo mladi lovci dočakali tudi proslavljanje 100-letnice Lovske družine Smast, se obvezujemo, da bomo naravo, divjad in lov ohranili v vsaj takšnem stanju, kot je zdaj. Pri tem upamo, da nam bodo prihodnji rodovi, še bolj pa starejši člani LD, hvaležni.

Ob tej priložnosti se v imenu LD še enkrat zahvaljujem vsem, ki so kakor koli pomagali pri organizaciji naše proslave. Vsem članom Lovske družine Smast pa čestitam in jim želim obilo zdravja, uspehov ter »ravnih cevi«.

Aljoša Mozetič

Kmetje in lovci z roko v roki!

Lovci **Lovske družine Rače** smo izbrali januar, da znova povabimo medse naše krajane – kmetovalce, ki živijo na območju lovišča LD Rače. Vabilu na naše tradicionalno srečanje so se v velikem številu odzvali kmetovalci iz Dobrovc, Skok, Dravskega Dvora, Orehove vasi, Hotinje vasi, Rač, Podove, Brezule, Sp. in Zg. Gorice ter iz Brunšvika. Mirne vesti lahko potrdim, da se je srečanja udeležilo prek 40 kmetovalcev.

Po tradiciji smo naše drage goste pogostili s srnjačjim golažem – specialiteto našega kuharja - amaterja, sicer pa lovca iz naših vrst. Vsak, ki enkrat poskusi njegovo mojstrovino, mora priznati, da se lahko meri z vrhunskimi mojstri te stroke. Seveda ni manjkala tudi dobra štajerska kapljica, ki je pripomogla, da je pogovor stekel brez začetne zadrege. Po pozdravu je starešina vsem zaželel veliko lepega in dobrega v nanovo rojenem letu ter da bi še naprej lepo in tvorno sodelovali. S svojo prisotnostjo nas je počastil in tako na neki način dal dogodku poseben pečat župan Občine Rače – Fram, **Branko Ledinek**.

Pogovor s kmetovalci je bil nadvse prijeten in prisrčen. Glavna tema pogovora je bila namenjena predvsem lovstvu in kmetovanju ter njuni povezanosti, saj oboji uporabljamo isti prostor. Z zadovoljstvom smo ugotovili, kako zelo si vsi skupaj prizadevamo, da bi ohranili rastlinstvo in živalstvo na našem območju takšno, da nam bo vsem v ponos in veselje. Nenazadnje smo premlevali še določila novega lovskega zakona in bili na koncu enotnega mnenja, da je treba strpne odnose skrbno negovati in jih nadgraditi oziroma izboljšati tam, kjer je ostalo še kaj nedorečenega.

Noč se je počasi poslavljala, prešernost in toplota v naših srcih pa sta že pozdravljali prebujajoč se jutro. Luči v lovskem domu so ugasnile in bile hkrati neme priče prisrčnosti ter iskrenega prijateljstva med lovci in kmetovalci. Prihodnje leto pa spet nasvidenje. Že sedaj se veselimo ponovnega snidenja!

Drago Vešner,

referent za kulturo pri LD Rače

Štiriindvajsetega oktobra 2004 je v lovskih vrstah LD Boštanj praznoval svoj visoki življenjski jubilej, 80-letnico, naš častni član **Jože Žnidaršič** iz Radne pri Boštanju.

Luč sveta je zagledal na Logu pri Boštanju leta 1924, kjer je tudi preživel svojo mladost. Osnovno šolo je obiskoval v Sevnici ter šolanje nadaljeval na gradbeni delovodski šoli v Ljubljani, nato pa se je zaposlil v gradbeništvu v domačem kraju. Glede na to, da je izhajal iz znane lovske družine, je dokaj mlad, že leta 1946, stopil v lovske vrste ter jim ostal zvest vse do danes. Dokaj hitro je prišel za delo v LD in v vseh teh letih opravljal pomembne funkcije v njej. Blagajnik je bil od leta 1950 do 1958, od 1958 do 1960 je bil gospodar LD ter štirinajst let, od 1960 do 1974, predsednik. Petnajst let je opravljal delo revirne vodje, osem let je bil član Disciplinske komisije ter deset let član NO. Dolgo je bil tudi član Komisije za ocenjevanje škod ter je pri gradnji koč sodeloval v gradbenem odboru. Dolgoletno aktivno delo v korist lovstva priča, da je Jožkov prispevek izredno velik. Vse funkcije je tudi vzorno opravljal.

Veliko svojega prostega časa je namenil lovstvu in se vedno zavzemal za varstvo narave ter zdravo divjad. Za svoje poštovno delo v lovstvu je jubilar prejel odlikovanja: znak LZS za lovske zasluge ter red III. stopnje, matična LD Boštanj pa mu je ob 50-letnici podelila plaketo. V skoraj 60-letih članstva je ostal zvest svojim pogledom na lovstvo in LD, ki naj bi v vseh pogledih skrbela za naravo in življenje v njej. Prizadeval si je za pravičen lov, za dobre odnose v naši družini ter v ospredje vedno postavljala lovsko znanje, saj ga je kot mentor rad prenašal na mlajše člane.

Kot ljubitelj lovskih psov je imel vedno pri hiši istrske goniče, posavske goniče ter dva brak-jazbečarja.

Joško, ob tvojem jubileju ti člani LD Boštanj želimo še obilo zdravja, družinske sreče in veliko srečanj z nami in naravo.

LD Boštanj – Z. S.

Dravi.

Rodil se je v sosednjem Medžimurju nedaleč od Središča. Kmalu po prihodu na Grabe, kjer si je ustvaril družino, se je leta 1962 vključil v lovsko družino. Za nekaj časa se je zaposlil v tujini, ob vrnitvi pa se je aktivno vključil v delo LD. Med svojo odsotnostjo ni pozabil zelene bratovščine, saj se je ob vsakem obisku ali dopustu nesebično razdalja za divjad in lovstvo. Takoj po vrnitvi je spoznal, da gojitev in lov male divjadi nista mogoča brez šolanega lovskega psa. Ob prvem kratkodlakem ptičarju, ki ga je imel pred odhodom v tujino, si je ob vrnitvi priskrbel nemškega žimavca in tej pasmi je tudi kot vzrednik zvest dolga deset-

letja. Njegova psarna Središka je postala znana tudi zunaj meja takratne skupne domovine, njegovi delovni psi pa so pobirali priznanja v Avstriji, Nemčiji in Jugoslaviji. Za ves njegov trud in znanje pri vzreji ter vodenju ptičarja ga je KZS odlikovala s srebrnim in zlatim znakom za kinološke zasluge. Obenem se je Drago zagrizel tudi v delo v družini. Njegovo poštenost in vestnost so opazili člani ter ga izvolili v organe družine. Član UO LD je bil v letih 1977 do 1978. V istem letu je postal gospodar LD in to funkcijo opravljal do leta 1979. Od leta 1982 do 1993 je bil spet član UO. Predsednik Kinološke komisije je bil od 1982 do 1985, od leta 1990 naprej pa je njen član. Od leta 1980 do 1981 je član Komisije za varstvo okolja, preglednik uplenjene divjadi pa od leta 1978. Od leta 1983 opravlja tudi zadolžitev lovskega čuvaja.

Za Dragovo vestno in nesebično delo v LD ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje. Tudi matična LD se ga je spomnila s svojim priznanjem ob njeni visoki obletnici.

Dragova družabnost nas je vedno povezovala: bil je gonilna sila pri organizaciji lovnega turizma. Ravno k njemu so se zatekali domači in tuji lovski gosti in po svetu govorili o gostoljubnosti in domačnosti srediških lovcev.

Drago je še vedno čil in zdrav, z vsemi tegobami častljivih let. V veselje mu je ptičar, s katerim je delil vse svoje življenje in posedanje na preži, ko je opazoval predrago mu Naravo. Še vedno je vedrega duha in vesel je obiskov lovskih in kinoloških prijateljev, s katerimi rad nazdravi s kapljico, ki jo sam pridelal.

Dragi naš prijatelj in lovski tovariš, ostani še nadalje zvest svojim lovskim načelom in prijateljem, ki te spoštujemo.

LD Središče – F. K.

Vinko Božič je 20. 11. lani praznoval visok življenjski jubilej – 90-letnico. Rojen je bil leta 1914 v Dobrovi pri Novem mestu, po vojni pa je ostal na Štajerskem in si na Ljubnem ob Savinji ustvaril nov dom ter družino. V zeleno bratovščino se je vključil že davnega leta 1951. V vsem tem času je opravljal številne pomembne funkcije: bil je predsednik LD (1956–1958), več mandatov je bil blagajnik (1952–1954, 1960–1962, 1964–1966) ter predsednik Nadzornega odbora (1976–1978, 1984–1986), deloval je tudi v Disciplinski komisiji (1986–1990). Prejel je več lovskih odlikovanj, nazadnje tudi red za lovske zasluge I. stopnje.

Vinko je še vedno čilega zdravja in je bil vse do zadnjih let nepogrešljiv član na skupnih lovih. Njegovo aktivnost in prizadevnost smo vedno postavljali za zgled mlajšim lovcom. Znan je po pravičnosti in strpnosti pri odstrelu. Vedno je negoval družabne odnose v LD. Do vseh lovcev ima tovariški odnos, zato v lovski družini uživa velik ugled in spoštovanje. S svojo kleno besedo in pristopom sodi k lovcom, ki imajo zasluge, da je naša LD znana po strpnosti in tovariških odnosih ter kjer praktično ne poznamo sporov.

Vedno smo veseli, če Vinko Božič pride med nas. V novembru smo na zadnjem pogonu po lovu, ki se ga je skupaj z gosti iz Pregrade udeležilo prek 70 lovcev, s kulturnim programom izkazali čast našemu jubilaru in mu zaželeli še mnogo let zdravja in druženja v lovski družini.

LD ljubno ob Savinji

Franc Zarnec, član LD Lenart v Slovenskih goricah, je praznoval 80-letnico.

Rodil se je 29. 11. 1924. leta v Partinju pri Lenartu, kjer se je pri očetu obrtniku izučil za mizarja.

Kot Slovenec je moral v času 2. svetovne vojne v nemško vojsko. Iz ujetništva se je vrnil oktobra 1945. Leta 1949 je našel svojo družico in odprl samostojno mizarstvo delavnico na Jurovski cesti pri Lenartu. Upokojenec je že od leta 1984. Kljub letom še vedno rad poprime za oblič in izpod njegovih rok prihajajo čudoviti izdelki iz lesa. Obrt nadaljuje sin Bogomir, ki je že priznan mizar, tudi lovec in član LD Lenart.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

90-letnico

Lado Švigelj,
GL Medved (častni član)

85-letnico

Pavel Grlj, LD Bukovica
Filip Keršbaumer,
LD Koprivna, Topla
Srečko Novak, LD Krekovše
Jože Žibert,
LD Studenec, Veliki Trn

80-letnico

Ludvik Baša, LD Rakitna
Viktor Fettich, LD Brežice
Jože Govednik, LD Šentrupert
Lenart Klenovšek,
LD Zabukovje
Ivan Kovšca, LD Col
Branko Kristen, LD Črešnjevce
Franc Levičnik, LD Moravče
Lado Mazovec, LD Pugled
Stojan Obljubek, LD Dobrovo
Ferdo Stopar,
LD Grmada, Celje
Anton Škrlec,
LD Gornja Radgona
Justin Žibert, LD Ribnica

75-letnico

Rudi Bagola, LD Cankova
Janko Benac,
LD Šentvid pri Stični
Justin Bizjak,
LD Stol, Žirovnica
Jože Božič, LD Begunjsčica
Anton Brglez, LD Oplotnica
Ivan Cerar, LD Radeče
Vladimir Divjak, LD Rače
Ante Duplišak, LD Banja Loka
Janez Golob, LD Šentrupert
Janez Hočevar, LD Jošt, Kranj
Emil Jug, LD Kanal
Janko Kampjut, LD Smrekovec
Alojz Klančar, LD Cerknica
Stane Kočevar,
LD Oljka, Šmartno
Jože Kokalj, LD Cajnarje

Franc je vstopil v LD Lenart leta 1955, kateri je bil dolgo vodja revirja (1965–1980), član Disciplinske komisije član IO LD (1965–1968 in 1975–1981) in član Odbora za izgradnjo lovskega doma. Mize in vsi leseni opaži v lovskem domu so njegovo in sinovo delo!

V njegovem bogatem lovskem življenju je bil mentor številnim lovcom, bil pa je tudi vzrednik in vodnik lovskih psov. Za njegovo nesebično delo v lovskih vrstah je prejel znak za lovske zasluge in red III. stopnje, več pohval LZ Maribor in LD Lenart.

Zdaj so mu v veliko veselje njegovi vnučki. Poleg lovstva mu je zelo veliko pomenilo petje, lepe spomine ima na nekdanje love, posebno na zadnje pogone, ko so si lovci vzeli več časa zase in prijatelje. Pesem jih je družila in razveseljevala.

Poleg lova in narave, ki ga obdaja ob lepem domu, zdaj največ časa namenja svojim čebelarjem, ki ga spremljajo že od mladih nog in ga pomirjajo.

Dragi Franc! Ob visokem jubileju ti želimo še veliko zdravja, čim manj dela v mizarstvu delavnici, več pa sprostitve ob lovu in tvojih čebelah, ki jih imaš tako rad!

LD Lenart – F. Š.

Miro Kržič, LD Begunje
Albert Medved,
LD Dole pri Litiji
Vili Roth, LD Radvanje
Albert Rusjan, LD Strunjan
Robert Sovdat,
LD Kras, Dutovlje
Franc Štucin, LD Jelenk
Ivo Šumak, LD Ljutomer
Jože Zidarič, LD Cerklje ob Krki
Filip Žibert, LD Tuhinj

70-letnico

Karol Bartol, LD Loški Potok
Ivan Berger, LD Trbovlje
Franc Božičnik, LD Podčetrtek
Roman Dirltisch, LD Jamnica
Franc Grubelnik,
LD Orlica, Vuhred
Boris Hladnik, LD Hotedršica
Onorino Jerman, LD Marezige
Edvard Kemperle,
DSL-FJK Doberdob
Milan Kocbek, LD Sv. Ana
Franc Komučar, LD Arčiče
Boris Kosi, LD Ruše
Drago Kovič, LD Pšata
Drago Luin, LD Kras, Dutovlje
Mato Lukačević, LD Osilnica
Peter Medja, LD Podbrdo
Franc Novak, LD Brkini
Ivan Pintar, LD Sorica
Anton Pristovnik, LD Hoče
Jordan Purger, LD Dekani
Ivan Rožič, LD Črnomelj
Bela Sapač, LD Cankova
Mirko Stražišar,
LD Banja Loka
Gabrijel Strehar,
LD Šmartno na Pohorju
Danilo Šušmelj, LD Grgar
Rudi Torkar, LD Vojkovo
Ivan Turk, LD Padež
Jordan Umer, LD Marezige
Jožef Urlaub, LD Jakob
Friderik Vehovar,
LD Rogaska Slatina

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

* Po podatkih, ki so nam jih posredovali tajniki LD na članskih seznamih!

Skrb malčkov za ptice pozimi

V zimskem času k našemu vrtcu vsak dan prileti veliko različnih ptic. Otroci jih z zanimanjem opazujejo, da pa bi o njih izvedeli še več, smo v vrtcu povabili lovca **Štefana Nemca**, ki nam je podrobneje povedal, kako in za katere ptice moramo predvsem skrbeti pozimi. Ob fotografijah je otrokom predstavil in pravilno poimenoval tudi najpogostejše zunanje ptice v našem okolju, kot so sinička, vrabec, črni kos ... Posebej je še poudaril in nam tudi pokazal, s čim lahko hranimo ptice – semenom sončnic, prosom, lojnimi poglačami iz semen itn.

Skupaj z njim smo nato v bližini vrtca postavili krmilnice in vanje natrosili zrnje, ki ga je prinesel s seboj.

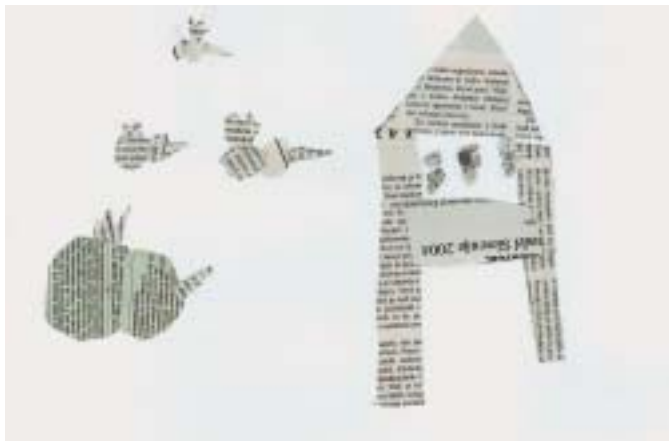
Otroci so mu obljubili, da bodo s pomočjo vzgojiteljic in staršev vso zimo skrbeli za ptice ob vrtcu in tudi okrog doma.

Svoja doživetja ob srečanju z lovcom so otroci izrazili z različnimi likovnimi izdelki.

Otroci in vzgojiteljice vrtca Rogašovci

Otroci iz vrtca Rogašovci

Lepljenka: Krmilnica za ptice; oblikoval Aleks Ropoša, 4 leta; VVE Rogašovci

Lovci in učenci iz Rač skupaj pripravili koruzo za zimsko krmljenje divjadi

Jesen je čas, ko z njiv pospravimo pridelke. Lovci **LD Rač** imamo več krmilnih njiv, na katerih pridelujemo koruzo, s katero v zimskih dneh krmimo malo divjad, predvsem fazane. Ker zelo dobro sodelujemo z **Osnovno šolo Rače**, se mi je porodila misel, da bi nam lahko učenci te šole, ki so se že velikokrat izkazali s svojo marljivostjo, priskočili na pomoč pri spravljajanju koruze.

Rečeno – storjeno; na klic se mi je oglasila pomočnica ravnatelja **Zdenka Puhar**. Mojo pobudo je sprejela z velikim odobravanjem in načelen dogovor je bil sklenjen. Na dogovorjeni dan sem izvedel, da je Zdenka, žal, zbolela, a je njeno vlogo prevzela učiteljica **Marija Zavernik**. Pogovor z Marijo je bil zmeraj prijeten, saj je njeno sodelovanje z nami že kar tradicionalno v času spomladanskih či-

Srečanje z lovcom – Marsel Cener, 4 leta, VVE Rogašovci

Skrbimo za ptice – Aleks Ropoša, 4 leta, VVE Rogašovci

stilnih akcij. Družno sva določila datum naše akcije za 12. 11. ob 9 uri.

Tistega dne sem se zelo veselil. Žal nas je pričakal turoben jesenski dan, a otroške zagnanosti to ni prav nič motilo. Ob dogovorjenem času so prišli in bilo jih je petnajst z gospo učiteljico na čelu. Njihov živ - žav je odmeval, dvigoval moralo, tako da sivine sploh nismo več opazili. V pičlih treh urah je bila koruza pobrana in varno na prikolici.

Zapisati moram, da smo potrgali in zličkali kar 1000 kg koruze, kar ni mačji kašelj.

Tudi moja mama je nekaj prispevala; spekla je namreč odlično potico, s katero smo se malce posladkali kar med trganjem. Po končanem delu smo sedli k zasluženi malici in otroci so mi obljubili, da bodo znova prišli tudi prihodnjo pomlad, ko bomo

lovci ponovno organizirali našo vsakoletno »čistilno akcijo«; predvidoma v začetku aprila.

Naj poudarim, da je imela akcija »pobiranja koruze« tudi širši pomen. Otroci so spoznali, da lovci med drugim skrbimo za divjad tudi pozimi in ne nazadnje za hrano ter da potrebno krmo pridelamo sami. Če smo s to nalogo otrokom vlili kanček delovnih navad, je samo še bolj dobrodošlo.

Na tem mestu bi se rad zahvalil učiteljici Mariji, ki je prevzela nalogo in z njo navdušila toliko otrok. Velika zahvala velja tudi vam, otroci. Ne morete si predstavljati, koliko sta nam pomenili tako vaša pridnost kot tudi vaša prisotnost. Hvala vam in hvala vsem skupaj.

Drago Vešner,
referent za kulturo in prireditve
pri LD Rače

Foto: K. Schneider

Divji prašiči niso skregali kmetov in lovcev

Koroška LD Podgorje, v katero je včlanjenih 91 lovcev, letošnji tečaj za lovske pripravnike pa obiskujejo kar trije njihovi mladi lovci, ki so kmečki sinovi, upravlja več kot 5.400 ha veliko lovišče in je tako ena med večjimi LD v Koroški lovski zvezi.

Lovišče podgorske LD, ki je sredogorsko, je predvsem zaradi svoje lege in pravilnega gospodarjenja tudi eno najbogatejših z divjadjo v tem delu Slovenije.

Janko Skobir, gospodar LD Podgorje, je povedal, da so v letu 2004 odstrelili 175 glav srnjadi, 12 gamsov, 6 glav jelenjadi, 50 muflonov in 20 divjih prašičev. Samo januarja letos so uplenili 8 divjih prašičev.

»Zadnji dan januarja smo v predelu Kaštel (900 m visoko nad dolino Suhi Dol) uplenili kar 5 divjih prašičev. Ker se te živali tudi v naši LD precej množijo kljub uspešnemu odstrelu, imamo zaradi njihove prisotnosti v lovišču vsako leto vedno večje škode na kmetijskih površinah,« je dejal **Janko Skobir**. »Samo lani so prašiči razrili več kot 20 ha travnikov. Z delovnimi akcijami,

ki jih kar ni hotelo biti konec, smo lovci s poravnavo travnikov vsaj delno popravili nastalo škodo. Kljub temu smo za nabavo umetnih gnojil in travniškega semena odšteli več kot 500 tisoč tolarjev. Če ovrednotimo tudi več kot 500 delovnih ur, ki so jih opravili naši lovci, so v letu 2004 divji prašiči povzročili kar za 1,4 milijona tolarjev škode na kmetijskih površinah. Ne glede na škodo in delovne akcije pa smo podgorski lovci veseli, da divji prašiči s svojim naravnim početjem niso načeli sicer dobrih odnosov med kmeti in lovci,« je poudaril **Janko Skobir**.

Franc Rotar

lovu, ki je bil 2. januarja 2004, ko je kot starešina LD in lovovodja postavljaj lovce na stojišča, se je na njegovem zadnjem stojišču na Ravnem logu pod Postovškovem vrhom na Boču nenkrat zgrudil in umrl. Posledica tega dogodka je velika izguba za LD Poljčane in slovensko lovstvo nasploh; velika izguba in žalost sta tudi za njegovo družino, sorodnike in prijatelje, ki so ga poznali in spoštovali.

Njegov nenaden odhod ni dal miru v srcih njegovih prijateljev in sorodnikov, ki so se odločili sprejeti pobudo njegovega dolgoletnega lovskega prijatelja **Toneta Križaniča**, da bi na mestu, kjer je ugasnilo njegovo življenje, postavili spominsko obeležje. Odkrili so ga ob prvi obletnici njegove smrti januarja letos. Sredstva za spominsko obeležje so darovali njegovi prijatelji, upodobil pa ga je Kamen, d. o. o., z Zg. Polskave. Na spominsko obeležje so napisali Mikoličeve besede, ki jih je velikokrat poudarjal: »Divja svinja – vodnica pomeni osnovo za razmnoževanje in je pogoj za uspešno gojitev divjega prašiča. Zaščitimo in varujmo jo!« Ker je taka načela sam spoštoval, je to neizprosno zahteval tudi od drugih, zato se je lahko ponašal z dobrimi rezultati gospodarjenja z divjimi prašiči na Boču.

Kaj je Mikulič pomenil v lovstvu, kako so ga spoštovali in imeli radi, je dokazala tudi udeležba ob odkritju obeležja na

Foto: F. Rotar

Zadnji dan januarja so lovci LD Podgorje na skupnem lovu uplenili kar 5 divjih prašičev, kar se na Koroškem menda še ni zgodilo. Zato so toliko ponosneje stopili pred naš objektiv za zgodovinski posnetek; predvsem uplenitelji: Maks Kramljak, Anton Jelen in Anton Rogina.

Spominsko obeležje Alojzu Mikoliču, preminulemu starešini LD Poljčane

Poleg številnih drugih dolžnosti je bil **Alojz Mikolič** – Miko kar 22 let vzoren in nepogrešljiv starešina LD Poljčane, in sicer tako v gojitvenem, gospodarnem kot organizacijskem pomeni. V pravem pomeni besede je bil velik slovenski lovec. Za divjad in Boč, kjer je ta domovala, je bil pripravljen žrtvovati samega sebe. Tako se je tudi zgodilo. Na njegovem zadnjem

Parodija ob pripravljanju lovske izkaznice

DEUS EX MACHINA

Na nočnem poletu pristanem v bližini Krkavskega kamna* – staroslovanskem monolitu. Na njem je izklesana človeška podoba z razširjenimi rokami, iz glave izhajajo sončni žarki. To je skrivnostni kraj kot Stonehenge v Angliji. Na takih krajih so se dogajali še do danes nerazjasnjeni obredi. Polna luna. Res ni čas solsticija, a slovanska religija je že tako bolj častila Luno kot Sonce. Neobičajen shod s pisano družino bogov različnih panteonov v družbi vseh zveri s sončne strani Alp v spremstvu gozdnih in rečnih nimf.

Oglesi se **ARTEMIDA**, deviška lovka, boginja narave, ki vlada nad svetom človeka, v katerem skrbi za razvoj bitij in je gospodarica zveri. Napove edino točko nočnega reda – **zverska izkaznica**. Poudari pomen življenjsko pomembnega dokumenta, ki je še celo časovno določen. Po mnenju njenega očeta Zeusa je rešljiv le ob pomoči vseh bogov in zveri, ki imajo neposreden stik s človeškim lovcom, živečim v holocenu, in je prepoznaven po plastičnih karticah ter nalepkah. Njihove izkušnje v ažurnosti, s čim manjšimi stroški, bi uporabili tudi za zverski dokument.

LADA, boginja lepote, ljubezni in veselja, ki je bila še v 17. st. v Rusiji tudi varuh zakona, opozori, da je po zakonu izkaznica dejstvo, zakon pa je treba spoštovati! Kot boginjo lepote jo skrbi le lepa fotografija, ki naj bo z vsemi vidnimi zverskimi atributi dovolj prepoznavna za posamezno vrsto. To ji potrdi tudi **KUNA ZLATICA**, ki jo resno zaskrbi, da bi njeni razlikovalni znaki s kuno belico ne bili dovolj vidni, predvsem njena bolj žlahtna dlaka in ovalna oblika lise pod vratom. Ne tako kot na sliki človeškega lovca, ko se na zeleni kravati vidi zgolj neki bel nerazpoznaven znak. Poleg tega je na prsnem žepu srajce viden vtkan lovski emblem. Bo kar držalo, se oglasi **VOLK**. Na spletni strani LZS je vzorčna izkaznica, katere fotografija v ničemer ne spominja na lovca; lahko je kateri koli »okravatan« moški. Pod fotografijo je moj sorodnik pes, ki se mu takoj vidi, katere pasme je.

Zelo razburjen se oglasi **HERMELIN**; on že ne bo zatajil svoje hermelinske identitete in se pozimi fotografiral v svoji poletni rjavi dlaki. Njegov bel zimski kožušek v simbolični govorici pomeni moralno čistost, zato krasi ogrinjala cerkvenih, državnih in univerzitetnih dostojanstvenikov.

ATE – boginja nesloge, hudobije in norosti iz grške mitologije, se ob asociaciji na **moralno čistost** pomenljivo zahihita.

MEDVED ima sicer nekaj pomislekov in želi predlagatelje ščititi. V svoji natančnosti so mislili tudi na lovčeve stiske, predvsem starejših, npr. lovski suknjič, ki je komu postal žal pretesen, in je srajca rešitev, ne pa popoln lovski kroj. Nekoliko je želel popraviti tudi obrazložitev, da so nalepke potrebne zaradi evidence. (Seveda je vsaka podobnost o življenju Kremenčkovih v risankah zgolj slučajna.) Vsem je bilo jasno, da se medved izmotava in o mahinacijah glede lovske izkaznice ve veliko več. Po nekaterih verovanjih medved vse sliši, si vse zapomni in ničesar ne pozabi. Zakaj potem molči kot pristojni organi?

TOT – božji pisar iz egiptovske mitologije, ki so mu vidni vsi »zapisi«, pove, da se zasebno ni bilo mogoče fotografirati, ker je bila do februarске številke Lovca velikost fotografije še skrivnost. Omeni pa tudi nejasnosti v zapisniku o pogodbi za izdelavo izkaznic. Ni jasno razvidno, ali je vsebovala ponudba in poznejše pogodba tudi fotografiranje. Predlaga, naj to razišče pristojna **MAAT** – boginja pravice in resnice v starem Egiptu.

VIDRA je imela vsega dovolj in je šla z rečno nimfo v vodo in k ribičem, ki se absurda s fotografijami in nalepkami (še) ne gredo. Saj lovec ali ribič, ki ni poravnal vseh obveznosti, avtomatično ni več član. Je krivolovec in še brez orožnega lista.

Oglesi se užaljena **VOLKULJA**. Nekje je slišala, da so se lovci zbirali na fotografiranju kot **krdelo**. Take žalitve pa ne prenese. Ti lovci niso imeli ničesar skupnega s pojmom **krdelo**. Oblikovanje krdele je volčja nagonska lastnost, pridobljena v milijonih let zaradi lažjega prehranjevanja – obstoja. Krdelo ne nastaja na ukaz. Lovci so bili ob tej priložnosti zbrani zaradi **ustrahovanja**, ker bi poznejše ali individualno fotografiranje zadevo podražilo. Nastal je strah pred zagroženo, nerazumljivo visoko denarno kaznijo, ki ni primerljiva z najhujšimi prekrški v državi. In še bistvena razlika: v volčjem krdelu zatljuje, zbrani lovci pa ne pisnejo!

EUŠJA – sleparskega posrednika med ljudmi in bogovi iz nigerijske mitologije je postalo strah. Kaj če bodo lovci opazili, da po osmih, z nalepkami zapolnjenimi okenci v izkaznici preneha tudi veljavnost. Zato v svoji preračunljivosti zelo upa, da bodo lovci ponovno pohlevno šli v gostilne na fotografiranje in pohlevno izvajali zimski stripiz z izposojeno Labodovo srajco s kratkimi rokavi. Upa tudi, da lovci te nalepke ne bodo analogno povezovali z ukinjanjem avtomobilskih. Kar nekaj časa naj bodo še za prihajajočim časom, ko se bosta uporabljala biometrija in prstni odtisi. Ta koristna, dobičkonosna prehranjevalna veriga se vendar ne sme pretrgati, pa čeprav na račun lovca, ki si dovoli z nalepko zaznamovati pamet.

LISICA se zvito namuzne in reče, da lovska izkaznica velja samo za najožje območje. Ona da je večkrat gostja sosednjih lovišč in ima tam enake pravice kot vsi gostje – državljani EU.

VOLOS – iz slovanske mitologije – najprej čuvar zveri, nato pastir goved, se sprašuje, kako to, da nobenega ne vržejo s »trona«, kot so njega, ki je bil spočetka čuvar zveri v družbi samih najvišjih bogov in je zaradi nove vere padel na raven pastirja.

Z zamudo pride še **HERAKLEJ** (Herkul v rimski mitologiji) sin Zeusa močan, bojevit, neustrašen ... To je tisti junak, ki je prišel z gore Erimant z divjem merjascem na ramenih in se ga je kralj Evristej tako prestrašil, da se je skril v velik sod. Ponudil je svoje junaške heraklejske uslugе.

FREYR – skandinavski bog dežja, ki pazi na uboge in preprečuje največje neumnosti, je imel takega pogovora dovolj. Zveri morajo reševati svoje ekološke probleme, ker je pomemben obstoj njihovih vrst. Lovci naj nebištevno ne postavljajo pred bistveno. Res je, da so njihove izkaznice le tehnični problem, a v to je bilo vloženo toliko energije in izgubljenih živcev, da se je pozabilo, kako naj si prizadejavo za sam obstoj lovstva, kje so še sprotni problemi: kot so še nesklajane koncesijske pogodbe in zato posledice pri načrtovanju, ni še podzakonskih aktov, drugačen je status območnih lovske zvez in kako na repu so zdaj lovske družine brez dodatnih informacij o Zakonu o divjadi in lovu.

ARTEMIDA predlaga končni sklep z obrazložitvijo: »Zveri ne potrebujete izkaznic z nalepkami. Znale so vaše lastnosti z dobrim vidom, sluhom in vohom, okretnostjo in z močnim mišičjem ter hrbtnico. Dokazovale se boste tako, da boste pokazale svoje tace, šape in ostre kremplje ter po potrebi tudi zversko zobovje. Zveri je sedem družin in vsaka ima svoje posebnosti. Razvijati ste se začele že v oligocenu. Kakršne ste danes, je posledica razvoja 40 milijonov let. Zato prosim: Branite svojo zversko identiteto. Lovcem pa naj bo že jasno, kaj je principium identitatis. To je najprej občutje lastne istovetnosti in nato še občutek vključenosti v določeno okolje (lovske, krajevno, narodovo ...). To pomeni imeti lasten in naroden značaj. Navzven se lovec kaže z vsimi slovanskimi lovskimi šegami in navadami, kamor spada tudi lovski kroj s klobukom vred. Kakšen je njihov značaj, pa je rezultat najrazličnejših področij, vrednot in njihove kulture. V skupni skledi evropskih narodov bodo slovenski lovci prepoznavni samo po svoji kulturi.«

Nato **ARTEMIDA** zdrvi z zlatim lokom v rokah v spremstvu gozdnih nimf in zveri v mesto pravičnih (po Homerjevih besedah).

Še pred jutranjim svitom, dokler mi še delujejo magične coprniške moči, priletim v svojo rodno deželo, pred jamo Altamira. To je jama, ki jo zaradi prazgodovinskih umetnin upodobljenih živali imenujejo tudi Sikstinska kapela kamene dobe. Tu bom oblečena v živalsko kožo z gorjačo čez koleno, kot paleolitski človek, čakala razočarana toliko časa, da pride **Deus ex machina** ** ali »Bog stroj«, šele nato si bom priskrbelo lovske izkaznice.

Ob sončni svetlobi napisala Sely de Brea Šubice

* Krkavski kamen – kraj v Slovenski Istri

** **Deus ex machina** so bile posebne naprave, pravzaprav škripčevje, ki so jih v antičnih gledališčih uporabljali, da so z njimi postavljali na oder bogove, da bi rešili nerešljive situacije v tragedijah.

Na valentinovo, 2005

Boču, ki je bila kljub slabemu vremenu zelo številčna. To pa je le drobtinica tistega, kar si je Alojz Mikolič zaslužil za vsa njegova plemenita dela, ki jih je opravil v njegovem razmeroma kratkem življenju. Zato ga ne smemo pozabiti.

Branko Vasa

Zimska srečanja planincev in lovcev na Uršlji gori

Čeprav je na Koroškem kar nekaj lepih gora in planin, denimo Peca, Raduha, Olševa in Uršlja gora ter Smrekovec, Kozjak in slovenjgraško Pohorje, koroške planince in lovce že od nekdaj najbolj privlači Uršlja gora. Ne samo zato, ker se mogočno dviga 1.696 metrov visoko v osrčju Koroške in da je vsak, ki jo obišče, poplačan z nepozabnimi doživetji ter pogledi daleč naokoli, ampak tudi zato, ker je gora samo Koroška, saj po njenih skalnatih pobočjih ne poteka nobena meddržavna ali regijska meja. To pa ne velja za Peco in Raduho. Zato Korošcem Uršlja gora (domačini ji rečejo kar Gora, v Ljubljani pa tudi Plešivec) pomeni to, kar Slovencem Triglav.

Na Uršlji gori so že 1912. leta odprli za takratne pa tudi za zdajšnje čase precej velik in sodoben planinski dom, ki ga upravlja Planinsko društvo Prevalje. Goro in cerkev sv. Uršule, ki je najvišje ležeča cerkev na Slovenskem, zgrajena je bila leta 1602, radi obiščejo tudi mnogi koroški lovci, člani LD družin Podgorje, Pogorevc in Prežihovo, saj se na Gori stekajo kar tri lovske meje.

Planinski dom na Gori je dobro obiskan tudi pozimi, saj prevajško planinsko društvo že od leta 1986 vsakega januarja tradicionalno prireja zimska planinska kulturna srečanja, ki so med planinci in lovci izredno priljubljena. Na srečanju, ki je bilo letos 16. in 17. januarja, so prvi dan v kulturnem programu sodelovali pevci MPZ Vres s Prevalj. V obeh dneh, v soboto pa tudi v nedeljo, v domu ni bilo dovolj prostora za vse, ki so hoteli prisluhniti ubranemu petju Vresa in Lovskega okteta LD Prežihovo. Znani Korošec Mitja Šipek in vsestranska Ivanka Komprej, ki je v tamkajšnjem Planinskem društvu tudi duhovni vodja planinskih kulturnih srečanj, sta zelo duhovito in zanimivo pri-

Foto: M. Šipek

Pevci kotuljskega lovskega okteta, ki so prvič peli tako visoko, so se s predstavniki planinske organizacije fotografirali pred planinskim domom na Uršlji gori.

povedovala mnoge lovske in planinske dogodivščine. Letošnjega zimskega srečanja so se udeležili tudi **Franč Ekar**, predsednik Planinske zveze Slovenije, ki je starešina LD Jezersko, **Tone Navodnik**, podpredsednik Koroške lovske zveze, **Jože Merc**, predsednik Planinskega društva Prevalje in **Janko Torej**, predsednik Krajevne skupnosti Kotlje.

F. Rotar

Snežni orel in lisičji grad v Podpeci

V Podpeci nad Črno na Koroškem, tam, kjer se precej ozka dolina spet nekoliko odpre ob samem vznožju Pece, tamkajšnje domačine imenujejo Podpečane. Najraje jim rečejo kar Helenarji, saj na Pikovem, nekoč rudarskem kraju, stoji več sto let stara cerkva sv. Helene. Že 13. leto je tod potekalo tradicionalno tekmovanje v gradnji snežnih gradov. Letos je kljub nizkim temperaturam in mrzlemu vetru zadnjo januarsko soboto gradove

Kralja Matjaža gradilo več kot 700 »zimskih gradbincev« iz 105 ekip iz vseh koncev Slovenije.

V snežnem parku Kralja Matjaža smo med več kot 2.500 množico premraženih, a vztrajnih graditeljev in obiskovalcev že od daleč opazili tudi ekipo, ki je marljivo gradila snežni lisičji grad. »Potem ko smo si lani s prijatelji prvič ogledali snežne gradove Kralja Matjaža, sem letos v Podpeco prišel s svojo 'lovsko' gradbeno ekipo. Četudi sem v ekipi samo jaz lovec, so ostali člani moje ekipe zvesti podporniki zelene bratovščine. Čeprav naša ekipa uradno ne zastopa LD Pobrežje - Miklavž oziroma cele mariborske lovske zveze, smo ponosni, da smo del Štajerske prinesli tudi na Koroško,« je ponosno dejal **Zdenko Čuš**, ki je že 14 let član mariborske LD. »Za snežni lisičji grad je načrt narisal član ekipe **Janez Podpečan**, zanj pa smo se odločili zato, ker so lisice tudi v daljni preteklosti grajski gospodi pomenile veliko sprostitev na lovu. V ekipi imamo tudi **Vinka Voršiča**, pravega gradbenika, ki skrbi za pravilno gradnjo miniatu-

nega snežnega gradu. Prihodnje leto naj bi bilo v naši ekipi še več pravih lovcev,« je ob krepkem potegu dima iz pipe poudaril **Zdenko Čuš**.

Da slovenski lovci nismo samo uspešni gojitelji divjadi in varuhi narave, ampak tudi dobri graditelji lovske koče, domov in lovske preže, ni treba posebej poudarjati. Da znamo graditi tudi snežne gradove, pa je dokazal **Marko Ladinek**, član LD Peca -

reč, da so lisice, glede na lepo vreme in dokaj visoke temperature zunaj, na sončnih legah, ki so dobro zaraščene s podrastjo. Čakanje ob lisičinah jim namreč v zadnjem času ni prineslo večjega uspeha. Nato se je bilo treba odločiti, na kateri lokaciji opraviti pogon, da bi bil uspeh zagotovljen. Bilo je več predlogov, vendar je na koncu obveljal predlog **Marjana Merklina**, vsestransko vzornega in delavnega

Foto: M. Bauman

Lovska skupina LD Sv. Ana in gost po uspelem januarskem pogonu na lisice

Mežica, ki je bil član nagrajene ekipe Podeželska mladina.

Župan črnjanske občine **Janez Švab**, sicer član LD Bistra, je posebej za Lovca povedal, da si kot župan in lovec želi, da bi prihodnje leto ob vznožju Pece prišlo še več lovske ekipe. »Lepo Slovenijo krasijo tudi mnoge lepe in idilične lovske koče in domovi, ki smo jih slovenski lovci gradili z velikim odrekanjem in z veliko ljubeznijo. Prepričan sem, da bi bili lovci tudi tekmovalno in družabno uspešni graditelji snežnih lovske dvorcev in divjadi v Podpeci, kar so dokazali že letos,« je dejal Švab.

Franč Rotar

lovca omenjene LD. Svoj predlog je podkrepil s pogovorom, ki so ga pogostokrat uporabljali tudi stari lovci: »Tam, kjer so fazani in jerebice, tam so tudi lisice.« Glede na objavljeno fotografijo je bila odločitev glede lokacije za pogon več kot pravilna in utemeljena. Skupina lovcev je namreč uplenila dva lepa in zdrava lisjaka, brez kakršnih koli znakov garjivosti, kar je bil v zadnjih dveh letih sicer pogost pojav pri lisicah. V skupini, ki je opravila pogon, je bil tudi član sosednje LD, kateremu pa tokrat Diana ni bila naklonjena. Tako je skupina lovcev na najlepši način preživela sončno nedeljo v januarju.

Miroslav Bauman

Uspešen pogon na lisice

Bila je tretja nedelja letos, ko se je skupina anovskih lovcev (LD Sv. Ana), imenovanih in znanih pod vzdevkom »lisičarji in kuničarji«, dogovorila, da opravi svoje obvezno opravilo za ta letni čas. V nahrbtnike so si naložili koruzo, ki jo imajo pripravljeno za krmljenje male divjadi. Po opravljenem delu, ki bi v tem času moralo biti na prvem mestu za vsakega pravega lovca (čeprav povsod ni tako), je bilo slišati idejo, da bi opravili še pogon na lisice. Menili so nam-

Parkur (parcour) - slovensko lovška steza

Modri ljudje pravijo, da ostane nekaj otroka v vsakem človeku tudi potem, ko vstopi v tako imenovana zrela leta. No ja, zrel smo pač vsak na svoj način; ni moj namen, da bi v tem prispevku razpravljal o tem. Namen mojega pisanja je povsem drug.

Pravi otrok se je zbudil v meni, ko sem se lani znašel na strelišču avstrijske tovarne streliva Hirtenberg na tekmovanju

Foto: F. Rotar

Zdenko Čuš pred snežnim lisičjim gradom v Podpeci

za nagrado Dunaja. V kakšni disciplini, boste vprašali?

Lovski *parkur*, in to v streljanju na dvesto golobov v dveh dneh. Še zdaj mi gredo mravljinici po hrbtu, čeprav je od tedaj preteklo kar nekaj vode (saj je bila tekma septembra lani, jaz pa sem jih med tem tudi že dočakal petdeset).

potem pa je šlo zares. Sodnik je vpisal rezultat in skupina petih strelcev se je odpravila naprej. Zaporedje golobov je bilo zapisano na vsakem mestu. Smer, od kod bo golob priletel, strellec pozna, čeprav metalnega stroja ali izleta goloba velikokrat ni mogoče videti. Na vsakem mestu strellec strelja na pet golobov. Tri

drevje kot curki vode, ker je razdalja tako majhna. Za merjenje absolutno ni časa. Strellec potegne, kolikor more v smeri kotalečega in poskakujočega »zajca« in upa, da bo zadel naslednjega. Ti »zajci« so mi res dali misliti ...

Pri puškah ni omejitev. Vsi smo uporabljali kal. 12 – naveznjene ali bock dvocevke. Zadrge na ceveh ali cevi je dovoljeno menjavati. Največja dovoljena masa šiber v naboju je 28 g (od letos). Drža puške je podobna drži kot pri sketu ali lovskem položaju, le da je kopito lahko dvignjeno nekoliko više ob telesu (25 cm pod sredino rame strelca – gornji del kopita).

Da strellec odstreli serijo 25 golobov in obišče 5 strelskih mest, prehodi 1,5–2 km. V vsem dnevu to pomeni 6 do 8 km. Lahko potrdim, da se človek kar »razmiga«, podobno kot na pravem lovu ali pri igranju golfa, če vam je ljubše, saj je dandanes golf še posebno »in«.

Opisana postavitve je bila na omenjenem strelišču. Drugače pa veljajo pravila, ki določajo, koliko strelskih mest prenese določena površina. Seveda je to odvisno tudi od razgibanosti terena.

Kot nekakšno nadomestilo za parkur v malem je disciplina *compak sporting*, za katero ni potrebno veliko prostora in jo je z nekaj dodatnimi stroji za metanje golobov mogoče postaviti na strelišču za trap ali sket.

Poleg Avstrije so znana strelišča za te discipline še na Češkem, Madžarskem in seveda v Italiji.

Kaj pa pri nas?

Slovenija je dobila enoletni mandat, da se včlani v FITASC (Federacion internationale de tir aux armes sportives de chasse), *Mednarodna zveza za streljanje s športnim orožjem za lov*, torej v organizacijo, ki se ukvarja z omenjenima disciplinama. Pogoj je, da imamo vsaj eno strelišče

od disciplin v okviru FITASC. Strokovnjaki omenjene federacije bodo že v začetku februarja opravili ogled terenov na strelišču Gaj - Pragersko in če ne bo zapletov, se bomo lovci že letos lahko preizkusili na »lovski stezi« na strelišču Gaj. Tako mi je vsaj povedal lastnik strelišča **Igor Rakuša**.

Spoštovani lovci, to ni trend mode ali reklama, to je resnično način lovskega streljanja, ki lovčemu omogoča, da se pripravi na lovsko pravičen lov na malo divjad. V Evropi parkur (ali *sporting* po angleško) poznajo že 50 let. Zato bi priporočal, da lovsko stezo obiščete in se preizkusite. Mene boste prav gotovo kdaj srečali tam. Več o teh disciplinah lahko najdete na spletnih straneh: www.fitasc.com.

Mitja Kersnik

S pipo laže do gamsa

Dolga desetletja so kleni gorenjski »gamsarji« skrbno varovali skrivnost svoje uspešnosti pri lovu na gamse, z mnogimi uplenjenimi starimi in vrhunskimi kozli pa med solovci vzbujali zavist in ugibanja. Tu in tam je bilo slišati različne teorije, ki pa jim iz lovske previdnosti ni bilo verjeti. Le malokateri izkušeni lovec bi namreč tvegala, da bi zaradi naivnosti postal tarča vsem znanih lovskih zbadljivk. Legendarni gorenjski lovec **M. J.** (zaradi skromnosti ne želi biti imenovan s polnim imenom in primkom) pa je v nekem trenutku svoje slabosti končno razkril skrivnost, ki je ponekod mejila že na mit. Gamse je namreč največkrat lovil na klic! Za privabljanje uporablja še pipo za kajenje tobaka (seveda prazno). Če namreč z občutkom pihne skozi pipo, le-ta oddaja pisk, ki zelo spominja na gamsji žvižg.

Odkritju je menda botrovalo naključje. Na enem od gorskih zalazov si je pred desetletji po malici nameraval prižgati pipo, ki jo je, preden jo je natlačil s tobakom, dodobra izpihal. Čez nekaj trenutkov ga je v naletu skoraj podrl močan kozel.

Še to je zaupal, da so za klic od vseh preizkušenih pip najboljše prav avtohtone slovenske; izstopa namreč gorjuška čedra.

Morda bo že za prihodnjo številko Lovca še natančneje razkril način tovrstnega privabljanja z osebnim statističnim prikazom uspešnosti.

Klemen Taljuh

Reprezentanca LZS se je lani v Tallinu (Estonija) na evropskem prvenstvu prvič seznanila s streljanjem v disciplinah lovsko steza in compak - spating.

Imel sem podoben občutek kot otrok, ki si želi in pričakuje rumovo ploščico, dobi pa celo torto.

Čeprav sem se s streljanjem na glinaste golobe začel ukvarjati takoj po 18. letu in mu ostal zvest celih 25 let, v mislih imam disciplino trap, se mi je lani odprl nov svet. Čeprav v trapu nisem nič trpel ali se dolgočasil, mi je kar malo žal, da s parkurjem nisem začel že pred leti, kajti boljše zamenjave za lov na malo divjad, kot je ta način streljanja, si ne moremo zamisliti. Pri obeh disciplinah streljamo na leteče (pri parkurju tudi kotaleče tarče – t. i. golobe) tarče; toda če je trap podoben vožnji z avtom, je parkur letenje. Pri tem se dejansko nobena smer ali let goloba ne ponovi; ko strellec ponovno pride na določeno strelsko mesto, so smeri in kombinacije smeri golobov drugačne. Zato goloba ni mogoče »natrenirati«, lahko pa si z vajo precej izostrimo občutek. Rezultat tega se pokaže tudi pri lovu.

V Avstriji smo streljali na desetih različnih strelskih mestih. Na vsakem mestu je bilo pet metalnih strojev, nameščenih na različnih razdaljah, smereh in višinah. Strelci smo bili razporejeni v skupine po pet tekmovalcev. Vrstni red v skupini se je ves čas spreminjal, tako da smo imeli vsi tekmovalci enake tekmovalne razmere. Na vsakem strelskem mestu je sodnik pokazal let vseh petih golobov samo enkrat,

golobe navadno »lovimo« z dvema nabojema, četrti in peti pa sta največkrat spuščena sočasno, kot tako imenovana »dubleta« iz dveh različnih strojev ali iz enega stroja dva goloba v zelo hitrem zaporedju; kot rafal. V takem primeru je razumljivo, da vsakega goloba streljamo po enkrat.

Zanimiva je raznolikost strelskih mest. Na golobe streljamo z vrha nasipa, ki letijo pod nami ali priletijo izza hrbta, ostro, neposredno na strelca, ali so izpuščeni iz dvajsetmetrskega stolpa. Golob lahko prileti iz stroja proti strelcu z nasprotnega hriba, 100 m od strelca. Enkrat stojimo na bregu, na travniku, drugič v gozdu, na ozki poseki, tretjič v redkem drogovnjaku, kjer »zajci« švigajo v obliki kotalečih se golobov zelo blizu z leve in desne. Tod šibre kar orjejo po gozdnih tleh in se zajedajo v

Še ta mesec se bomo lovci lahko pomerili v streljanju v novih disciplinah na strelišču Gaj pri Pragerskem.

110-letnica Planinskega vestnika

Poleg zaslug za krepitev slovenske narodne zavesti in kulturnega življenja je Planinska zveza Slovenije kot prva množična nevladna organizacija na Slovenskem začela izdajati društveno glasilo **Planinski vestnik**, ki je letos februarja praznoval 110-letnico izhajanja. Nedvomno je Planinski vestnik najstarejša slovenska revija, saj je prva številka izšla že leta 1895 kot glasilo Slovenskega planinskega društva, ki je bilo predhodnik zdajšnje Planinske zveze Slove-

nije. Obletnico izhajanja so planinci proslavili 18. februarja s proslavo in kulturnim programom v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani.

Tako kot je pri marsikaterem glasilu, je bil tudi Planinski vestnik pravzaprav »paradni konj« in ogledalo slovenske planinske organizacije, naše slovenske gorniške kulture in izraz osebnih doživljanj naših gora. Kljub težkim časom se je glasilu PZS uspelo obdržati vse do današnjih dni, k čemur so nenazadnje veliko prispevali tudi njeni uredniki. Še posebno veliko zaslug bi lahko pripisali urednikoma **Josipu Tomišku** iz Kranja in **Tinetu Orlu** iz Trzina, veliko pa sta prispevala planinski ideolog **Klement Jug** in dr. **Henrik Tuma**.

Prva svetovna vojna je začasno prekinila izhajanje PV, med drugo svetovno vojno pa so v skrčeni obliki izšli vsi štirje letniki. Leta 1945 je izšel enoten letnik (Planinski zbornik), naslednji leti pa letnika, ki sta nosi-

la naslov Gore in ljudje. Politični stresi in vnos novih političnih idej ter usmeritev leta 1946 tudi planinstva niso obšli. Toda kmalu je na zahtevo gornikov znova izhajal Planinski vestnik kot mesečnik, ki je zdržal ime vse do današnjih dni. Z izdajanjem svojega glasila so slovenski gorniki pravzaprav prehiteli več drugih bolj planinsko razviti držav. Planinski vestnik še dandanes, ko je oblikovno in vsebinsko prenovljen, ohranja kanček svoje nekdanje prvobitnosti in izvirnosti, še vedno združuje in zbližuje ljubitelje in obiskovalce gora, kamor smo se vedno šteli tudi lovci, ki se z veselimi planinci na delih skupnih gorskih poti prijazno pozdravljamo in pomenkujemo, obenem marsikdaj tudi skupaj kritično, strokovno in objektivno seznanjamo, sporočamo in vzgajamo naše članstvo. Oboji v svojih okvirih širimo narodno in naravovarstveno zavest.

Visoki obletnici PV so slovenski planinci posvetili februarsko številko svoje revije. V njej so podrobno opisali razvojno pot planinstva na Slovenskem in iz-

hajanje društvenega glasila PZS. Namenili so jo njenim ustvarjalcem in vizijam v prihodnosti.

Ob visokem jubileju Planinskega vestnika izrekamo uredništvu in uredniškemu odboru Planinskega vestnika ter Planinski zvezi Slovenije iskrene čestitke iz uredništva drugega najstarejšega slovenskega društvenega glasila LOVEC (glasila Lovske zveze Slovenije), ki bomo 100-letnico izhajanja svojega glasila praznovali januarja 2010.

Boris Leskovic

NOVE KNJIGE

**I. Kos, H. Potočnik,
T. Skrbinšek,
A. Majič Skrbinšek,
M. Jonozovič,
M. Krofel:
RIS V SLOVENIJI**

Konec februarja je bila v Biološkem središču v Ljubljani javna predstavitev monografije **Ris v Sloveniji**, ki jo je na temlju poglobljenega znanstvenoraziskovalnega dela napisalo šest

imenovanih avtorjev - raziskovalcev in sodelavcev Katedre za ekologijo pri Oddelku za biologijo BTF in v sodelovanju z MKGP, MOPE, ZGS. Knjigo je uredil doc. dr. **Ivan Kos**, javnosti pa so jo predstavili prodekan BTF za področje biologije prof. dr. **Mihael J. Toman**, recenzent prof. dr. **Kazimir Tarman** in urednik. Ob tej priložnosti so o pomenu takšnega knjižnega dela spregovorili tudi državni sekretar MKGP **Maksimilian Mohorič**, predstavnik direktorata MOPE **Mladen Berginc** in predstavnik LZS **Ciril Štrum-**

belj. Velik obisk na predstavitvi je bil dokaz, da je zanimanje za to karizmatično vrsto v javnosti izjemno veliko.

Slovenija je pomemben prostor za razširitev risov v alpski prostor

Recenzent knjige prof. Kazimir Tarman je povedal, da monografija prinaša povsem nove poglede na biologijo risa. Še posebno je poudaril, da je ozemlje Slovenije pomemben prostor za ponovno razširitev risa v alpski prostor. S širjenjem naseljenega areala se ustvarja pomembna povezava med alpsko in dinarsko subpopulacijo. Ris ekosistemsko, s plenjenjem, predvsem srnjadi (poleg volka, ki z drugačno plenilsko strategijo pleni predvsem jelenjad), prispeva k stabilnosti gozdnih življenjskih združb. Za raziskovalce je pravi izziv glede teoretske biologije in tudi praktične populacijske genetike proučevanje genske »monotonosti« risa v Sloveniji. Sodobne metode sledenja DNK že omogočajo ustrezno analizo sestave novoustvarjene populacije. »Morda je prav v sledenju DNK risov, ki zdaj živijo na razširitvenem območju, ključ za reševanje problematike biogeografskega razvoja te vrste v dinarskem, južnobalkanskem in alpskem območju«, je poudaril ugleden znanstvenik in zagotovil, da je prav zato to knjižno delo izredno pomembno in dobrodošlo.

Dokazi, da risov niso iztrebili lovci

Ris sodi med tri karizmatične vrste velikih zveri, ki živijo v Sloveniji (medved, volk in ris), zato je med ljudmi zanj veliko zanimanje. Kakor so povedali predstavniki resornih ministrstev, zahteva po ustreznem varstvu te zveri izhaja tudi iz zahtev in načel ekološkega omrežja Natura 2000, kamor je vključen tudi del slovenskega ozemlja in v sklopu katerega mora biti zagotovljeno varstvo habitatov velikih zveri. Vsebinska monografija bo zato pri tem nedvomno lahko odigrala pomembno poslanstvo, je povedal M. Berginc.

Predstavniki LZS C. Štrumbelj je izrekel priznanje avtorjem, še posebno pa je poudaril, da ni dovolj, da neko vrsto zgolj zavarujemo s papirji in jo razglasimo za zavarovano, pač pa je ob tem treba ustrezno zavarovati in trajno skrbeti tudi za varstvo in vzdrževanje značilnega življenjskega prostora (habitata), kjer

Avtorji knjige *Ris v Sloveniji* in prodekan BTF Mihael J. Toman (tretji z leve)

takšna vrsta živi. Pri tem si je treba zagotoviti tudi podporo javnosti. »Te«, je rekel, »leta 1973, ko smo rise ponovno izpustili v slovenske gozdove, nismo imeli. Predstavniki slovenskega lovstva (Lado Švigelj in Ciril Štrumbelj iz GL Medved - Kočevje, biolog Janez Čop z Inštituta za gozdno in lesno gospo-

Knjigo je javnosti predstavil doc. dr. Ivan Kos in obljubil tudi obširnejši povzetek za Lovca.

darstvo Ljubljana in donator sredstev za nakup 3 parov risov, ki so prispeli iz Slovaške, lovski gost in naravovarstvenik, Švicar K. Weber, smo se odločili za akcijo ponovne naselitve avtohtone vrste zveri, ki je pri nas izumrla v začetku 20. stoletja (predvidoma okrog leta 1908) povsem samostojno in smo zato od javnosti pozneje prejeli celo kritiko in grožnje. Toda prav s tem dejanjem je tudi lovstvo pokazalo svojo naravovarstveno usmerjenost. Naša akcija je uspela in slovensko lovstvo si danes z vso pravico lasti zasluge, da je – v nasprotju s splošnim mnenjem – naravi vrnilo vrsto, ki je niso iztrebili lovci«. To je v svoji predstavitvi knjige potrdil tudi I. Kos, ki je povedal, da so njihove dose-

danje raziskave pokazale, da je bil neposreden vzrok izumrtja lokalnih populacij v Evropi v 19. stoletju predvsem v zmanjšanju prehranske osnove (srnjadi) in prehranske osiromašenosti okolja poleg razdrobljenosti takratnega risovega življenjskega prostora. V tistem času je gostota velikih rastlinojedov, predvsem srnjadi, v številnih območjih v Evropi dosegala najnižje vrednosti, izumirala sta tudi že jelenjad in divji prašič. V polovici 19. stoletja naj bi bila številčnost srnjadi le 1 % zdajšnje številčnosti, medtem ko jelenjadi in divjih prašičev skorajda ni bilo več. Posledica je bila majhna populacijska gostota risa, slabotno so se razmnoževali in malo jih je preživelo, kar vse je usodno za majhne, izolirane populacije v razdrobljenem okolju.

Štrumbelj je še rekel, da je sodobno in urejeno lovstvo lahko velik zaveznik vsem naravovarstvenim prizadevanjem. Dejstvo pa je, je poudaril, »da zavračamo zgolj »ozko-gledno« in zagrizeno »konservatorstvo« in da se zavzemamo za trajnostno rabo narave (naravnih virov) ob sočasnem strokovnem spremljanju (monitoringu) stanja živalskih populacij na našem ozemlju in v širših, ekološko zaključenih območjih. Ta nemalokrat segajo tudi v predele sosednjih držav. Za ohranitev velikih zveri je tre-

ba tudi kaj žrtvovati. To mora čim prej spoznati tudi država, zato mora namensko razmejiti prostor. Velikih zveri ni mogoče varovati na območju, ki se ga v isti sapi namenja tudi živinoreji, še posebno ovčarstvu,« je končal svoje misli predstavnik LZS.

Monografija je nastala zato, da jo bomo uporabljali!

Še nekaj podatkov o knjigi. Spremno besedo je napisal recenzent prof. dr. Kazimir Tarman. Vsebinsko so prispevali Ivan Kos (urednik knjige), Hubert Potočnik, Tomaž Skrbinšek, Aleksandra Majić Skrbinšek, Marko Jonozovič in Miha Krofel, razdelili pa so jo na tri temeljna poglavja. I. *Biologija risa* (53 strani), II. *Zgodovinski pregled odnosa med risom in človekom* (15 strani) in III. *Varstvo risa* (76 strani). Uporabnost knjige je vsekakor razširjena s povzetkom v slovenskem in angleškem jeziku, pregledom uporabljenih virov, podrobnim kazalom vsebine ter pregledom fotografij devetih domačih in tujih avtorjev (39) ter preglednic (20). Skupen obseg knjige je 240 strani. Knjiga je v izjemno skromni nakladi za tak projekt in ob kakovostno pripravljenem gradivu v prvi izdaji natisnjena v zgolj 300 izvodih, izdala pa jo je Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo. Stroške za pripravo in tisk je poravnalo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, kakovostno jo je stiskala tiskarna Trajanus, d.o.o., iz Ljubljane.

Poudariti je treba, da doslej še nismo imeli takšne knjige o risu. Avtorji so v njej povzeli vse doslej znane podatke in značilnosti risa, pri čemer jim je delo znatno olajšalo še dotlej opravljeno raziskovalno delo prvega raziskovalca pri nas, Janeza Čopa. »Toda dela, ki zahteva poglobljen, s sodobnimi metodami podkrepljen profesionalno-raziskovalen pristop, je ostalo na tem področju še dosti,« je na predstavitvi poudaril I. Kos, ki se je na

Monografija Ris v Sloveniji v treh temeljnih poglavjih obravnava trenutno poznavanje biologijo vrste, zgodovino odnosa med risom in človekom, predstavlja pa tudi aktualna vprašanja varstva in varstvene biologije te, leta 1973 v kočevskih gozdovih ponovno naseljene vrste iz družine mačk. Na vprašanja o ogroženosti risa v širši laični javnosti ponuja knjiga tudi dober temelj za odprto razpravo o pripravi posebne Strategije in načina upravljanja s populacijo v Sloveniji oziroma na celotnem območju, kamor so se risi razširili v 32 letih (tudi Hrvaška in BiH). Strategija naj bi bila sprejeta še do konca leta.

koncu svoje javne predstavitve dela, »ki je nastalo z namenom, da se ga bo tudi uporabljalo,« zahvalil predvsem predstavnikom MKGP in številnim neimenovanim posameznikom, ki so omogočili v knjižni obliki predstaviti raziskovalno delo že omenjenih raziskovalcev – avtorjev. Širši javnosti se je tudi opravičil, ker v prvi nakladi žal ni dovolj knjig, da bi jih lahko zagotovili vsem, ki bi jih želeli. Prvi izvodi so namenjeni predvsem tistim, ki bodo poklicno snovali načela varstvene strategije te vrste v Sloveniji, ki naj bi jo dobili že do konca leta. Dokler pa knjiga ne bo ponatisnjena, bodo poskrbeli, da bo vsebina že v kratkem do-

pegam na glavi zašiljen, nazaj obrnjen čop. Tudi konice repnih peres so pri pegamu rumeno obrobljene, pri dlesku pa so modre.

Sredi letošnjega januarja, ko so se temperature začele strmo spuščati, so se pegami nepričakovano, po dolgih desetletjih nenadoma pojavili tudi v Zgornji Savinjski dolini (Mozirju). Jata, ki sem jo opazoval, je štela okoli 50 ptic. Tudi občani so hitro opazili njihov obisk. Ker so se ptice zadrževale predvsem tam, kjer ob hišah rastejo češnje, so se nekateri ljudje hitro znašli in jim na tla nasuli zamrznjene češnje iz zamrzovalnikov. Marsikje je tudi od prejšnje letine na tleh ostalo še precej koščic, ki so jih pegami

tam okrog, žive in mrtve: Nemška Loka, Gornje Loke, Tančni Vrh, Hrib ... To je lovski revir v lovišču Medved, poklicnega lovca Martina.

Čudno stisne človeka, ki pride v prastari sadovnjak, ki ga je nazaj vase vzel gozd. Visoka, kosmata drevesa hrušk, jablan in sliv so del gozda. Njihove plovce v bogatih jesenih obira, otresa in pobira divja žival: medvedje, jelenjad, jazbeci, šoje ... Izmed zidov davnih hiš raste grmovje in drevje; vase skriva življenja minulih in razseljenih človeških rodov. Kot globoko v zemljo skrite solze so vodnjaki z mrtvo vodo.

Ta svet je raj za divjad. Tod živijo svoje skrito življenje tropi jelenjadi in divjih prašičev. Tod so medvedje in volkovi, risi. In lovci, ki jim je lov poklic. Ki v lovnem času gredo vsak dan v službo – na lov. Ki dan za dnem vodijo lovskih doživljajev željne lovske goste v svoje revirje in jim naganjajo divjad pred cevi nedeljskih lovskih pušk. Ki imajo vsak dan krvave roke, krvave

od krvi divjadi, ki je niso sami uplenili.

Vendar: to so topli ljudje. Go-stoljubni. Širokosrčno so sprejeli tudi nas, lovce od tu in tam, zbrane z določenim namenom. Namreč: podjetji UNI&FORMA, d.o.o., iz Trzina in IVAL, d.o.o., s Predmeje nad Ajdovščino sta nas povabili, da na lovu preizkusimo nova GORE-TEXOVA® lovška oblačila.

Oblačil te znamke lovцем ni treba posebej predstavljati, saj vemo, da so namenjena ljudem, ki so izpostavljeni resnično slabim vremenskim razmeram, zato so narejena iz materialov, ki jih odlikujejo: neprepustnost za veter, nepremočljivost ter 'dihanje' tkanine. Valter, Boris, Igor, Martin, Gregor, Mitja, Ciril, Franc, Iztok ... smo bili tokrat tisti lovci, ki smo se v lovskih oblačilih, primernih barvam gozda, zgubili med drevjem, kot da nas ni. V oblačilih podjetja APOLO Ltd., ki je edino vzhodnoevropsko podjetje z GORE-TEXOVO® in WINDSTOPPERJEVO® licenco za lovška in ribiška oblačila. V oblačilih za vse letne čase, z več-

Foto: M. Cerar – Diana

Savinjsko dolino so v začetku januarja obiskali redki zimski gosti – pegami (*Bombycilla garrulus*).

segljiva na spletnih straneh. Vsi, ki bi si knjigo želeli zagotoviti ob naslednjem ponatisu, lahko svojo željo že sedaj izrazijo na e-naslov: hubert.potocnik@bf.uni-lj.si.

Boris Leskovic

Pegami so nas obiskali

Da je bila letošnja zima glede na nizke temperature zelo hladna, so dokazali tudi pegami (*Bombycilla garrulus*), ki so se kar nekaj časa zadržali v naši dolini.

Pegami so ptice severne evropske poloble in se le izjemoma prikladijo do naših krajev. V glavnem so to zimski klateži, ki jih huda zima prisili, da se podajo v osrednji in južni del Evrope. Pri nas se precej poredko ustavijo, če pa se, navadno opazimo večje jate, v katerih je lahko tudi do 200 ptic.

Po velikosti je pegam podoben našemu dlesku. Tudi obarvanost perja je zelo podobna, le da ima

z lahkoto našli in strli z močnimi kljunom, saj na tleh ni bilo snega. Ljudje so jim ponudili tudi jabolčne krlje, sončnična seme in razne vrste žit. Pegami so zelo razveselili domačine, zato so jim namenili veliko pozornosti in skrbi za prehrano.

V noči z 11. na 12. februar pa je prišla v naše kraje močnejša odjuga in zjutraj so drevesa ob hišah ostala prazna, brez pegamov. Ptice so izkoristile nenadno otoplitev in se verjetno podale nazaj na sever, v svoje kraje. Nam pa je ostal na srečanje z njimi lep spomin in morda kakšna uspela fotografija.

Milan Cerar

Mi, ljudje goreteksa ...

Petek, 21. januarja 2005, je bil tisti dan, ko sem morda za spoznanje zaslutil in doživel Kočevsko: deželo samo, lov v kočevskem gozdu in ljudi – lovce, ki jim je lov vsakdanji kruh. Koprivnik je tisti kraj; in vasic

ŠE POZNA MO BRAMORJA?

V toplih poletnih večerih kje še lahko slišimo glasno cvrčanje, ki zelo spominja na žabje regljanje. Čeprav smo daleč od vode, bomo najprej mogoče res pomislili na žabo, posebno še, ker se dokaj podobno oglašajo zelena krastača. No, tokrat pa gre za žuželko, bramorja (*Gryllotalpa gryllotalpa*). Med ljudmi je bramor dokaj dobro znan predvsem pod imenom »škodljivec«, čeprav ga v živo verjetno ni videlo prav veliko ljudi. Je namreč ponočnjak. Zraste do 5 cm in je pretežno rjavo obarvan. Zanj so značilne kopalne, lopatasto oblikovane prednje noge, s katerimi koplje pod zemljo. Prav zaradi kopanja mu ustreza predvsem rahla zemlja. Na čokatem valjastem telesu ima krila, tako da zna tudi leteti. Sicer pa je bramor v sorodstvu z murni in kobilicami. Razmnožuje se z jajčeci, ki jih samica odloži pod zemljo v okroglo kamrico, ki jo naredi sama. Čeprav ga ljudje obsojajo, da dela škodo, ker se prehranjuje s koreninami rastlin, mu zelo tekne tudi živalska hrana. Marsikje pri nas je že izginil; svoje sta naredila intenzivno kmetijstvo in čezmerna uporaba pesticidov, tudi tistih specialnih, namenjenih samo neutrudnemu kopaču ... Besedilo in fotografija: Milan Vogrin

Ozimčevi ocvrti zrezki po praško

Meso mladih divjih prašičkov (do 1. 4. naslednjega leta jim pravimo *ozimci*) lahko tudi cvremo, podobno kot meso piščancev in mladih domačih prašičev.

Za 6 oseb potrebujemo:

šest večjih zrezkov, šest rezin praške šunke, šest žlic sesekljanih svežih zelišč, drobnjak, krebujlico, koper, baziliko, sol, poper, štiri jajca, 200 g mehke in 150 g ostre moke, drobne bele drobtine, mast ali olje za cvrenje.

Pod polivinilom narahlo potolčemo zrezke, pri čemer pazimo, da jih ne strgamo. Meso bo še boljše, če ga vsaj pol ure mariniramo z limoninim sokom in mešanico suhega česna. Nato zrezke solimo, popopravimo, na vsak zrezek položimo tanko rezino šunke. Prek tretjine zrezka premažemo žlico sesekljanih zelišč, zrezke po robovih tanko potresemo z moko, jih zapognemo in previdno potolčemo, da se polovice sprimejo. Če se meso ne sprime dobro, je bolje, da jih spnemo z zobobrcem. Tako pripravljeno meso povaljamo v mehki moki, zrezke potegnemo skozi raztepena jajca, povaljamo v drobtinah in jih v globoki maščobi zlato rumeno ocvremo.

Ocvrte zlagamo na kuhinjske prtice, da se odcedi odvečna maščoba, nato jih ponudimo s tatarsko ali remuladno omako in khlji limone.

Fižol s prekajenim jelenjim jezikom

Za 6 oseb potrebujemo:

250 g belega fižola, »tetovca«, 2 prekajena jelenja jezika, 200 g sesekljane čebule, 2 feferona, 150 ml olivnega olja, 3 stroke strtega česna, 200 ml hrenovega kisa, žlico drobno zrezanega drobnjaka, rdečo olupljeno papriko, razrezano na kocke, en por, sol, poper.

Prebran in opran fižol čez noč namočimo v hladno vodo.

Naslednji dan ga zavremo in vodo odcedimo. Prilijemo drugo vročo vodo, dodamo dimljene jezike in kuhajo, dokler fižol in jeziki niso mehki. Jezike olupimo, ohladimo in razrežemo na tanke rezine. Fižol odcedimo in prav tako ohladimo.

Na rahlo segretem olivnem olju posteklenimo sesekljano čebulo, dodamo sesekljan

česen, opran in na tanke kolobarje razrezan por, nato pa vse skupaj potresemo po fižolu. Dodamo razrezan in ohlajen jezik, 200 ml hrenovega kisa, žlico razrezanega drobnjaka, sesekljane feferone in potresemo z olupljeno ter na drobne kocke razrezano svežo papriko. Jed solimo, popopravimo in poleti dobro ohlajeno postrežemo kot glavno jed ali kot predjed.

Muflonovo jagnje v sardelni omaki

Za 6 oseb potrebujemo:

1 kg plečeta ali stegna muflonjega jagnjeta ali enoletnega muflona, deset slanih inčunov ali deset obročkov slanih sardeljnih filejev, sol, poper, 150 ml olivnega olja, žlico svinjske masti, 200 ml juhe za zalivanje, žlico moke, vejico rožmarina, pet celih strokov česna, 100 ml dobrega jabolčnega kisa, žlico sojine omake za marinado.

Meso mladih jagnjet je zelo okusno in primerno za vsakršno pečenje in cvrenje. Za tak način priprave vzamemo lepše dele plečeta ali stegna, jih očistimo vseh žilic, maščobo pa pustimo na njih (razen, če nas moti). Meso narežemo kot za oreh velike kose, jih pokapljamo s sojino omako in pustimo za uro v hladilniku.

Kulinarični kotiček

Meso potresemo z moko, ga solimo in popopravimo ter narahlo premešamo. V možnarju s tolkačem stolčemo sardelne fileje ali slane inčune v mazavo pasto, dodamo kis, premešamo in postavimo na hladno.

V kozici segrejemo mast in olivno olje, dodamo vejico rožmarina in cele stroke česna na hitro opražimo ter odstranimo in zavrzemo rožmarin in česen. Na vroči maščobi pražimo meso pet minut, nato temperaturo znižamo, meso s kuhalnico odrinemo na eno stran posode, na drugo stran pa stresemo pasto iz možnarja. Dobro premešamo, počakamo, da kis povre skoraj do konca, prilijemo zajemalko juhe in prevremo. Jed na pol odkrito dušimo še pet minut in jo postrežemo s hladno testeninsko solato.

Matjaž Erzar
prmaticku@siol.net

Fižol s prekajenim jelenjim jezikom

plastnim oblačilnim sistemom; in v tistih, posebej za zimske razmere, ki so podložena s toplim vložkom; in v rokavicah iz nepremočljivih materialov; in seveda s puškami v rokah ...

Ko so me pustili samega na stojišču v zasneženem gozdu in sem se postavil tesno ob staro bukev s tremi kot debela debelimi vrhovi, sem se spomnil Murnove pesmi Zima: »... bori in smreke /

kot lovci mi zeleni čakajo«. Potem sem otrpnil v čakanju. Zimsko oblačilo gore-teks, toplo in mehko podloženo, me je grela, da me je zamikalo in sedel sem v sneg. 'Preden poganjači poženejo, bo preteklo še dobre pol ure,' sem pomislil in si natančneje ogledal bundo. Na priloženem listku sem prebral tudi tole: izdelana iz gore-tex@ tkanine, ki da je mehka in neslišna; s snemljivo

kapuco, visokim ovratnikom; z več žepi, zaščitenimi s poklopci s pritisknimi gumbi ... Podložene zimske hlače so iz iste tkanine, uporabno opremljene z več žepi in držalom za nož. Oboje, bunda in hlače, so več kot primerne za zimsko čakanje ...

Oj, te ure čakanja na divjad! Je še kaj lepšega za lovca z odprtimi očmi in občutkom za skrivnostnosti narave! Ko začutiš

usnulo rast gozdnega rastja in utrip življenja gozdnega življa!

V krošnjah prastarih bukev nad mano vse miglje in cvrkuta. To so večno potujoče sorodne ptice iz družin sinic in sorodnih drobnih cvrkutavk: velike in male ter čopaste sinice, pa plavčki in dolgorepke, plezavčki, brglezi in kraljički – rumenoglavi in rdečeglavi ... Na sosednji bukvi se na suhi veji pokonci

ustavi pivkajoča črna žolna z ognjeno kapo, spodaj v grapi pa razdraženo zavreščijo šoje.

In kdor čaka, morebiti dočaka. Globoko v gozdu se oglasi pasji lajež. Potem zapoka, najprej desno, nato levo od mene. Sunkovito se dvignem. Strelji so v meni napeli nit pričakovanja do neznanosti. Pridejo tudi tod mimo? Prostor je primeren – prav pod mano je prehod med dvema vrtačama; kot širok poraščen most je, kot brv stečina čezenj.

Na levi strani ponovno večkrat zaporedoma počí. Kot bi nekaj zacvililo, se mi zazdi. Na kratko

se pokaže podolgovata glava. Pod vratom krvava. Žival umiri krogla iz moje bokarice.

Ob mladem bukovem goščavju v nizkem snegu leži ozimec. Kot v polsanjah se mu bližam; sedem k njemu, mu položim roko na glavo in vase vpijam prašičji duh, ki je že tisočletja enak in prav tak, ga spoznam – lovec, genetsko zaznamovan. Lovec iz pradavnine, ki se je danes odel v sodobna, vrhunska goretkešova oblačila ...

Nadaljevanje lovskega srečanja domačih poklicnih lovec in lovskih gostov od drugod je se-

Na lovu na Kočevskem v goretkeševih oblačilih

in visoko. Prašič! Morda je le ranjen! Trdneje primem puško in se prislonim k deblu. Med dvema bukvama pa se pokaže temna podolgovata postava in obstane: prašič! V trenutku nanj prilepim mušico in čakam! 'Daj, pomakni se naprej,' mu govorim v mislih. 'Da vidim, kaj si – on ali ona; naj se prepričam, da nisi morda prašičja mati. In žival se zgane – v zmernem drobenceljavem drncu steče med nizkimi grmi. Ona. Za njo pa, eden za drugim, sedem sem jih naštel, ozimcev. Zadnjega spremljam s puško in čakam, da bi se ustavili. A se niso. Utonili so v gostem smrečju proti sosednjemu čakajočemu lovcu. In tam je trikrat zaporedoma usekalo ...

Pod mano pa je spet zašumelo. In zazdelo se mi je, kot bi nekdo težko, hropeče dihal. Takoj sem pomislil: tisti visoki cvilež, takoj po streljanju na moji levi! Je pod mano ranjen prašič? Šum je potihnil in hropenje se je ustavilo v mlademu bukavju. In vem: pod mano je ranjen prašič! Iz gošče

stavljen iz nujnih opravil po uspešnem lovu – spravilo devetih uplenjenih prašičev! – in iz lovskega družabnega srečanja. Ob polni mizi, v domu poklicnega lovca Martina in njegove žene Astrid. (Kako se zgodovina ponavlja! Pred davnimi stoletji so na Kočevsko prišli Nemci in jo v vekovih zaznamovali po svoje. Tudi Martinova žena je Nemka, od Frankfurta dol jo je v kočevske gozdove zvabil Martin. V osemnajstih letih se je tako dobro naučila slovenščine, da le izostreno uho domorodca, s posluhom za jezik, zazna njen izvor.)

V lovski sobi, obdani z mnogimi lovskimi trofejami, smo jedli domačega prašiča – odojka. In pili vipavsko vino. In peli vesele pesmi. Si pravili lovske in druge zgodbe. In se pozno zvečer razšli, ljudje – lovci od vsepovsod. V zanosu misleč, da smo občutili Kočevsko. In njene ljudi. Mi, ljudje GORE-TEXA. Z lovskimi geni iz pradavnine v sebi ...

Franc Černigoj

Z žalostjo v srcih smo 30. oktobra 2004 sprejeli vest, da je po mirno prespani noči v ranem novembrskem dopoldnevu nenadoma umrl naš lovski tovariš **Bogomir Oberč**.

Pokojni Bogo se je rodil 12. 1. 1917 v Osrečju pri Škocjanu. Več kot tri desetletja je minilo, ko se je odločil med članstvom v LD Brežice in med članstvom v naši lovski družini ter nazadnje postal naš član. Takoj smo vedeli, da smo medse sprejeli pravega lovskega tovariša. Gozdarski poklic ga je tesno povezoval z življenjem v naravi, zato je v svojem duhu in telesu združeval vse vrline lovca, lovskega tovarištva in pravičnosti. Ni bil le pravičen in zgleden lovec, ampak tudi delaven član naše LD. Veliko let je opravljal številne naloge, ki so potrebne za delovanje lovske družine in za njeno vključevanje v širši družbeni prostor. Od leta 1981 do leta 1989 je opravljal funkcijo tajnika LD. Za dolga leta aktivnega in prizadnega dela na področju lovstva ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje. Njegove odlike, kot so marljivost, pravičnost, delavnost in lovska etika, njegov delež pri varstvu in gojitvi divjadi, nas še vedno spodbujajo k nadaljnjemu delu.

Pokopali smo ga z lovskimi častmi; zapel mu je lovski rog in zadoneli so strelji iz lovskih pušk.

Dragi Bogo, še kako se zavedamo, da je naša lovska družina s teboj izgubila resničnega prijatelja, divjad pa velikega zaščitnika. V spominu naših lovec in prijatelj boš še dolgo živel.

LD Čatež – M. M.

S težkim srcem smo sprejeli žalostno novico, da je 30. 8. 2004 za vedno prenehalo biti plemenito srce našega dolgoletnega člana LD Trnovski gozd **Emila Hvale**.

Emil se je rodil 5. 7. 1941 v številni družini na Trnovem pri Gorici. Še kot otrok je okusil grozodejstva 2. svetovne vojne, saj je bila njegova vas skoraj v celoti požgana. Po vojni je moral pasti živino pri številnih trnovskih družinah, da si je na tak način priskrbel obutev in obleko za mrzle zimske dni. Po končani osnovni šoli je leta 1961 končal srednjo šolo v Ljubljani in si pridobil poklic elektrotehnik. V istem letu se je zaposlil v Iskri v Šempetru. Zaradi svoje pridnosti in nadarjenosti je že davnega leta 1968 postal obrtnik. Kmalu je iz majhne delavnice zrastle sodobno podjetje, v katerem je dobilo kruh 15 delavcev iz domačega kraja. Emil je bil vsestranski aktivni, tako da je dolga leta deloval tudi na področju družbeno-političnega življenja, za kar je dobil visoka državna odlikovanja (red zaslug za narod s srebrno zvezdo, diplomu Občine Nova Gorica in priznanje Obrtne zbornice Slovenije. Pet let je bil tudi član Izvršnega sveta Občine Nova Gorica).

Že kot otrok je spoznaval lepote Trnovskega gozda in divjadi, ki prebiva v njem. Leta 1962 se je včlanil v

LD Trnovski gozd in ji ostal zvest do konca življenja. Na področju lovstva se je izkazal kot odlični lovski tovariš, gojitelj in poznavalec divjadi. Posebno rad je bil z mladimi, jih učil in jim pripovedoval o divjadi in lovišču. Ker je znal mlade pritegniti k pravilnemu razmišljanju, smo mu radi zaupali mentorsko delo. Najraje je opazoval lahkotno gibanje gamskih tropov skozi prepadna ostenja Govcev. Boginja Diana mu je leta 1977 naklonila, da je bil po več kot sto letih prvi uplenitelj rjavega medveda v LD Trnovskem gozdu. Zaradi izjemne delavnosti smo mu v LD zaupali funkcije (v letih 1977–1980 je bil član IO LD Trnovski gozd, v letih 1985–1988 pa gospodar naše LD). Emilu velja velika zahvala, da je bila obnovljena lovska koča v Krnici. Za svoje zasluge na področju lovstva je bil odlikovan z zlatim znakom ZLD Gorica.

Na Trnovem pri Gorici smo ga na njegovi zadnji poti pospremili številni lovci, lovke iz naše in sosednjih LD, pa tudi številni znanci in prijatelji. Od nas je odšel človek, vreden spoštovanja, človek dejanj in izjemen lovski tovariš. Otožno so zadoneli lovski rogovi in naznanili konec Emilove življenjske poti.

Emil, ostajata nam le žalost in hvaležnost za vse, kar si storil za našo LD. Hvala ti za vse nepozabne trenutke, ki smo jih doživeli s teboj.

LD Trnovski gozd – I. P.

Člani številnih lovskih družin smo se konec minulega leta na pokopališču v Sevnici poslovili od našega dolgoletnega častnega člana **Konrada Seidla**, ki je umrl

24. 12. 2004. Življenjska pot se mu je iztekla ravno v času naših jesenskih lovov, na katere je tako rad zahajal.

Konrad se je rodil 1. 2. 1920 v Spodnji Polskavi v številni družini. Tam in v Zgornji Rečici pri Laškem, kamor so se preselili, je na podeželju preživel svojo mladost. Tod je z očetom, ki je bil gozdar in lovec, napravil svoje prve korake v naravo. Tudi Konrad je postal gozdar, tesno povezan z naravo in življenjem v njej. V predvojnem in povojnem obdobju mu je lov ob različnem gozdarskem službovanju pomenil razvedrilo in veselje. Zapisal se je kot neizmeren borec za neokrnjeno naravo ter življenje v njej. Skrb za divjad mu je bila posebno zapisana v srcu, vedno je bil v ospredju, ko je bilo najbolj potrebno.

Njegova želja po ustvarjalnosti, ljubezni do živalskega sveta ga je že leta 1938 pripeljala v naravo, ko je postal zaprisežen lovski čuvaj v Grižah. Vseskozi se mu je oblikoval čut za pravičnost in poštenost. V našo LD se je včlanil leta 1955 in v njej pustil neizmeren pečat skromnosti, delavnosti, predvsem pa skrbi za divjad. Kot izjemno marljiv in aktiven član je bil vzor in dober mentor številnim mlajšim članom, na katere je kot lovski mojster rad prenašal svoje bogato lovsko znanje in izkušnje. Konrad je bil je med tistimi, ki so vložili največ truda pri gradnji lovske koče na Brezovcu. Bil je gonilna sila urejenosti LD Boštanj, saj je več let opravljal pomembne funkcije v družini: od leta 1955 do 1958 je bil

tajnik LD, od leta 1959 do 1966 gos-podar in obenem tudi član UO.

Tudi v Posavski LZ je bil član UO, več let član Komisije za izobraževanje ter član Izpitne komisije. Osem let je bil aktiven in prizadeven član uredniškega odbora glasila Lovec. Za neizmeren trud, ki ga je vložil v lovstvo, je Konrad prejel številna odlikovanja: znak LZS za lovske zasluge, red za lovske zasluge III., II. in I. stopnje ter najvišje odlikovanje LZS, Zlatorogovo plaketo. LD Boštanj mu je izročila plaketo ter številna priznanja ter zahvale. Kot dolgoletni vodnik lovskih psov je prejel srebrni in zlati znak KZS. Za veliko objavljenih strokovnih prispevkov ter za prispevek pri uredniški politiki našega glasila je Seidl prejel tudi bronasto in srebrno plaketo glasila Lovec. Še posebno nam bodo ostali v spominu njegovi članki o gozdnem jerebu.

Na zadnjem kresovanju pri lovski koči se je v naši družbi ob veselem petju zadržal pozno v noč; kot bi vedel, da je bilo naše zadnje druženje ...

Lovci smo se našemu Konradu poklonili z zelenimi vejicami in zvoki lovskih rogov, ki so mu zatrobili zadnji pozdrav.

Konrad, iskrena hvala ti za vse, kar si naredil za slovensko lovstvo in našo lovsko družino!

Za teboj ostaja praznina, a ohranili te bomo v trajnem spominu.

LD Boštanj – Z. S.
Uredništvo glasila Lovec

Mnoge lovce, še posebno člane LD Tomišelj je globoko pretresla vest, da je 13. 1. 2005 zapustil zeleno bratovščino tudi naš dolgoletni lovec **Dušan Gorkič**.

Že kot mlad dijak ljubljanske učiteljske šole se je vključil v odpor-niško gibanje OF in postal aktivist.

Med prvimi je odšel v partizane in kot nosilec spomenice 1941 napredoval od navadnega, hrabrega borca do politkomisarja. Po osvoboditvi je po dodatnem vojaškem izobraževanju dosegel generalski čin. Opravljal je najodgovornejše vojaške in družbenopolitične funkcije po vsej domovini. Kljub visokim položajem pa je ostal skromen in delaven, priazen in toplec ter dostopen vsakomur in vedno.

V lovske vrste LD Tomišelj se je vključil leta 1964 in ji ostal zvest do smrti. Njegove izredne lastnosti ljubitelja in poznavalca narave, divjadi in lovstva smo opazili tudi njegovi solovci. Kot poštenemu, vztrajnemu in delavnemu humanistu smo mu vedno zaupali najodgovornejše lovske funkcije. Našo lovsko družino je kot starešina uspešno vodil od 1972 do 1975, bil je predsednik NO (1968 do 1970), ob tem pa je deloval tudi v več delovnih komisijah in odborih pri IO ZLD Ljubljana (1978 do 1982).

Sodeloval je na vseh področjih slovenske lovske kinologije. Bil je tudi predsednik NO LKD Ljubljana (1979 do 1981). Njegova naklonjenost je izrazito veljala nemškimi kratkodlakim ptičarjem, ki so ga spremljali vse do zadnjih dni. Njegov mehak, a odločen glas je vedno odlično pomagal tudi na lovih.

Za neutrudno delo in velik prispevek lovstvu je LZS Dušana Gorkiča odlikovala z znakom za lovske zasluge in redoma III. in II. stopnje, KZS pa ga je odlikovala s srebrnim in zlatim znakom za kinološke zasluge ter redom II. stopnje. Vsa priznanja so se samo pridružila tudi številnim vojaškim in državnim odlikovanjem.

Dragi Dušan, naj ti bo lahka slovenska zemlja, ki si jo tako neizmer-no ljubil in se zanjo tudi boril. Ostaja nam le spomin nate in na tvoja dobra dela, ki si jih opravil v prid slovenskemu lovstvu in lovski kinologiji.

LD Tomišelj – B. L.

Preizkušnja ptičarjev na avstrijskem Štajerskem

Lilo je kot iz škafe, ko sva Jozetom sedla v avto in se odpeljala proti avstrijski Radgoni. Na mejnem prehodu je slovenski policaj zahteval osebne dokumente in ker je bila moja osebna izkaznica v ženini denarnici (ko ni pomagal ne orožni list in ni zadoščalo vozniško dovoljenje), sva jo ucvrla nazaj po moj potni list. Med vožnjo domov sem poklical kolega Franca v Gosdorf in mu najavil polurno zamudo. V drugo je šlo na meji brez zapletov, isti slovenski policaj naju niti pošteno pogledal ni. Spomnil sem se na mnogokrat zapisano in izrečeno misel, da smo na poti v Evropo sami sebi največja ovira.

Arko s trdno stjo »kaže« vodniku, da so fazani v koruzi ...

Na zborna mesto za preizkušnjo ptičarjev na polju in vodi, v Somerberg, kamor sva s **Francom Drekslerjem** prijavila najina nemška kratkodlaka ptičarja **Arka** in **Arija** iz psarne v **Gräfendorf**, smo prispeli še pravočasno. Psa sva prijavila prireditelju in ob osmih, ko je postopoma le ponehavalo deževati, so nas tri vodnike z dvema sodnikoma in vodjo revirja napotili v okoliška lovišča. Naša skupina je najprej opravljala delo v vodi. Začetek ni bil najbolj obetaven. Ločje, v katerem naj bi psi šarili, je bilo skoraj brez vode in prepredeno s sledmi psov in ljudi, ki so tam prejšnje dni še vadili. Moj Arko je ubogal in na povelje preiskal zarast pred seboj. Ko pa je zaznal mamljiva markacijska mesta svojih predhodnikov in jih označil tudi sam, sem ga le

s težavo pripravil do intenzivnejšega iskanja. Očitno sta se neprimernosti terena zavedala tudi sodnika in delo vseh treh psov ocenila kot dobro. Sledilo je iskanje in prinašanje mrtve race iz ločja. Arko je raco hitro našel, prinesel in sede oddal. Dobro sva opravila tudi preizkus prinašanja race iz globoke vode (ob strelu). Ko je nato sledilo še odlično sledenje race, ki jo je Arko ujel in živo prinesel, sva bila z Jozetom že kar boljše volje, gotovo tudi zato, ker se je vreme vidno izboljšalo. Izza oblakov je prihajalo vse več svetlobe, rahel veter jih je začel trgati in po petnajstminutni vožnji na druge terene, kjer smo začeli z delom na polju, nas je obsijalo prijetno jesensko sonce. Arko je iskanje na polju opravil povsem v svojem stilu. Iskal je z visoko dvignjeno glavo, na kratko je obstal in že se je iz raz-

močene zarasti dvignil zajec. Pes je v trenutku legel in ostal miren tudi ob strelu. Sodnik ga je ocenil z najvišjimi ocenami in posebej pohvalil mirnost pred pobeglim zajcem. Discipline, kot so prinašanje zajca in pernatte divjadi, po vlečkah in prsto izgubljenega, je Arko opravil brez napak. Nekoliko težje je šlo »delo od rok« Francovemu Ariju. Težave je imel predvsem pri oddajanju plena vodniku. Franc je žal pri vodenju psa nekoliko nervozen, mu ne zaupa in ga kaznuje ob povsem nepravem času, ko pes niti ne ve, čemu tako ravnanje gospodarja. Zato pes k vodniku ne prihaja z veseljem, kroži okrog njega in šele ob dodatnih poveljih sede in mu odda plen. Tako napačno ravnanje sem Francu kar nekajkrat odsvetoval, a je žal obvelja-

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Anton Borovšak, LD Hrastnik, * 24. 11. 1963, † 14. 2. 2005.
Franjo Kovačič, LD Vrhnika, * 29. 1. 1929, † 11. 2. 2005.
Jože Štimec, LD Osilnica, * 6. 2. 1948, † 22. 2. 2005.
Ivan Lovšin, LD Dolenja vas, * 8. 4. 1949, † 22. 2. 2005.
Alojz Bahor, LD Dragatuš, * 28. 8. 1931, † 19. 10. 2004.
Franč Arčon, LD Fajti hrib, * 25. 4. 1928, † 24. 2. 2005.
Žarko Železnik, LD Žabnik, Obrov, * 3. 4. 1953, † 9. 2. 2005.
Bernard Rode, LD Grosuplje, * 21. 5. 1918, † 1. 1. 2005.
Ivan Bremšak, LD Komenda, * 10. 12. 1929, † 20. 2. 2005.
Vinko Razgoršek, LD Slovenj Gradec, * 2. 2. 1927, † 5. 1. 2005.
Filip Pavše, LD Pogorevc, * 9. 6. 1938, † 9. 1. 2005.
Anton Makše, LD Trebelno, * 23. 2. 1935, † 30. 11. 2004.

Alojz Metelko, LD Trebelno, * 18. 5. 1953, † 18. 11. 2004.
Todor Šašič, LD Šmartno pri Litiji, * 27. 9. 1934, † 29. 1. 2005.
Nikolaj Vidmar, LD Hubelj, Ajdovščina, * 1. 1. 1955, † 7. 2. 2005.
Jože Modic, LD Nova vas, * 22. 9. 1942, † 25. 1. 2005.
Franjo Ribič, LD Kapla, * 28. 3. 1919, † 11. 12. 2004.
Ivan Remih, LD Senovo, * 24. 2. 1932, † 7. 2. 2005.
Janez Japelj, LD Ig, * 1. 9. 1918, † 21. 2. 2005.
Humbert Poženel, LD Štanjel, * 26. 6. 1937, † 5. 2. 2005.
Albin Marsič, LD Istra, Gračišče, * 11. 4. 1924, † 2. 2. 2005.
Remigio Tuljak, LD Istra, Gračišče, * 3. 6. 1933, † 11. 2. 2005.
Milan Kotnik, LD Goznik, Griže, * 24. 4. 1927, † 29. 1. 2005.

Umrlim časten spomin!

la njegova razlaga, da je pes težko vodljiv in ga nekako pokori le na trši način.

V najini skupini je bila preizkušena tudi starejša kratkodlaka ptičarka, ki je dokazala odlične lovske zasnove, a površno šolanost. Njen vodnik mi je v zavija-joči »štajersčini«, ki sem jo komaj razumel, povedal, da psico vodi šele dober mesec, preizkušnjo pa da želi opraviti predvsem zato, ker psica izvira iz starih avstrijskih linij in jo želi imeti za vzrejanje mladičev. Okrog enajste ure smo discipline prinašanja končali in se odpeljali do terenov, kjer naj bi pse preizkusili v stoji in mirnosti na strel pred odletelo pernatu divjadjo. Strmi griči, obrasli z mešanimi, preraslimi gozdovi, polja s koruzo ter le nekaj pašnikov in gosto obraslih mejic nam niso vzbujali posebnega upanja, da bomo tam našli fazane. Na srečo pa je bila moja sodba napačna. Z Arkom sva začela iskati v dokaj pregledni silažni koruzi in že po dobrih tridesetih metrih iskanja je pes obstal ter nato v strumni pozi natezanja sledil odmikajoči se divjadi. Žal je bilo vsega konec ob mreži iz pletiva, ki je varovala gosto zarast, očitno namenjeno izpustu za fazane, kamor pes seveda ni mogel. S psom in sodnikom za petami sva nato preiskala kar nekaj gozdnih robov v hrib in dol, od potu sem bil moker kot miš. Po dobre pol ure sva iskanje že hotela prekiniti, ko se nama je ponudila še ena priložnost. Pes je trdno obstal pred veliko njivo s koruzo. Sam sem nemudoma zakoračil nekaj vrst globlje v koruzo, tako da sem domnevno fazu na osem-mogočil pobeg v globino koruzne njive. Nato je šlo počasi naprej. Sodnik zunaj na travniku, s pripravljeno puško, v prvi vrstah koruze pes, nekje pred njim fazan in globlje v koruzi jaz. Pes je sledil dahu fazana in na vsakih nekaj metrov obstal. Poskušal sem ga videti, da bi bila vsaj nekoliko v stiku, a je bilo to zaradi gosto zarasle koruze vse težje, le bolj po občutku kot z očmi sem sledil psu. Zdaj sem bil moker tudi od zunaj in ko smo po dobrih dvesto metrih prišli do konca koruze, sem zagledal psa v trdni stoji, ki je strmel v grm pred njim. Približal sem se grmu in spodil petelina, ki se je z glasnim »gok – gok« dvignil v zrak. Sledil je strel in ker je pes tudi tokrat ostal povsem miren, je sodnik tudi to delo psa pohvalil in ocenil s štiricami. Več kot

Z zasluženimi pokali in priznanji med avstrijskimi kinologi

zadovoljen sem pohvalil in potrepal svojega Arka. Ko sva nato uspešno opravila še hojo ob nogi na povodcu in nato prosto, pa še odločljivost s strelom, je bilo za naju preizkušnje konec.

Okrog ene ure popoldne smo bili vsi skupaj že na zasluženih malici pri znanem avstrijskem vodniku ptičarjev **Miesslu**, ki je lastnik plemenjaka **Bisa Lovrenškega**, slovenske vzreje. V času malice sta sodnika **Degen** in **Franc Weik**, sekretar Zveze nemških kratkodlakih ptičarjev Avstrije, podrobno pregledala ocenjevalne liste, in ko sta se okrepčala tudi sama, je sledil podroben komentar dela psov. Vsi trije psi so uspešno opravili preizkušnjo. Posebej sta pohvalila delo in vodenje mojega Arka. Naračunala sta mu kar 309 od 312 možnih točk in pripomnila, da je kandidat za zmagovalca preizkušnje. Preizkušanje psov si je ogledal tudi njihov glavni vzrejni referent **Ecker**, lastnik psarne **v. Eckhof**, katere kri imamo po zaslugi **Andreje Strajnar** z letošnjo paritvijo njene **Edese** tudi v naših kratkodlakih ptičarjih. Počlaščen sem bil, ko me je povabil, naj se z Arkom prihodnje leto udeležim vsestranske uporabnostne preizkušnje (VUP), ki jo bodo organizirali pod okriljem Svetovne zveze nemških kratkodlakih ptičarjev.

Po malici smo se vrnili v gostilno, kjer je bil zbor že zjutraj. Rahlo utrujeni, vendar dobro razpoloženi smo premleli veliko strokovnih tem. Največ smo govorili o minuli »Klemanovi« preizkušnji, ki je gotovo najelit-

nejša med nemškimi vzrejnimi preizkušnjami, ki je bila tokrat v Avstriji, in o nedopustnih favoriziranjih ter o ohlapnih merilih nemških sodnikov do psov iz njihovih najbolj znanih psarn, kar nikakor ne koristi vzreji nemških kratkodlakih ptičarjev. S pretiravanji pri paritvah v najožjem sorodstvu in vzrejanju psov izključno za preizkušnje so po mnenju mnogih vzredili pse »shizofrenike«, ki so navadno, ob sicer nadpovprečnih delovnih zasnovah, izredno težko vodljivi, skorajda neobvladljivi. Ob tem pa se pokažejo še vse druge znane in neznane genske hibe. Takšna vzreja postaja še kako vprašljiva! Znano mi je, da nekateri priznani avstrijski rejci in vodniki nemških kratkodlakih ptičarjev o teh psih in mladičih iz takšnih vzrejnih linij nočejo ničesar niti slišati.

Po dobrih dveh urah živahnih razprav in debat smo dočakali razglasitev rezultatov. Prvi so bili vodniki psov na vsestranski uporabnostni preizkušnji, ki je potekala že dan prej. Uvodne nagovore so pripravili eminentni predstavniki lovstva, gozdarstva in okoljevarstva z avstrijske Štajerske, ki se vsi po vrsti zavedajo, kako pomemben in nepogrešljiv je pravilen odnos do dobro organizirane in strokovno vodene lovske kinologije. Prijatelj Jože se ni mogel načuditi, kako zavzeto in slavnostno so se udeležili razglasitve rezultatov. Njegovemu budnemu očesu ni ušlo niti to, da nihče od nastopajočih ni odšel domov in da so bile navzoče tudi nekatere žene vodnikov in otroci. Vsi tekmu-

joči na VUP, ki so uspešno opravili preizkušnjo, so prejeli pokale in spričevala z vpisanimi rezultati. Enako je bilo tudi pri podelitvi nagrad na preizkušnji, kjer sva bila udeležena midva z Arkom. Arko je postal njen tokratni zmagovalac z oceno 3 za šarjenje v ločju in s štiricami v vseh drugih predmetih. Prejela sva lep pokal, na katerega so zapisali: »Zmagovalcu Štajerske na polju in v vodi 2004 – Zveza nemških kratkodlakih ptičarjev Avstrije.«

Po stisku rok kinološkim znancem in prijateljem ter izrečenih željah po skorajšnjem snidenju smo se odpeljali proti domu. Franc je naju z Jožetom še grofovsko počastil na znanem »pušenšanku« družine Markovič pri Halbenraju.

Na poti do doma sva premlevala probleme kinološkega dela v Pomurju. Dobro je, da so končno, po odstopu zadnjega predsednika, le prenehali objavovati razmere, v katerih so se znašli in začeli razmišljati tudi, kako naj delo kinologov lovcev v Pomurju poteka v prihodnje. Nujno je, da delovanje društva, kakor koli se bo že imenovalo, končno spet steče. Dobro bi bilo, če bi ponovno vzpostavili vezi s kinologi lovci iz sosedstva, tudi z Avstrijci in Nemci, ki so nedvomno kar nekaj korakov pred nami.

Da bi delo društva ponovno zaživelo, je tudi moja osebna želja; ne nazadnje tudi zato, da bo omogočeno sodelovanje na zahtevnejših preizkušnjah lovskih psov v tujini tudi tistim anonimnim piscem obrekovanj, klevet in laži, ki se pod svoja nedavna pisanja niso upali podpisati.

Vojko Pirher

JZP za ptičarje v Račah

LKD Maribor je v soboto, 23. 10. 2004, izvedla Jesensko zrejno preizkušnjo (JZP) za ptičarje. Tudi tokrat je bila gostiteljica LD Rače, za kar se ji v imenu organizatorja in vseh udeleženi iskreno zahvaljujem. Tokrat je bilo na preizkušnji rekordno število psov; kar enaindvajset vodnikov s psi. Prednjačili so nemški kratkodlakarji pred nemškimi žimavci in drugimi pasmami VII. skupine lovskih psov.

Vremenske razmere so bile za preizkušnjo dokaj dobre. V lovišču so v večini uporabljali iz-

puščeno pernato divjad, ki je bilo dovolj za vse pse, ki so sodelovali na preizkušnji. In če lahko rečemo, da so bili pogoji za *poljsko delo* dobri, pa nikakor nismo bili zadovoljni s pogoji za preizkušanje dela psov v vodi. Tisti dan namreč ni bilo na voljo primernih vodnih površin, ki bi ustrezale določilom za delo v vodi za to skupino lovskih psov. V vodi namreč ni bilo podrasti, zaradi česar je bila vprašljiva korektnost ocenjevanja discipline *šarjenje za raco in iskanje izgubljenega v globoki vodi z ločjem*. Zato bo v prihodnje organizator moral poskrbeti za ustrežnejše lokacije, kjer bo mogoče realno preverjati delo psov v vodi.

Kot zanimivost velja omeniti, da kar sedem psov ni opravilo preizkušnje. Najpogostejše težave

inštruktorja in podpisani. Za dobro razpoloženje ob zaključku pa je poskrbel **Jože Adam**.

Miroslav Bauman,
kinološki sodnik

Mala šola za mlade pse

V LKD Zasavje že dobro desetletje vsako leto organiziramo tečaj osnovnega šolanja lovskih psov. Iz leta v leto se ga udeležuje tudi vedno več psov športnih pasem.

Ugotavljam, da v lovski kinologiji v procesu vzgoje in šolanja mladega psa manjka ena stopnja – **mala šola**.

Mladim psom moramo v starosti od 3. do 7. mesecev omogočiti čim boljšo socializacijo z vrstniki in odraslimi psi. Psiček v *mali šoli* srečuje nove ljudi, spozna nova okolja in situacije ter si tako širi pasje obzorje. Mala šola je temelj za šolanje psa, pomeni prve korake k želeni poslušnosti. Pozitivne izkušnje, ki si jih mali kuža pridobi v *mali šoli*, mu pomagajo, da tudi kot odrasel pes lažje rešuje vsakodnevne izzive, je bolj prilagojen novim situacijam in je tako tudi bolj predvidljiv ter strpnejši do okolice.

Imam mladega resastega istrskega goniča Astorja, starega sedem mesecev. Z njim sem v novembru in decembru 2004 obiskovala *malo šolo* v **Kinološkem društvu Krim**. Vzgoja in šolanje temeljita na *načelih pozitivne motivacije*. Nismo uporabljali kovinske ovratnice na zateg, psov tudi nismo zategovali s povodci, kajti pes, ki je v stresu, se ne uči.

V KD Krim je malo šolo vodila inštruktorica **Karmen Zahariš** v sodelovanju z drugimi inštruktorji. Najprej smo se naučili, kako pridobiti pozornost svojega psa. Potem smo s pomočjo vabe izzvali določeno želeno vajo in jo označili z besedico »TO« ali s »klikerjem«. Vajo smo večkrat ponovili, nato smo jo imenovali s poveljem in šele potem z njim od psa zahtevali, naj opravi že znano vajo. Za sprostitev smo uporabljali »živo cunjco«. Vodniki psov krvosledcev igro s cunjco že dobro poznajo.

Praktične vaje pomagajo predvsem ustvarjati vodnikovo avtoriteto, psički pa skozi igro spoznajo temeljne elemente poslušnosti.

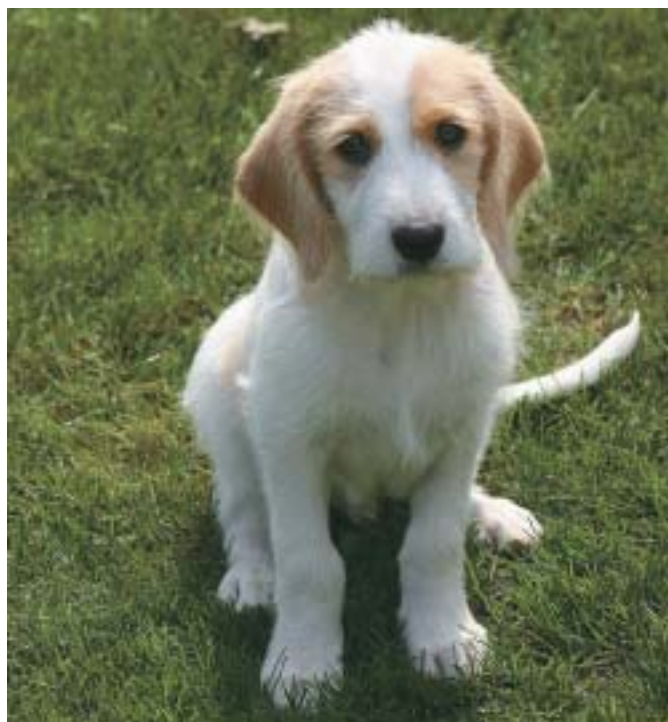

Foto: M. Lesjak

Resasti istrski gonič Astor je z odliko opravil malo šolo v KD Krim.

Z rezultati šolanja v *mali šoli* sem izredno zadovoljna. Astor je skozi igro, brez prisile in na psu prijazen način šolanja praktično že osvojil osnovne vaje ubogljivosti.

Na takih temeljih je nadaljnje šolanje v *osnovni šoli* preprosto in napredek je hitrejši.

Kot inštruktorica osnovnega šolanja lovskih psov nasprotujem uporabi prisile, kot je kovinska ovratnica na zateg ipd. Šolanje brez prisile je za psa in vodnika prijaznejše.

V kinoloških krogih se mnogokrat pogovarjamo, da je pes, ki pride v šolo šele pri enem letu starosti, že precej zamudil, vendar se do danes ni še nič spremenilo v organizaciji šolanja lovskih psov.

Do takrat, ko bomo kaj spreminjali, pa vodnikom mladih psov svetujem, naj **izkoristijo možnost šolanja v športno-kinoloških društvih**, ki organizirajo malo šolo – v dobro vseh naših pasjih prijateljev.

Maja Lesjak

Foto: R. Korčič

Nemški kratkodlaki ptičar je pravilno prinesel uplenjenega racaka iz globoke vode in čakal, da bi ga na povelje oddal vodniku.

ve so bile pri disciplini *delo po vlečki dlakaste divjadi in iskanje izgubljene perjadi*. Če po eni strani z veseljem ugotavljamo, da se ptičarji zelo številčno spet vračajo v nižinska lovišča, pa po drugi strani lahko opazimo, da vodniki psov ustrezno ne pripravijo za JZP, kjer naj bi pokazali svojo dejansko uporabnost.

Najboljšo pripravljenost in uporabnost so prikazali naslednji psi: **Cita Ipavčevska** (NKP) z vodnikom **Stankom Drevenškom**; **Bor Gomajnski** (NŽ) z vodnikom **Brankom Sovičem** in **Basko Veržejski** (NŽ) z vodnikom **Rokom Vnuikom**.

Vodja prireditve je bil domači kinolog **Mehmed Jusufović**, sodniški zbor pa so sestavljali **Andreja Strajnar**, **Franc Turn-**

Predvidena legla lovskih psov

Res. foksterierji (SLRFor):

O: tuj plemenjak, m: 5/I, 3. 4.,
Andrej Puželj, Lipovščica 14,
1317 Sodražica.

Lovski terierji (SLRLt):

O: 5/I, m: 5/II, 4. 2.,
Ivan Fišer, Slape 29/a,
2323 Ptujška Gora.
O: 5/I, m: 5/II, 12. 2.,
Boštjan Predalič, Mavsarjeva c.
22, 1357 Notranje Gorice.
O: 5/I, m: 5/I, 10. 3.,
Ljubomir Bohak, Hotinjska c.
107, 2312 Orehova vas.
O: 5/I, m: 5/I, 22. 3.,
Miro Huč, Rakovnik 7,
8232 Šentrupert.
O: 5/I, m: 5/I, 22. 3.,
Peter Šošteršič, Veternik 24/a,
3260 Kozeje.
O: 5/I, m: 5/I, 21. 3.,
Tomaž Batič, Lokavec 128/e,
5270 Ajdovščina.
O: 5/I, m: 4/I, 31. 3.,

Dušan Belovič, Letenice 37,
4204 Golnik.
O: 5/I, m: 5/I, 6. 4.,
Mitja Zorič, Šutna 28,
8312 Podbočje.

Kdl. jazbečarji (SLRJk):

O: 5/I, m: 4/II, 7. 3.,
Boštjan Barbič Kopitarjeva 8,
8250 Brežice.
O: 5/I, m: 4/II, 11. 3.,
Peter Beton, Hotemaže 70,
4205 Predvor.
O: 5/I, m: 5/I, 9. 3.,
Silvester Kovačič,
Gregorčičeva 33, 5294 Dornberk
O: 5/II, m: 5/II, 28. 3.,
Boris Malenšek, Poljane 22,
4223 Poljane nad Škofjo Loko.

Resasti jazbečar (SLRJr):

O: 5/I, m: 5/I, 18. 2.,
Adolf Zupanek, Češminova 27,
1230 Domžale.
O: 5/I VUP, m: 5/II PNZ, 29. 3.,

Franc Ulbl, Otiški Vrh 94/c,
2373 Šentjanž pri Dravogradu.
O: 5/I, m: 5/II, 18. 3.,
Alojz Zobec, Globočnikova ul. 1,
1210 Ljubljana.
O: 5/I, m: 5/II, 10. 4.,
Anton Kolar, Vrhole 8,
2316 Zg. Ložnica.

Brandel-braki (SLRBrb):
O: 4/I, m: 5/I, 9. 4.,
Marko Prestor, Kovorska c. 68,
4290 Tržič.
O: 4/I, m: 4/I, 3. 4.,
Brane Lazič, Sugor 1/a,
8350 Dolenjske Toplice.

Beagli (SLRBig):
O: 5/I BZH, m: 5/I PNZ, KS, 24. 3.,
Bojan Valenčič, Navratilova
pot 2, 8330 Metlika.
O: 5/I BZH, m: 5/I, 7. 3.,
Družina Omejec – psarna
Brakada, Selca 6, 4227 Selca.
O: 5/I, m: 5/I, 12. 4.,
Aleksander Napotnik,
Šmartno ob Paki 40,
3327 Šmartno ob Paki.

Kdl. istrski goniči (SLRGik):
O: 5/I, m: 4/I, 29. 2.,
Branko Ražman, Gregorič 31,
6276 Pobegi.
O: II/I, m: I/II, 23. 2.,
Lucijan Bubnič, Strunjan 10/b,
Portorož.
O: 5/I, m: 5/I, 29. 3.,
Darko Grošel, Dešen 11,
1281 Kresnice.
O: 5/I, m: 5/I, 8. 3.,
Anton Marič, Šlovrenc 9,
5215 Dobrovo.
O: 4/I, m: 5/I, 1. 4.,
Ivan Jurak, Dol. Kamence 69,
8000 Novo mesto.
O: 5/I, m: 4/I, 6. 4.,
Edvard Suhorepec, Gor.
Paka 56, 8340 Črnomelj.

Resasti istrski goniči (SLRSGr):
O: 5/I, m: 5/II, 2. 4.,
Anton Raspet, Vojkova 12,
5282 Cerklje.
O: 4/I, m: 5/I, 30. 3.,
Vincenc Obid, Stresova 11,
5222 Kobarič.
O: 5/I, m: 5/I, 18. 3.,
Justin Bevk, Hotavlj 8/a, 4224
Gorenja vas.
O: 5/I, m: 5/II, 3. 3.,
Ivan Jurak, Dol. Kamence 69,
8000 Novo mesto.

Posavski goniči (SLRGp):
O: 5/I, m: 5/II, 25. 3.,
Srečko Škrubelj, Raduha 13,
3334 Luče.
O: 5/I, m: 5/I, 1. 4.,
Vinko Močnik, Pot v Čelo 29,
5282 Cerklje.
O: 5/I, m: 5/I, 14. 4.,
Marjan Raztresen, Žirovski Vrh,
Sv. Urbana 3, 4224 Gorenja vas.

Planinski goniči (SLRGpl):
O: 4/I, m: 5/I, 29. 3.,
Janko Logar, Pod bregom 2,
2380 Slovenj Gradec.
O: 5/I, m: 5/II, 28. 4.,
Stane Repše, Šentjanž 54,
8297 Semič.

Bavarski barvarji (SLRbB):
O: 4/I B, m: 4/I B, 1. 3.,
Ciril Tratnik, Žagolič 14,
5273 Col.
O: 5/I, m: 4/I B, 10. 3.,
Rok - Bojan Deberšek,
Podgorska 83,
2380 Slovenj Gradec.

Hanovrski barvarji (SLRHb):
O: tuj plemanjak, m: 4/II B, 22. 3.,
Stojan Cilenšek, Livold 5,
1330 Kočevje.
O: 4/II ab, m: 5/II B, 5. 4.,
Branko Plesnik, Križan Vrh 23,
3256 Bistrica ob Sotli.
O: 5/I, m: 5/II B, 19. 4.,
Janez Udir, Kamna Gorica 91,
4246 Kamna Gorica.

Brak-jazbečarji (SLRbj):
O: 5/I, m: 4/I B, 10. 3.,
Rok - Bojan Deberšek,
Podgorska 83,
2380 Slovenj Gradec.
O: 4/I B, m: 4/I B, 1. 3.,
Ciril Tratnik, Žagolič 14,
5273 Col.
O: 5/I, m: 4/I, 27. 3.,
Marjan Prodnik, Robanov
kot 42, 3335 Solčava.
O: 5/I, m: 3/I, 10. 4.,
Robert Eler, Orehovlje 39,
5291 Miren.
O: 5/I, m: 5/I, 3. 4.,
Robert Eler, Orehovlje 39,
5291 Miren.

Nemški goniči (SLRNg):
O: 5/I, m: 5/I, 15. 1.,
Bojan Habjan, Stranska
pot III/8, 1290 Grosuplje.
O: 5/I, m: 5/I, 8. 2.,
Darko Pungersič, Vinji Vrh 8/b,
8220 Šmarješke Toplice.

Nemški žimavci (SLRNž):
O: 5/ JZP, m: 5 JZP, ŠPP, 8. 2.,
Viktor Čuden, Podpeška c. 277,
1357 Notranje Gorice.
O: 5/PNZ, JZP, ŠPP, m: 5/PNZ,
JZP, ŠPP, VD, KS, 25. 3.,
Vlado Bogdanovič, Kompole
112, 3220 Štore.

Nemški kratkodlaki ptičarji (SLRNkp):
O: 5/PNZ, JZP, m: 5/PNZ, JZP,
VD, 18. 3.,
Vilko Turk, Lovrenc na
Dravskem polju 66/a,
2324 Lovrenc Dr. polje.

Irski setri (SLRIs):
O: 5/III, m: 5/PZP, 20. 2.,
Boštjan in Andreja Semič,
Jurčkova c. 113,
1000 Ljubljana.

Angleški koker španjeli
O: 5/I, m: 4/I, 13. 3.,
Peter Marn, Dol. Brezovo 19,
8283 Blanca.

**Opomba: Zaradi prepozne od-
daje podatkov KZS v uredništvo
Lovca spisek predvideih legel v
marčni številki ni bil objavljen.
Dodali smo ga spisku, ki smo ga
od KZS prejeli za aprilsko šte-
vilko. – Uredništvo*

Mali oglasi

Prodaj bock šibrenico Baj-
kal, kal. 12/12, ali pa jo zame-
njam za šibrenico, brezpetelinko,
kal. 20 – 20. Tel.: 031/800-905.

Kupim menjalne cevi za ČZ
– UH-BROD – 3-581 – 04, kal.
7 x 65 R/12. Tel.: (02) 523-10-64.

**Prodaj rusko bock šibre-
nico**, kal. 12/12 (70.000 sit), in
starejšo šibrenico, brezpetelin-
ko, kal. 16 – 16 (35.000 sit). Tel.:
041/264-663.

Prodaj trap puško Bajkal
39E – 03. Mogoča je menjava za
.22 Hornet ali MK Mag. repetir-
ko. Tel.: 041/727-388.

Prodaj karabinko CZ, kal.
.308 Win., s str. daljnogledom
Kahles 1,5 – 6 x 42, z rdečo piko
(zasušna montaža), orehovim
kopitom, dobro ohranjena. Tel.:
051/35-65-98.

Prodaj bokarico CZ, kal.
12/12. Cena po dogovoru. Tel.:
040/815-449.

Prodaj risanico Mannlicher
Schönauer 6,5 x 68, s str. dalj-
nogledom 3 – 9 x 46. Tel.: 041/
707-628.

Prodaj šibrenico ČZ 581-04,
kal. 12/12, z ejektorji in **bokari-
co** ČZ 586-3, kal. 7 x 57 R/16, s
str. daljnogledom Zeiss (Suhlo-
va montaža). Tel.: 040/324-822.
Izdelujem gamsove čope
(divji prašič, jelen, jazbec). In-
formacije po tel.: (04) 514-11-81
ali 041/819-231, Basaj.

Izdelam vam valilnice in
krmilnice za ptice (več vrst)
in **montiram lovske trofeje**
na naravne podložne deščice.
Tel.: (01) 895-15-96.

Ugodno prodaj ustrojene
kožuhe lisic in pižmovk.
Tel.: 041/844-662.

**Ugodno prodaj Suhlovo tri-
cevko**, kal. 12 – 12/7 x 65 R,
s str. daljnogledom Swarovski
4 x 42 (Suhlova montaža) in **ka-
rabinko** Mauser 8 x 57 IS, izde-
lano po naročilu. **Kupim pa**
strelivo, kal. 7,62 x 39 (kalaš-
nikov). Tel.: 031/879-996.

Kupim psa za krvni sled, ki
mora obvezno oblažavati mrtvo
divjad (oblajač). Zdrave divjadi
ne sme goniti. Prav tako **kupim**
psa za lov na divje prašiče
in **psa za lov na zajce**. Sr-
njadi ne smeta goniti. Preskus
psov bo v krapinskih loviščih
(Hrvaška). Tel.: 041/810-155.

Prodaj Suhlovo bokarico,
kal. 12/12, z belo glavo. Tel.:
041/613-226.

**Gumbi iz jelenje rože-
vine, za lovske kroje in**
lovske jope. Izdeluje Anton
Intihar, Kamnik pod Krimom
8/a, 1352 Preserje. Tel.: (01)
36-31-293.

Prodaj risanico, kal. .300
Win. Mag., z novo borovelsko
cevjo in strelnim daljnogledom
Zeiss 3 – 12 x 56, z rdečo piko
(Suhlova montaža) ter **80 na-
bojev** 10,7 g SDP Blaser. Pro-
dam tudi nov **revolver** Smith &
Wesson, kal. .38 Special z 2-inčno
cevjo. Tel.: (01) 232-82-29, zvečer.

Prodaj lovsko risanico Sa-
va – Kranj, kal. 7 x 64, s str. dalj-
nogledom 4 x 32 (Suhlova mon-
taža). Puška je gravirana. Tel.:
(01) 534-94-32.

Prodaj malo uporabljano
trap puško Beretta 682 Gold.
Tel.: 031/308-717.

Prodaj malo uporabljano
trap puško SKB Mod. 605.
Tel.: 041/237-569.

**Prodaj leglo bavarskih bar-
varjev** (10. 3. 2005). Leglo je po-
novljena kombinacija, ker so
mladiči iz predhodnega legla do-
segli odlične uspehe na uporab-
nostni preizkušnji, pa tudi pri prav-
nem iskanju obstreljene divjadi v
lovišču. Tel.: 041/343-373.

Kupim risanico, kal. .308 Win.
ali 7 x 64 ali .30 – 06, z levim
kopitom. Tel.: 031/350-065.

Prodaj nemške žimavce,
poležene 6. 2. 2005, potomce od-
ličnih staršev. Tel.: 041/717-464.

**Prodaj nemška kdl. pti-
čarja**, psa in psico, poležena
25. 2. 2005, izredno delovnih
staršev. Tel.: 041/285-939.

**Prodaj borovelsko boka-
rico** (Sodia), kal. 12/7 x 65 R, z
menjalnimi cevmi 12/12 in mon-
tiranim str. daljnogledom Zeiss
1,5 – 6 x 30. Tel.: (04) 574-24-76.

Prodaj leglo bosanskih
goničev (barakov), odličnih de-
lovnih staršev. Leglo 22. 2. 2005.
Tel.: (03) 810-60-07.

Prodaj 15 mesecev starega
nemškega prepeličarja –
serca. Tel.: 041/631-000.

Prodaj po naročilu izdelano
karabinko, kal. 8 x 68 S, s str.
daljnogledom Zeiss (suhlska
montaža). Puška je kot nova.
Tel.: (03) 78-10-440 (po 18. uri).

**Prodaj leglo bavarskih bar-
varjev**, poleženih 27. 1. 2005.
Oče: 5/II B; mati: 5/I, CACIB,
2 x CAC, 2 x BOB. Tel.: 041/
979-747; (05) 388-21-06 (zvečer).

Ugodno prodaj ustrojene
kožuhe lisic in pižmovk.
Tel.: 041/ 844-662.

Prodaj mladiče, bavarske
barvarje (leglo 15. 4. 2005).
Tel.: 041/250-616.

Prodaj brak-jazbečarko,
črno z ožigi, staro 3 mesece,
odličnih delovnih staršev. Tel.:
040/753-430.

Prodaj Suhlovo tricevko,
kal. 12 – 12/7 x 65 R, s str. dalj-
nogledom Swarovski 6 x 42 (Suh-
lova montaža). Cena 350.000 sit.
Tel.: 041/973-849.

APRIL						
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)			
	vzide	zalze	vzide	zalze	začet	konec
1. Pe	2:32	10:17	6:42	19:30	5:36	20:37
2. So	3:32	11:25	6:40	19:32	5:33	20:39
3. Ne	4:20	12:44	6:38	19:33	5:31	20:40
4. Po	4:56	14:07	6:36	19:34	5:29	20:42
5. To	5:23	15:29	6:35	19:36	5:27	20:43
6. Sr	5:45	16:49	6:33	19:37	5:25	20:45
7. Če	6:05	18:07	6:31	19:38	5:23	20:46
8. Pe	6:23	19:24	6:29	19:40	5:21	20:48
9. So	6:41	20:40	6:27	19:41	5:19	20:49
10. Ne	7:01	21:55	6:25	19:42	5:17	20:51
11. Po	7:24	23:09	6:23	19:44	5:15	20:52
12. To	7:53	-----	6:21	19:45	5:13	20:54
13. Sr	8:29	0:20	6:20	19:46	5:11	20:55
14. Če	9:12	1:23	6:18	19:48	5:09	20:57
15. Pe	10:06	2:18	6:16	19:49	5:06	20:59
16. So	11:07	3:02	6:14	19:50	5:04	21:00
17. Ne	12:13	3:37	6:12	19:52	5:02	21:02
18. Po	13:20	4:04	6:11	19:53	5:00	21:03
19. To	14:29	4:26	6:09	19:54	4:58	21:05
20. Sr	15:37	4:45	6:07	19:56	4:56	21:06
21. Če	16:45	5:01	6:05	19:57	4:54	21:08
22. Pe	17:55	5:17	6:04	19:58	4:52	21:10
23. So	19:08	5:34	6:02	20:00	4:50	21:11
24. Ne	20:25	5:53	6:00	20:01	4:48	21:13
25. Po	21:44	6:15	5:58	20:02	4:46	21:15
26. To	23:05	6:43	5:57	20:03	4:44	21:16
27. Sr	-----	7:21	5:55	20:05	4:43	21:18
28. Če	0:22	8:12	5:54	20:06	4:41	21:19
29. Pe	1:28	9:16	5:52	20:07	4:39	21:21
30. So	2:20	10:33	5:50	20:09	4:37	21:23

Prodajam psičko pasme koroški žigec, staro 3 leta, s prav dobro telesno oceno in opravljenim PNZ. Je vsestransko uporabna. Tel.: 031/ 673-100.

Prodajam karabinko, kal. .30 – 06 (CZ; M – 70), s str. daljnogledom 3 – 9 x 40; zasučna montaža. Tel.: 041/226-052.

Zaradi bolezni **oddam interesentu, vzreditelju 5-letno, zelo lepo istrsko kdl. goničko** Ago (ocena 5/1), s pravico izbora enega samčka iz njenega naslednjega legla. **Prodajam** tudi njeno 3-mesečno **hčerko** (zelo lepo in živahno; oče: Bor 5/1.). Tel.: (05) 652-83-90 in 031/619-003.

Prodajam nemške prepeličarje – serce (brezce). Leglo 9. 3. 2005. Tel.: (05) 305-70-28, ali 041/572-926.

V okolici Starega Loga pri Kočevju se je **izgubila 3 leta stara brandl brakinja** z vtegovirano številko 000588 v levem uhlju. Poštenega najditelja prosim, da me obvesti na tel. štev.: (01) 894-50-11 (Ciril Oiclj).

Prodajam kombinirano bock puško A. Zolli, kal. 20 Mag. /308Win., s str. daljnogledom Swarovski – Habicht 1,5 – 6 x 42 (Suhlova montaža) in dodatno rdečo piko. Vse je v odličnem stanju. Tel.: 041/544-524.

Kupim ohranjeno bock šibrenico Merkel Suhl, mod. 303 E ali 201 E, kal. 12/12 ali 16/16. Tel.: 051/306-397.

Prodajam češko bokarico Super Brno, kal. 12/7 x 65 R. Tel.: (01) 780-64-09.

Prodajam risanico Mannlicher, kal. .222 Rem., s str. daljnogledom Swarovski Habicht 4 x 32. Tel.: 041/528-969.

Prodajam nemškega prepeličarja – serca (m: 5/1, m: 5/1), leglo 15. 1. 2005. Tel.: 041/657-838.

Kupim vezane letnike revije Lovec 1995, 1999 in vse starejše do leta 1987. Tel.: 041/326-351.

Prodajam boroveljsko bokarico (Borovnik), kal. 16/ 5,6 x 52 R, z menjalnimi cevmi 16 – 16. Tel.: 041/617-482.

Prodajam bokarico z ejektorji, kal. 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom Smith & Bender 5 – 9 x 50; **dvogled** Panorama 8 x 63 (25.000 sit), nov **strelni daljnogled** Norconia Germani 1,5 – 6 x 40 (35.000 sit) in ruski **strelni daljnogled** 8 x 56 (35.000 sit) – ali ga zamenjam za vložno cev .22 Mag. Tel.: 031/380-448.

Prodajam šibrenico, kal. 12/12. Cena po dogovoru. Tel.: 041/859-248.

Prodajam karabinko Mauser, kal. 6,5 x 57, s str. daljnogledom Norconia (3 – 9 x 40), z rdečo piko in več strelnih daljnogledov. Tel.: 041/419-791.

Prodajam rusko bokarico, kal. 12/12, **šibrenico** – brezpetelinko, kal. 16 – 16 in ZH cevi kal. 12/12. Tel.: (03) 580-11-55 ali 031/504-486.

VREČE ZA PREVOZ UPLENJENE DIVJADI, praktične in vedno pri roki (glej Lovec 4/2004). Cena vreče je **1.800 sit + poština**. Tel.: 041/680-355 (Dušan Lepšina).

Šolanje lovskih psov (osnovno, šolanje po KS, individualno). Tel.: (01) 837-00-24 ali 041/419-256.

Prodajam Suhlovo tricevko, kal. 12-12 7 x 57 R, z **MK Mag. vložno cevjo** in str. daljnogledom Swarovski 4 x 32 (Suhlova montaža). Tel.: 031/364-788.

Prodajam ohranjeno češko bokarico, kal. 12/7 x 57 R, s str. daljnogledom in menjalnimi cevmi 12/12. Tel.: (01) 755-21-09 ali 031/836-980.

Kupim puško Blaser, tip -93, kal. .308, 7 x 64 ali .30 – 06. Tel.: 041/657-428, Franci.

NAMIBIJA MELROSE FARMA vas vabi na lov.

Na naši farmi boste našli čudovito okolje za lov, fotosafari in oddih. Vse dodatne informacije dobite po telefonu: **041/635-491.**

NAMIBIJA KUDUBERG FARMA

VAM NUDI FOTOSAFARI
IN LOV NA 15 VRST ANTILOP
V DOMAČEM VZDUŠJU.
ZA VSE DODATNE INFORMACIJE
SMO DOSEGLJIVI PO
GSM: 031/669-615.

INDUSTRIJSKA GONA TRZIN
Dobrava 1
Telefon: 00 386 (01) 562 13 10

ČAKALNE VREČE IZ LODNA
3/4 JAKNE IZ LODNA
PUMPARICE IN DOLGE HLAČE IZ LODNA
ČEPICE IZ LODNA
JAKNE IZ TERMOVELURJA
DELOVNE SRAJCE
DELOVNE VODOODBOJNE PODLOŽENE
IN NEPODLOŽENE BOMBAŽNE HLAČE
JAKNE IZ VODOODBOJNEGA BOMBAŽA
MAJICE IZ BOMBAŽA
SPREJEMAMO TUDI NAROČILA PO POŠTI

PONUDBA MESECA!

LOVSKA DRUŽINA GLOBOKO PRI BREŽICAH

prireja

v nedeljo, 24. aprila 2005, ob 9. uri

TRADICIONALNO TEKMOVANJE V STRELJANJU NA UMETNE GOLOBE, JURJEVO TEKMO – memorial JOŽETA STRGARJA

Določila:

- ☐ v ekipnem delu tekmovanja bo število članov ekipe neomejeno, veljal pa bo rezultat najboljših treh; sestava ekip bo poljubna;
- ☐ za ekipni rezultat bo štela prva serija strelca;
- ☐ za posamezno uvrstitev bo veljal seštevek dveh najboljših serij; število serij za posameznega strelca ne bo omejeno;
- ☐ tekmovanje bo potekalo po pravilih Strelske zveze Slovenije;
- ☐ tekmovalna serija bo štela 10 golobov;
- ☐ tekmovalci, ki se bo prijavili do 10. ure, bo imel prvo serijo brezplačno;
- ☐ prijave bomo sprejemali na dan tekmovanja do ure, ko bo tekmovanje še mogoče nemoteno izpeljati!

Nagrade:

- ☐ v ekipnem delu bodo tri prvouvrščene ekipe prejele pokale v trajno last;
- ☐ prvouvrščena ekipa bo prejela tudi prehodni pokal;
- ☐ v posamezni konkurenci bo 20 prvouvrščenih dobilo bogate praktične nagrade.

POTRUDILI SE BOMO, DA SE BOSTE PRI NAS PRIJETNO POČUTILI!
VABLJENI!

Vzrejna komisija za barvarje pri KZS organizira v sodelovanju s Komisijo za lovsko kinologijo pri LZS

TEČAJ ZA VODNIKE KRVOSLEDCEV

Tečaj bo potekal od 1. do 4. junija 2005 na Mašunu (v GL Jelen - Snežnik).

Usposabljanje je namenjeno vodnikom, ki imajo lovske pse, primerne za šolanje v delu po krvni sledi in se nameravajo ukvarjati z zasledovanjem obstreljene divjadi.

Glede na program usposabljanja od udeležencev tečaja pričakujemo:

- da imajo vsaj 3 leta lovskega staža,
- da vodijo psa katere koli lovske pasme, ki obvlada osnovne ubogljivostne vaje ter ima opravljeno PNZ (PZP) za svojo pasemsko skupino; za bavorske in hanovske barvarje uporabnostna preizkušnja ni obvezna.

Iz objektivnih razlogov bo število udeležencev omejeno.

Vsem zainteresiranim kandidatom, ki bodo predhodno prijavo posredovali najpozneje do 20. aprila 2005 na naslov: Kinološka zveza Slovenije, Vzrejna komisija za barvarje, Ilirska 27, 1000 Ljubljana, s pripisom: »za tečaj«, bomo poslali še podrobnejše informacije o tečaju.

Lovska družina Toško Čelo

vabi na

TRADICIONALNO MEDRUŽINSKO STRELSKO TEKMOVANJE

V POČASTITEV DNEVA UPORA PROTI OKUPATORJU

Tekmovanje bo v sredo, 27. aprila 2005, z začetkom ob 8. uri na strelišču pri lovski koči LD Toško Čelo.

Lovski pripravniki in pripravnice bodo tekmovali v ločeni predskupini, in sicer od 8. ure naprej. Doseženi rezultat bo veljal le za skupno razvrstitev.

Posebno vabimo lovke strelke. Rezultat velja za skupno in ločeno razvrstitev.

Lovski veterani bodo tekmovali za skupno in ločeno razvrstitev.

Predhodne vadbe ne bo.

Tekmovanje bo v konkurenci 'posamezniki' in 'tričlanske ekipe'. Ekipe bodo morale biti sestavljene iz članov iste LD, sestavljati pa jih bodo smeli strelci in strelke.

Vsak(a) tekmovalec(ka) bo imel na voljo 20 glinastih golobov ter po 13 nabojev (prvi trije strelci bodo poskusili) za MK puško – tarča srnjak.

Najboljši(e) tekmovalci oz. tekmovalke bodo prejeli(e) pokale in medalje, najuspešnejši 15 posameznikov oz. posameznic pa tudi praktične nagrade.

POSKRBELO BOMO ZA PRIJETNO POČUTJE in BOGAT SREČLOVO!

Podrobne informacije daje Gašper Peklaj, strelski referent LD Toško Čelo – tel.: 041/780 814.

Vljudno vabljeni! **UO LD Toško Čelo**

Hubertus club d.o.o.

Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610
E-mail: hubertus.club@siol.net

MADŽARSKA
5-dnevni program lova z bivanjem, hrano, organizacijo lova, prevozi, pripravo trofeje in z **VKLJUČENIM ODSTRELOM TREH OZ. PETIH SRNJAKOV**
All inclusive
že od 1.095 €

KAZAHSTAN
9- do 18-dnevna potovanja s poletom, prevozi, bivanjem in hrano, organizacijo lova ter z **VKLJUČENIMI ODSTRELI SIBIRSKEGA SRNJAKA, MARALA, SIBIRSKEGA KOZOROGA** ter kombinacijami teh lovov
All inclusive Ljubljana - Ljubljana
že od 3.945 €

HRVAŠKA
4-dnevni lov z organiziranim bivanjem in hrano, prevozi v lovišču, organizacijo lova, terensko pripravo trofeje, ureditvijo dokumentov za uvoz trofeje v Slovenijo ter **ODSTRELOM RJAVEGA MEDVEDA**
že od 2.250 €

ZAHTEVAJTE NAŠE PROGRAME!

Nudimo širok izbor lovskih daljnogledov, spektivov in strelnih daljnogledov Swarovski.

SWAROVSKI

spektiv

strelni daljnogled 6x42

dvogled 7x42

Beluga, d.o.o., Ljubljana • www.beluga.si
Informacije in naročila po tel. 01/25 10 880 ali 041/ 72 60 11

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena
LOVSKI SPEKTIV SANJU 15 - 45 x 60 WP

izjemna vidljivost v mraku • vrhunska kakovost slike • polnjen z dušikom dožnja: 33 cm • teža: 980 g • neoprenska torbica

CENA: 64.900,00

Beluga, d.o.o. • Ljubljana
Naročila in informacije: 01/ 25 10 880 ali 041/ 72 60 11

DALJNOGLEDI IN SPEKTIVI

TEHNOOPTIKA

Smolnikar, d.o.o., Novi trg 2, 1000 Ljubljana
Tel./faks: (01) 426 - 32 - 72
E-mail: tehnooptika@siol.net

firme
MEADE, BRESSER, NIKON, STEINER, ZEISS

SERVIS VSEH VRST DVOGLEDOV IN STRELNIH DALJNOGLEDOV

UGODNA PONUDBA LOVSKIH ROGOV!

SYMPHONY INTERNATIONAL

SYMPHONY INTERNATIONAL d.o.o.
Britar 43, 4000 Kranj, Slovenija
tel.: +386 (0)4 234 30 58
faks: +386 (0)4 234 30 58
e-mail: symphony@siol.net
www.symphony-int.si

VARNOSTNE OMARE ZA OROŽJE

že od 49.900,00 sit (cena z DDP-jem)

MODEL S100

- za 1 do 2 puške
- dimenzije (š = 255, g = 150, v = 1255 mm)
- ločen prostor za strelivo
- visokoodporna zunanja obdelava
- varnostna ključavnica z veččlenovim zaklepanjem
- izboljšana izdelava

MODEL H01KL

- dimenzije (š = 420, g = 380, v = 1500 mm)
- veščično zaklepanje (3+2)
- blagajniški ključ
- visokoodporna zunanja obdelava
- prostor za štirin puške
- prostor za strelivo in pribor

tel: 01 252 72 17 • fax: 01 252 72 58 • e-mail: info@zakleni.com • www.zakleni.com

PROTEKTAS

OPTIČNE PIKE IN STRELNI DALJNOGLEDI

RD 42

CE 3,5 - 10 x 50 IR
z svetločrtnim letem

RD 30

Strelni daljnogledi Catseye so namenjeni za lov v najslabših vremenskih razmerah in v mraku.

Optične pike so namenjene za hitro streljanje in za streljanje v razmerah slabše vidljivosti.

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

5.200 € za 10-dnevni safari v Tanzaniji, vključno z odstrelom bivola ter z 9 dnevi v lovišču; od tega 7 polnih dni lova v svetovno znanem rezervatu *Selous game reserve*. Odhod skupine v našem spremstvu: 8.–18. avgust.

1.899 € za 9-dnevni safari v Namibiji, vključno z letalskim prevozom ter s 7 dnevi v lovišču; 5 polnih dni lova. 50 % popust pri odstrelu drugega primerka že uplenjene trofejne divjadi, 75 % popust pri odstrelu netrofejne divjadi.

KOZOROG ali SIBIRSKI SRNJAK v MONGOLIJI: 9-dnevni aranžma za 3.400 €. Vključen je letalski prevoz iz Ljubljane, polni penzion, lov ter odstrel kozoroga ali srnjaka. Dodatno: 3-dnevni lov gazel ob doplačilu 600 €. Odhod skupine v spremstvu PASATA: 23. avgusta.

ČRNI MEDVED in 2 SEVERNA JELENA (KARIBUJA) v divjini kanadske tundre ob reki George River. 15 dni, od tega 10 dni lova za 2.500 €. Lov in potovanje v spremstvu PASATA 11.–25. 9.

KANADA: Lov na črnega medveda v maju in juniju (New Brunswick). 5 dni lova za 1.499 €, vključno z odstrelom baribala, ne glede na trofejno vrednost.

MADŽARSKA: Lov na srnjaka že od 15. 4. naprej. 3 dni lova, odstrel 3 srnjakov, 3 x polni penzion za 990 €.

Pasat, d.o.o.

><http://www.pasat.si> > info@pasat.si > tel.: 01/428 37 40 > faks: 01/428 37 44

KROJASTVO ROŽMAN

**Slavnostne
lovske kroje,
srajce, telovnike,
hubertus plašče
in pelerine
izdelujemo
po meri.**

Branko Rožman, s.p.

Erjavčeva 5, Brežice
GSM: 031/544 808

interclass
cars d.o.o.
servis in prodaja vozil

VOLVO

Trzin: Ljubljanska c. 33, (01) 2355 940
Brestova: Gorjupova 1, (01) 2000 940

mazda
Ljubljana: Gorjupova 1, (01) 2000 955

Ugodnosti za člane LD

www.interclasscars.si

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena.

LOVSKI DALJNOGLED SANJU 7 x 42 WP

- vrhunska kakovost slike
- izvrstna vidljivost v mraku
- široko vidno polje
- polnjen z dušikom
- natančna nastavitljivost
- lovska banka

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana, 01/251 08 80, 041 726 011

MIKE, d.o.o., Novo mesto
Brod 74, 8000 Novo mesto
Tel./faks: (07) 332 24 05

LOVSKI NEPREMOČLJIVI NAHRBTNIKI

BlackBird HQSS noži v nožnici

4 x 20 - 3968,00	4 x 32 - 10208,00
6 x 40 - 14240,00	3-9 x 40 - 16928,00
3-9 x 40GD - 28768,00	3-9 x 50GD - 36000,00
1,5-6x50GD - 36000,00	1,5-6x50CE - 44600,00
6,5-20x50CE - 57000,00	2,5-10x50CEAO - 55500,00

GD - osvetljen križ
CE - centr. osv. križa

PRO-LUX STRELNI DALJNOGLEDI

PRO-LUX DVOGLEDI

gumirani v torbici	8-32 x 50 ZOOM - 30240,00
7-15 x 35 ZOOM	25568,00
10 x 42 HUNTER vodoodporen	28320,00
10 x 50 - 15648,00	8 x 40 - 13728,00

NOŽI PACO
24 cm - 7900,00

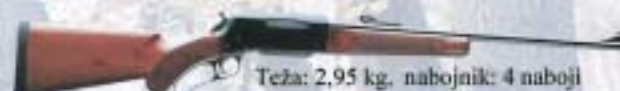
RDEČA PIKA - RED DOT
RD-2 - povečava 2 X - 24128,00
RD-3 - povečava 1 X - 20768,00
montaže LEUPOLD
NEWCON 1200 m-85,550,00

Montaže različnih dimenzij
1900,00 - 5500,00
Orožje Remington, Ruger, Marlin - optika Swarovski in Aimpont
Rusko lovsko orožje
BAIKAL po zelo ugodnih cenah

ANCELJ, d.o.o.
Lebanova 3
8000 Novo mesto
Tel.: 07/33 21 081
Faks: 07/33 23 879
E-mail: ancelj-nm@siol.net

Delovni čas: od 8. do 19. ure, sobota od 8. do 13. ure

BROWNING BLR81 LTG KAL. .308 WIN

Teža: 2,95 kg, nabojnik: 4 naboji

Predstavljamo vam **BROWNING BLR81 LTG**, repetirko risanico na vzvodni sistem. BLR je najbolj prodajana lovska risanica na ameriškem trgu. V zadnjih letih je zelo iskana tudi pri loveh v Evropi. Uspeh ji zagotavlja vrhunska izdelava in za naše razmere izredno majhna teža. Ima repetirni vzvodni sistem, ki omogoča hitro repetiranje orožja, ne da puško odmaknete z rame ali od lica. V primerjavi s polavtomati ima prednost v večjem številu nabojev v nabojniku. **BLR81 LTG je idealno orožje za lov na divjega prašiča.**

V kombinaciji z optičnim merkom **DOCTER SIGHT** bo po uspešnem lovu vaša lovska puška **BROWNING BLR 81 LTG** deležna tudi kakšne "zavistne" misli vaših lovskih prijateljev.

V PONUDBI PO UGODNI CENI V APRILU IN MAJU